

การค้นหาคำคุณศัพท์ที่โรฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ

ร้อยตำรวจเอก พงษ์เทพ ทรัพย์ศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2556

**The Searching to Discover any Person in Private Place
at Nighttime by The Police officer**

Police Captain Pongthep Sapsee

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Department of Law
Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University**

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การค้นหาตัวบุคคลในทึร โหลฐานในเวลากลางคินของ เจ้าพนักงานตำรวจ
ชื่อผู้เขียน	ร้อยตำรวจเอก พงษ์เทพ ทรัพย์ศรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะช
สาขาวิชา	นิติศาสตร
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการค้นหาตัวบุคคลในทึร โหลฐานในเวลากลางคินของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยศึกษาการตีความกฎหมายจากตัวบทกฎหมาย ความเห็นของนักกฎหมาย แนวคำพิพากษาฎีกา ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เจตนาธรรมในการร่างกฎหมาย ประวัติศาสตร์กฎหมาย รายงานการประชุมรัฐสภา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในอดีตของไทย ประกอบกับศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมันและฝรั่งเศส เพื่อให้ทราบถึงการใช้อำนาจค้นที่ร โหลฐานโดยในเวลากลางคินของเจ้าพนักงานตำรวจหลายมุมมองมากยิ่งขึ้น และวิเคราะห์ถึงความไม่ชัดเจนของตัวบทกฎหมายที่ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า จากแนวคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทำให้รัฐแต่ละรัฐต้องกำหนดการใช้อำนาจของตนให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่ล่วงล้ำสิทธิของประชาชนมากเกินไป และจะใช้อำนาจได้ก็ต่อเมื่อเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law) โดยทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีข้อดีและข้อเสีย จึงไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่จะใช้เพียงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะมีลักษณะเป็นระบบผสมของสองรูปแบบ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งเป็นระบบผสมด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้ มาตรการบังคับทางอาญา เช่น การค้นที่ร โหลฐาน รวมถึงการค้นที่ร โหลฐานในเวลากลางคิน ก็จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้นเพื่อผสมทั้งสองทฤษฎีให้ได้อย่างลงตัว ซึ่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นมาตรฐานสากล ซึ่งกฎหมายไทยก็ได้มีบทบัญญัติรับรองมาตรฐานสากลดังกล่าวอยู่ในรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามลำดับ

ผลการศึกษาทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศพบว่า ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และไทย มีหลักเกณฑ์ในการคืนที่ร โหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กฎหมายให้คืนที่ร โหฐานในเวลากลางวันเป็นหลัก ส่วนการคืนในเวลากลางคืนเป็นข้อยกเว้น ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวแต่ละกฎหมายมีความใกล้เคียงกันเป็นกรณีเร่งด่วน โดยสภาพไม่อาจรอให้คืนในเวลากลางวันหรือในเวลาปกติได้ โดยเหตุผลของแต่ละประเทศก็มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ พิจารณาความปลอดภัยของสังคม การรักษาป้องกันการพยานหลักฐานสูญหายเป็นหลัก เช่น เมื่อมีความเสี่ยงว่าพยานหลักฐานจะสูญหาย หรือ คຸ້ມครองความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่และสาธารณะชน หรือ เพื่อป้องกันมิให้การกระทำความผิดก่อความเสียหายต่อสังคมเพิ่มขึ้นไปอีก ทั้งนี้ จะต้องเป็นคดีที่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมสูง

ดังนั้น จากรายละเอียดในกฎหมายไทยซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่มีความแตกต่างจากต่างประเทศบางส่วน ผู้เขียนได้วิเคราะห์ นำไปสู่การ เสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 กล่าวคือ กำหนดนิยาม คำว่า เวลากลางคืน ตามมาตรา 96 (1) กำหนดให้ชัดเจนมากขึ้นกรณี คำว่า กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ตามมาตรา 96 (2) กำหนดนิยาม คำว่า ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ ตามมาตรา 96 (3) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้แนวทางการใช้ดุลพินิจของศาลและ/หรือเจ้าพนักงานตำรวจ ในการคืนในที่ร โหฐานในเวลากลางคืน เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไปพร้อมๆ กับสามารถคຸ້ມครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ แต่อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

Thesis Title	The Searching to Discover any Person in Private Place at Nighttime by The Police officer
Author	Police Captain Pongthep Sapsee
Thesis Advisor	Dr. Uthai arthivech
Department	Law
Academic Year	2013

ABSTRACT

The purpose of the thesis is to study provisions relating to The Searching to Discover any Person in Private Place at Nighttime by The Police officer by means of studying law interpretation, opinion of lawyers, judicial precedents, Regulation of Supreme Court relating to issuing order and search warrant, Regulation of Police relating to cases, spirit of law drafting in legal history, parliamentary proceedings and former Criminal Procedure Code of Thailand, together with comparative study to British, American, German and French laws, for realizing more aspects on the exercise of the night inspection of police in the private place and analyzing ambiguous provisions resulting in practical problems.

The study finds the concept and background about right and liberty of people limiting the power of state not to derogate individuals in according to the theory of Crime Control and the theory of Due Process of Law which have both advantage and disadvantage. Therefore, instead of applying only one, every jurisdiction including Thailand has preferred the mixture of them. As a result, some complicated criminal measures, namely the night inspection of police in the private place, has been exercised for consistency of two theories and is provided in International Covenant on Civil and Political Rights as global standard and supported in Thai Law under the Constitution and Criminal Procedure Code of Thailand, respectively.

The result of Thai and foreign laws studies find rules relating to the night inspection of police in the private place in British, American, German and French laws are alike. That is to say search on daylight is main, while night search is exceptional one which is similar in each jurisdiction in case of extremely emergency. Furthermore, reasons are also similar such as to

prevent evidence to be lost, to protect safety of the officials and public or to prevent social damage which has great public impact.

Thus, based on details under Criminal Procedure Code of Thailand having some differences from foreign laws, the proposal of author is to revise section 96 of the Code by providing definitions on “Nighttime” under section 96 (1), “Extremely Emergency” under section 96 (2) and “Fierce-person or Capital Outlaw” under section 96 (3) of the Code, for protecting public order as well as the right and liberty of people, leading to suitable guidance on discretionary power about the night inspection of the Court and/or police in the private place, however, further study for appropriate means are also necessary.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของผู้เขียนในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้อาจเกิดขึ้นได้เลย หากปราศจากเสียซึ่งความช่วยเหลือที่เอื้ออาทรจาก อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้คอยเอาใจใส่ ให้คำแนะนำต่างๆ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอย่างสูง

นอกจากนี้ วิทยานิพนธ์นี้ไม่อาจจะมีคุณสมบัติเป็นรูปเล่มขึ้นได้ หากขาดเสียซึ่งกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และ ดร.ธานี วรภัทร์ กรรมการสอบ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านกรรมการสอบอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบพระคุณ อาจารย์สุวิทย์ ยงหวาน อาจารย์พิเศษหลักสูตรสารวัตรรุ่น 114 ร้อยตำรวจเอก ภูริทัศน์ ชัยศรี ร้อยตำรวจเอกเปรมศักดิ์ เลิศสุริยะกุล นายชราวุฒิ สิริผดุงชัย ท่านเหล่านี้ได้มีส่วนช่วยเหลือผู้เขียนในการวางรากฐานในการศึกษากฎหมาย ให้คำแนะนำในการศึกษาระดับปริญญาโท และให้ความช่วยเหลือแนะนำการค้นคว้าเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะที่เป็นภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการแปลเป็นภาษาไทย เพื่อใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ รวมทั้งทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามไว้ในที่นี้ ที่คอยช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณพันเอกสุเทพ ทรัพย์ศรี บิดา นางละมัย ทรัพย์ศรี มารดา และขอบคุณภรรยา กับบุตรชาย รวมทั้งบุคคลในครอบครัวทุกท่าน ผู้ให้ทั้งกำลังใจและกำลังใจให้ผู้เขียนฟันฝ่าการศึกษาในระดับปริญญาโทจนสำเร็จได้เป็นนิติศาสตรมหาบัณฑิต และขอขอบคุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แด่บุพการี ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขออ้อมรับไว้ด้วยความเต็มใจ

พงษ์เทพ ทรัพย์ศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ	๗
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	10
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคั่นที่รโหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงาน ตำรวจ	11
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน	11
2.1.1 แนวคิดและที่มาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล	12
2.1.2 หลักและทฤษฎีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	14
2.2 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการคั่น	18
2.3 ความหมายของ “ที่รโหฐาน”	23
2.4 ความหมายของ “กลางคืน”	27
3. การคั่นที่รโหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎหมายของ ต่างประเทศ.....	32
3.1 ประเทศอังกฤษ.....	32
3.1.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการคั่นที่รโหฐาน	32
3.1.2 การคั่นที่รโหฐานในเวลากลางคืน	33
3.1.3 มาตรการในการควบคุมการคั่น	34
3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	35
3.2.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการคั่นที่รโหฐาน	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.2 การค้นหาที่รโหฐานในเวลากลางคืน	39
3.2.3 มาตรการในการควบคุมการค้นหา	43
3.3 ประเทศเยอรมัน	44
3.3.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นหาที่รโหฐาน	44
3.3.2 การค้นหาที่รโหฐานในเวลากลางคืน	46
3.3.3 มาตรการในการควบคุมการค้นหา	47
3.4 ประเทศฝรั่งเศส	50
3.4.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นหาที่รโหฐาน	50
3.4.2 การค้นหาที่รโหฐานในเวลากลางคืน	51
3.4.3 มาตรการในการควบคุมการค้นหา	53
4. การค้นหาในที่รโหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎหมาย ของประเทศไทย.....	56
4.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นหาที่รโหฐาน.....	56
4.2 การค้นหาที่รโหฐานในเวลากลางคืน	64
4.2.1 เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (1)	64
4.2.2 เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (2)	65
4.2.3 เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (3)	75
4.2.4 มาตรการในการควบคุมการค้นหา	87
4.3 บทวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ	90
4.3.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นหาที่รโหฐาน	90
4.3.2 บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบในเรื่องการค้นหาที่รโหฐานในเวลากลางคืน	93
4.3.3 บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบในเรื่องมาตรการในการควบคุมการค้นหา	96
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	97
5.1 บทสรุป	98
5.2 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	103

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	109
ก Federal Rules of Criminal Procedure Rule 41. Search and Seizure	110
ข รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2477 (ครั้งที่ 66) สมัยที่ 2	117
ค คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545	120
ง ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยเหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและเหตุ ที่ต้องรายงานด่วน(ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2541 ลักษณะ 18 กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 1 เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่ต้องรายงานด่วน	124
ประวัติผู้เขียน	129

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชน กำเนิดมาจากแนวคิดเรื่อง “สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural Right) ของชาวตะวันตก ที่มีสาระสำคัญว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเท่าเทียมกัน มนุษย์มีสิทธิบางประการที่คิดตัวมาตั้งแต่กำเนิดจนตาย” สิทธิดังกล่าวได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ ร่างกาย สิทธิในทรัพย์สินและความเสมอภาค ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และใครจะล่วงละเมิดมิได้¹

อย่างไรก็ตาม เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันและใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองโดยไม่มีขอบเขต ย่อมจะกระทบสิทธิเสรีภาพผู้อื่น เช่น อยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่นก็ขโมยมาเป็นสิทธิของตน อันเป็นการกระทบสิทธิในทางทรัพย์สิน อยากฆ่าหรือทำร้ายผู้อื่นก็กระทำ อันเป็นการกระทบสิทธิต่อชีวิต ร่างกาย เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องมี กระบวนการทางกฎหมาย ซึ่งเปรียบเสมือนกติกาของสังคม เพื่อความคุ้มครองใช้สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยส่วนรวม นอกจากนี้ยังต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็น ผู้ขับเคลื่อน กระบวนการทางกฎหมาย

กระบวนการทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการ จับกุม ตรวจสอบ สืบสวน สอบสวน ใต้สวน มูลฟ้อง ฟ้องคดี พิพากษา เป็นต้น จะต้องอยู่ในหลักฐานการพื้นฐานว่า รัฐจะกระทำการใดอันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นมิได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม ความมั่นคงของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะก็เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรัฐจะต้องดูแลปกป้องประชาชนโดยส่วนรวมให้เกิดความสงบสุข หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กระบวนการทางกฎหมายจะต้องรักษาสมดุล (Balance) ระหว่าง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due process model) กับการควบคุมอาชญากรรม (The crime control model) ให้ได้อย่างลงตัวโดยหากมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป ผู้กระทำผิดก็อาจพ้นจากการถูกนำตัวมาลงโทษอันจะส่งผลเสียหายต่อสังคม และหากคำนึงถึงแต่ความคล่องตัวในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษมากเกินไป ประชาชนก็อาจได้รับความเดือดร้อนเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹ วีรพล คุลบุตร. (2548). *กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการค้น การจับ และการควบคุม*. หน้า 23.

ในทำนองเดียวกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ขับเคลื่อนกระบวนการทางกฎหมาย ได้แก่ ตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ ศาล เป็นต้น ก็จะต้องคำนึงถึงหลักความสมดุลระหว่าง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (The crime control model) กับ การควบคุมอาชญากรรม (Due process model) เช่นเดียวกัน

เจ้าพนักงานตำรวจหรือตำรวจ ซึ่งมีอำนาจ สืบสวนคดีอาญา หรือสอบสวนคดีอาญา เป็นหนึ่งในผู้ขับเคลื่อน กระบวนการทางกฎหมาย มีความจำเป็นต้องเข้าใจ อำนาจหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการทางกฎหมายได้อย่างสมดุลดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งปัจจุบันมีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างเด่นชัดกว่า เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นอย่างมาก ต้องระมัดระวังในการใช้อำนาจของตนให้อยู่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด มิฉะนั้นประชาชนอาจจะได้รับความเดือดร้อน

นอกจากตำรวจจะมีหน้าที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายที่ต้องมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (Protection of Individual Freedom) ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมแล้ว ยังต้องมีการปกป้องพิทักษ์ประชาชนไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจหรืออิทธิพลด้วย แต่ในปัจจุบัน ประชาชนไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมจากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สามารถป้องกันประชาชนให้หลุดพ้นจากการทำร้ายของอาชญากรหรืออิทธิพลมี²

นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจบางส่วนที่อิงกับอำนาจนิยม ทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีลักษณะที่รุนแรงและละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนงานสืบสวนของตำรวจยังมีการยึดหลัก Crime Control Model เป็นการมุ่งประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เน้นประสิทธิภาพของการจับกุม ขาดความระมัดระวังในการกระทบสิทธิเสรีภาพต่างๆ ที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กอปรกับการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายนอกที่คอยถ่วงถ่วงและตรวจสอบขั้นตอนและวิธีการต่างๆ ของเจ้าพนักงานตำรวจยังไม่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานของตำรวจมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน³

กรณีของครอบครัว ศตะกูรณะ ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2547 เวลาประมาณ 03.00 นาฬิกา เจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปราม ได้นำกำลังเข้าปิดล้อมบ้านของนายนิสสัย ศตะกูรณะ อายุ 70 ปี และนางอุดม ศตะกูรณะ อายุ 67 ปี ที่ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางไทร พระนครศรีอยุธยา และเปิดฉากยิงถล่มบ้านดังกล่าว โดยได้ข้อมูลจากนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนว่าบ้าน

² คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจกระทรวงยุติธรรม. (2550). *ข้อเสนอเบื้องต้นในการพัฒนาระบบงานตำรวจ*. หน้า 17.

³ แหล่งเดิม. หน้า 18.

หลังนี้เป็นแหล่งผลิตและค้ายาบ้า โดยนายขยงยุทธฯ ได้ข้อมูลจากตู้ไปรษณีย์ร้องทุกข์นายกรัฐมนตรีกายหลังเหตุการณ์ เจ้าพนักงานตำรวจเข้าตรวจค้นและไม่พบสิ่งผิดกฎหมายใดๆ แต่สภาพบ้านเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะตู้เย็นในบ้านมีรูกระสุนกว่า 50 นัด นายนิสสัย และนางอุดม ศตะกุงระ ซึ่งอยู่บนบ้านเพียงสองคนในวันนั้นถูกคุมตัว ใช้ปืนเอ็ม 16 จ่อศีรษะนานหลายชั่วโมงจนถึงเช้า ทางตำรวจแถลงในภายหลังว่าได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด และยินดีที่จะชดเชยค่าเสียหายให้ทั้งหมด โดยนำตู้เย็นใบนั้นกลับไปด้วย อ้างว่าจะซื้อให้ใหม่ ต่อมาทางครอบครัวศตะกุงระได้ติดต่อขอคืนเพื่อนำมาเก็บไว้เป็นที่ระลึก⁴

เรื่องนี้ ผู้เขียนคงไม่แสดงความคิดเห็นว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องหรือไม่ เพราะแหล่งข้อมูลเสนอข้อมูลแต่เพียงด้านผู้เสียหายฝ่ายเดียว แต่เป็นข้อเตือนใจว่าเจ้าพนักงานตำรวจต้องระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสมด้วยความรอบคอบและสุจริต

ความสำคัญของการตรวจค้นในทึรโหลานของเจ้าพนักงานตำรวจนั้น เป็นกระบวนการทางกฎหมายหรือเครื่องมืออย่างหนึ่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ที่ได้กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานหรือพิสูจน์การกระทำความผิด หรือให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี แต่ทั้งนี้ โดยหลักทั่วไปแล้ว จะต้องมีความหมายค้นหรือคำสั่งของศาล จึงจะสามารถเข้าค้นได้ แต่ในบางกรณี ในการปฏิบัติงานจริงในภาคสนาม อาจมีเหตุจำเป็นบางประการ ทำให้ต้องค้นที่รโหลานโดยไม่มีหมายค้น ดังเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92

ซึ่งกำหนดว่า

มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในทึรโหลานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในทึรโหลาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในทึรโหลานนั้น
- 2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในทึรโหลาน
- 3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในทึรโหลานนั้น
- 4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐาน

⁴ ขยงยุทธ ดิยะไพรัช. (2549, 22 กันยายน). วิถีพิเศษ สารานุกรมเสรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม

พิสูจน์การกระทำความผิดได้ชัดเจนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

นอกจากนี้ในการค้นต้องปฏิบัติตาม มาตรา 94 ซึ่งกำหนดว่า

มาตรา 94 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ทำการค้นในที่รโหฐาน สิ่งเจ้าของหรือคนอยู่ในนั้นหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย ทั้งนี้ให้พนักงานผู้นั้นแสดงหมายหรือถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายก็ให้แสดงนามและตำแหน่ง

ถ้าบุคคลดังกล่าวในวรรคต้น มิยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

มาตรา 102 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า การค้นในที่รโหฐานนั้น ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

และในการค้นในที่รโหฐานนั้นกฎหมายไม่อนุญาตให้ค้นในเวลากลางคืน ซึ่งผู้เขียนนำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ปรากฏตามมาตรา 96 ดังนี้

มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

- 1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้
- 2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้
- 3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

พิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย จึงพออนุมานได้ว่า ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก คือเวลากลางวัน⁵ ดังนั้น ตั้งแต่พระอาทิตย์ตกจนถึงพระอาทิตย์ขึ้นคือเวลากลางคืน

จะเห็นได้ว่า การตรวจค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยหลักต้องค้นในเวลากลางวัน ส่วนการค้นในเวลากลางคืนโดยหลักแล้วห้ามค้น เว้นแต่มีเหตุตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96⁶ ซึ่งมีเงื่อนไขหลายประการ ผู้เขียนเห็นว่า มีประเด็นปัญหาค่าศึกษาดังนี้

1.1.1 ปัญหาเรื่อง “การค้นต่อไปในเวลากลางคืน” ตามมาตรา 96 (1)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (1) เป็นเรื่องตรงไปตรงมา⁷ แต่การค้นนั้นต้องกระทำโดยต่อเนื่องติดต่อกันไปตลอด แต่ถ้าหากการค้นเวลากลางวันไม่พบแล้วกลับออกไปจะกลับเข้าไปค้นใหม่ในเวลากลางคืนย่อมทำไม่ได้⁸ การหยุดชะงักอาจไม่เป็นผลดีกับทั้งส่วนรัฐและส่วนเอกชน⁹ เหตุผลของอนุมาตรา¹⁰ นี้ เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงหรือยกย้ายบุคคลหรือสิ่งของที่ต้องการค้น¹¹ ซึ่งหากกฎหมายไม่ให้อำนาจเจ้าพนักงานค้นต่อเนื่องจากเวลากลางวันไปในเวลากลางคืน พยานหลักฐานที่ต้องการอาจได้ไม่ครบ เช่น บุคคลอาจหลบหนี หรือส่งของอาจถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่น¹¹

แต่มีปัญหาว่า เวลากลางคืน เริ่มตั้งแต่เวลาใด จริงอยู่อาจพออนุมานจากการอ่านตัวบททั้งมาตราว่า เวลากลางคืน คือเวลาดังแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น แต่ในแต่ละวัน เวลาที่พระอาทิตย์ขึ้นและตก อาจจะไม่เท่ากัน ควรจะอ้างอิงเวลาดังกล่าวจากหน่วยงานใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มิได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

⁵ คณิต ฅ นคร ก (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 357.

⁶ มาตรา 96 “การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

(1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

(2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

(3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา.”

⁷ คณิต ฅ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 357.

⁸ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหมายเรียกหมายอาญา*. หน้า 173.

⁹ คณิต ฅ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 357.

¹⁰ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 173.

¹¹ วีรพล กุลบุตร. เล่มเดิม. หน้า 23.

นอกจากนี้แนวคำพิพากษาศาลฎีกาก็ไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545 วินิจฉัยว่า ในวันที่ 31 มีนาคม 2542 เจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นตั้งแต่เวลา 18.02 นาฬิกา เป็นเวลากลางวัน โดยมีได้ระบุเหตุผลไว้ว่า ศาลฎีกาใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าเวลานั้นพระอาทิตย์ขึ้นหรือตกอันเป็นกลางวันหรือกลางคืนหรือมีดหรือสว่างแต่อย่างใด

ข้อเท็จจริงในทางวิทยาศาสตร์ ปรากฏว่า ในประเทศไทยมีระยะเวลารับแสงหรือเวลากลางวันกับเวลากลางคืนแตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือ ปลายเดือนมีนาคม – กันยายน มีช่วงเวลากลางวันยาวกว่ากลางคืน ดวงอาทิตย์ขึ้นก่อน 06.00 น. และตกหลัง 18.00 น. ส่วนปลายเดือนกันยายน – มีนาคม มีช่วงเวลากลางวันสั้นกว่ากลางคืน ดวงอาทิตย์ขึ้นหลัง 06.00 น. และตกก่อน 18.00 น. มีระยะเวลาที่ได้รับพลังงานจากดวงอาทิตย์น้อยกว่า 12 ชั่วโมง แต่ไม่น้อยกว่า 11 ชั่วโมง¹²

ซึ่งในคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องดังกล่าว เหตุการณ์เกิดในวันที่ 31 มีนาคม 2542 เวลา 18.02 น. อยู่ในช่วงเวลาที่กลางวันยาวกว่ากลางคืน ดวงอาทิตย์ขึ้นก่อน 06.00 น. และตกหลัง 18.00 น. ดังนั้น ในความเห็นของผู้เขียนศาลฎีกาอาจใช้ช่วงระยะเวลารับแสงอาทิตย์มาวินิจฉัยก็ไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีเหตุผลดังกล่าวในคำวินิจฉัย ชวนให้วิเคราะห์ต่อไปว่า ควรบัญญัติช่วงเวลาให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายเลยหรือไม่

1.1.2 ปัญหาเรื่อง “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” ตามมาตรา 96 (2)

ในการค้นในเวลากลางคืน ตามมาตรา 96 (2) เป็นกรณีกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าการค้นในเวลากลางวันเสียอีก เป็นดุลพินิจเฉพาะหน้าของเจ้าพนักงานตำรวจที่ต้องตัดสินใจในทันที และไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลโดยศาล

ปัญหาคือในปัจจุบัน เจ้าพนักงานตำรวจบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบังคับใช้กฎหมาย เพราะปัจจุบันข้าราชการตำรวจสามารถได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายให้ไปรับตำแหน่งในสายงานอื่นได้ในทุกตำแหน่ง เช่นงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ฉะนั้นเมื่อมีการแต่งตั้งบุคลากรที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือได้รับการอบรมที่ตรงกับสายงาน จะทำให้บุคคลผู้นั้นกลายเป็นผู้ขาดความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย ก่อปรกับระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอ¹³ ประชาชนจะคาดหมายได้หรือไม่ว่า เจ้าพนักงานตำรวจทุกคนจะเข้าใจไปในทางเดียวกันว่า การจะค้นในเวลากลางคืนจะพิจารณาเฉพาะมาตรา 96 เพียงมาตราเดียวไม่ได้ ต้องพิจารณาบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางคืนหรือ

¹² ปารีชาติ พรหมโชติ. (2555, 11 กรกฎาคม). ภูมิอากาศของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2555, จาก

http://course.ku.ac.th/lms/files/resources_files/69644/164929/110712_climate_of_thailand.pdf

¹³ คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจกระทรวงยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 18.

การค้น โดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอ ดังนั้น ชวนให้พิจารณาต่อต่อไปว่า ตัวบทกฎหมายในเรื่องการค้นในเวลากลางคืน ควรบัญญัติไว้ให้ชัดเจนหรือไม่ว่าจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวันหรือการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอ

1.1.3 ปัญหาเรื่อง “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ตามมาตรา 96 (3)

ในการค้นในเวลากลางคืน ตามมาตรา 96 (3) ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ไม่มีการกำหนดนิยาม “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและแม้แต่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548¹⁴ ก็ไม่ได้ขยายความไว้ชัดเจนว่า คดีประเภทใดผู้กระทำความผิดเป็นผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ

มีแต่เพียงคู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 อธิบายคำว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ซึ่งเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติของผู้พิพากษา

จึงมีปัญหาว่า “ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ” จะต้องกระทำความผิดในข้อหาที่มีอัตราโทษเท่าใด เพื่อให้แนวทางในการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงได้ศึกษาการค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน โดยมุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลด้วยการศึกษาคติความกฎหมายจากตัวบท

¹⁴ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 การร้องขอและการออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน

ข้อ 35 พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นอาจร้องขอให้ศาลอนุญาตพิเศษให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนก็ได้ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับแปดขึ้นไป ในกรณีที่เป็นการตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นพันตำรวจเอกขึ้นไป

ข้อ 36 ในการร้องขอให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนนอกจากพยานหลักฐานตามข้อ 15 แล้ว ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า

(1) ผู้นั้นเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้ร้ายสำคัญ

(2) มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง

ข้อ 37 คำสั่งของศาลในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้องต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนเป็นองค์คณะและจะเป็นผู้พิพากษาประจำศาลได้ไม่เกินหนึ่งคน และให้บันทึกการอนุญาตพิเศษไว้ในหมายค้น

ข้อ 38 เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้า ไปจัดการตามหมายค้น ในกรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ในกรณีที่เป็นการตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจเอกขึ้นไป.

กฎหมาย ความเห็นของนักกฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 คู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายจากประวัติศาสตร์กฎหมาย รายงานการประชุมรัฐสภา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในอดีตของไทย ประกอบกับศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส เพื่อทราบถึงการใช้อำนาจค้นที่รื้อถอน โดยในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ และจะได้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกาลเทศะอันเหมาะสม เพื่อให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมเนียมในการใช้อำนาจรัฐโดยขณะเดียวกัน ก็สามารถรักษาสมดุล(Balance)ระหว่าง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน(The crime control model) กับ การควบคุมอาชญากรรม (Due process model) ได้อย่างลงตัว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยการค้นในที่รื้อถอนของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในที่รื้อถอนในเวลากลางคืน
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจค้นในที่รื้อถอนของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในที่รื้อถอนในเวลากลางคืน
3. เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยการค้นในที่รื้อถอนของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืนในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในที่รื้อถอนในเวลากลางคืน
4. เพื่อวิเคราะห์บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยการค้นในที่รื้อถอนของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืนของประเทศไทย มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในที่รื้อถอนในเวลากลางคืน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและ/หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยการค้นในที่รื้อถอนของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน เช่น คำว่า “เวลากลางคืน” ตามมาตรา 96 (1) เวลากลางคืน เริ่มตั้งแต่เวลาใด หรือ “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” ตามมาตรา 96 (2) จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวันหรือการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในที่รื้อถอนประกอบด้วยเสมอหรือไม่ หรือ “กรณีผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ” ตามมาตรา 96 (3) คือผู้กระทำความผิดในคดีใด ข้อหา

ใด อัตราทอชเท่าใด เป็นต้น ผู้เขียนเห็นว่า มาตรา 96 ยังมีความไม่ชัดเจนในบางส่วนดังที่ได้กล่าว จึงควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวดังนี้

1. ตามมาตรา 96 (1) ควรกำหนดนิยาม คำว่า เวลากลางคืน โดยอาจกำหนดช่วงเวลาไว้ให้ชัดเจน ว่าเวลาระหว่างที่นาฬิกาเป็นเวลากลางคืนโดยอ้างอิงเวลากับหน่วยงานที่มีหน้าที่เทียบเวลามาตรฐานของประเทศซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการคำนวณ¹⁵ ได้แก่ กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ หรือ หากจะใช้เกณฑ์พระอาทิตย์ตกหรือขึ้น ควรกำหนดให้แต่ละจังหวัด อ้างอิงเวลาพระอาทิตย์ตกหรือขึ้นกับกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือด้วยเช่นกัน ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจและศาลควรมีข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ซึ่งคำนวณเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจเป็นไปโดยถูกต้อง เหมาะสม สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

2. ควรเพิ่มเติม มาตรา 96 (2) ให้ชัดเจนว่า กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวันหรือการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในที่รโหฐานประกอบด้วยเสมอ เพราะการใช้อำนาจตามอนุมาตรานี้ เจ้าพนักงานตำรวจไม่ต้องถูกตรวจสอบดุลพินิจโดยองค์กรตุลาการ เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานโดยแท้ในขณะนั้น จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ตามมาตรา 96 (3) ควรกำหนดนิยาม คำว่า ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ โดยกำหนดฐานความผิด หรืออัตราโทษว่า ผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ หมายถึงกรณี ต้องหาหรือถูกฟ้องในข้อหาที่มีอัตราจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ดังที่มาตรา 176 วรรคหนึ่ง¹⁶ บัญญัติไว้

¹⁵ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ปัจจุบันสังกัดกองทัพเรือ ในอดีตได้รับมอบหมายจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 4) ให้บอกเวลามาตรฐานประเทศไทยเป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันได้มีระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่สวนราชการในกองทัพเรือ พ.ศ.2501 ให้แผนกดาราศาสตร์ กองอุปกรณ์การเดินเรือ มีหน้าที่ รักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย และการแจ้งสัญญาณเทียบเวลาให้ กับประชาชน พลเรือน เพื่อให้ใช้เวลาตรงกันทั่วประเทศ สืบค้นจาก กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). ประวัติ การรักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 จาก <http://www.navy.mi.th/hydro/time/history.pdf>

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 176 วรรคหนึ่ง “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง..”

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้ มุ่งที่จะศึกษาบทบาทผู้คิดว่าด้วยการค้นในทรีโหลฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยเริ่มศึกษาจากทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ศึกษาเรื่องหลักทั่วไปว่าด้วยการค้นในทรีโหลฐานรวมถึงมาตรการในการควบคุมการค้น แล้วมุ่งเน้นศึกษาการค้นหาตัวบุคคลในทรีโหลฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจเฉพาะปัญหาในตัวบทกฎหมาย โดยศึกษาเปรียบเทียบต่างประเทศกับประเทศไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์ หาข้อเสนอแนะจากองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการวิจัยจากกฎหมาย ระเบียบ ต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหนังสือ บทความ รายงานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา จากห้องสมุด สถาบันต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์วิจัย ให้ได้มาซึ่งข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่อไป โดยวิธีการเขียนจะใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Method)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทผู้คิดว่าด้วยการค้นในทรีโหลฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในทรีโหลฐานในเวลากลางคืน
2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจค้นในทรีโหลฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในทรีโหลฐานในเวลากลางคืน
3. ทำให้ทราบถึงบทบาทผู้คิดว่าด้วยการค้นในทรีโหลฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืนในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในทรีโหลฐานในเวลากลางคืน
4. ทำให้ทราบถึงบทบาทผู้คิดว่าด้วยการค้นในทรีโหลฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืนของประเทศไทยมุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในทรีโหลฐานในเวลากลางคืน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและ/หรือระเบียบข้อบังคับอันเป็นวิธีปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้นในทึรโหลฐานในเวลากลางคีน ของเจ้าพนักงานตำรว

ในบทนี้ ผู้เขียนจะไดศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้นในทึรโหลฐานในเวลากลางคีนของเจ้าพนักงานตำรว โดยมุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลเป็นหลัก แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปรณญญาสาทว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่เกี่ยวข้อง กติการะหวางประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการค้น ความหมายของ “ทึรโหลฐาน” ความหมายของ “กลางคีน” ไปตามลำดับ

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Crime Control & Due Process of Law)

2.1.1 แนวคิดและที่มาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล

แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ มีนักปรัชญาหลายท่านได้พยายามอธิบายและให้คำจำกัดความไว้มากมาย ในปัจจุบันเราอาจเรียกรวมกันได้ว่า “สิทธิมนุษยชน” แต่ก่อนหน้านั้นก็มีคำที่มีความหมายใกล้เคียงปรากฏแพร่หลายอยู่ด้วยเช่นกัน ได้แก่ สิทธิธรรมชาติ (Natural Right) สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) และสิทธิของความเป็นมนุษย์ (Rights of Man) เป็นต้น ซึ่งพัฒนาการด้านแนวคิดนี้อาจนับได้ตั้งแต่อารยธรรมกรีกและโรมันที่เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎธรรมชาติ อิทธิพลของศาสนาในสมัยกลางที่ทำให้กฎธรรมชาติถูกตีความไปในแนวทางของเทววิทยา ซึ่งมนุษย์จะอยู่ภายใต้อำนาจกฎหมายของรัฐและกฎของพระเจ้า จนถึงสิทธิมนุษยชนสมัยใหม่ซึ่งยอมรับในเรื่องเหตุผลของมนุษย์ แนวความคิดเรื่องปัจเจกชนนิยม ลัทธิประชาธิปไตยและลัทธิสังคมนิยม¹

¹ อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. (2548). สิทธิมนุษยชน. หน้า 15.

ในยุคของสิทธิมนุษยชนใหม่นี้ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ Thomas Hobbs และ John Locke ซึ่ง John Locke ได้เสนอความคิดเรื่องสภาวะธรรมชาติและสัญญาประชาคม ไว้ในหนังสือชื่อ The Second Treaties of Government ความว่า

“มนุษย์ในสภาวะธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะแห่งสันติสุข ต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเสมอภาคและเป็นอิสระ มีสิทธิที่สำคัญ 3 ประการ คือสิทธิในชีวิต อิสรภาพและทรัพย์สิน ภายใต้การควบคุมของกฎแห่งธรรมชาติ การล่วงละเมิดสิทธิที่มนุษย์มีอยู่ตามธรรมชาติจะถูกลงโทษโดยการแก้แค้น ทดแทนจากผู้เสียหายหรือญาติมิตรของผู้เสียหาย”²

การยอมรับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนี้เป็นไปอย่างแพร่หลายในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องมีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชน หรืออย่างน้อยที่สุดก็มักจะเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับ “สิทธิขั้นพื้นฐาน” (Basic Right หรือ Fundamental Constitutional Rights) และมักจะเป็นสิทธิในเสรีภาพ (Right of Liberty) เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหมายถึงอำนาจตามกฎหมายในอันที่จะกระทำการต่างๆ โดยปราศจากการรบกวนขัดขวางของรัฐ สิทธิและเสรีภาพที่ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญจะถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุด ซึ่งองค์กรต่างๆ ของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ จะต้องเคารพและให้ความคุ้มครองบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิและเสรีภาพต่างๆ จึงมิใช่เป็นเพียงคำประกาศอุดมการณ์ของรัฐเท่านั้น”³

แนวคิดเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนมีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกใน กฎบัตร Magna Carta (ค.ศ. 1215) ซึ่งได้กล่าวถึงสิทธิของปัจเจกชนที่พระมหากษัตริย์ทรงสัญญาไว้ว่า

“จะไม่มีเสรีชนคนใดถูกนำไปหรือจำขังหรือเนรเทศ หรือด้วยประการใดที่เป็นการบั่นทอนทำลาย...เว้นแต่ด้วยคำตัดสินที่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลจากชนชั้นของบุคคลดังกล่าวตามกฎหมายของแผ่นดิน” ในเวลาต่อมา ได้มีปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน รับรองแนวคิดดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกซึ่งจะกล่าวไว้ในที่นี้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง⁴

2.1.1.1 ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

² แหล่งเดิม. หน้า 42.

³ ไพโรจน์ พลเพชร. (2547). ชุดโครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). หน้า 8.

⁴ ศศิวิมล เสมอใจ. (2552). การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการออกหมายจับโดยศาล. หน้า 30-32.

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(The Universal Declaration of Human Rights) ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ในปฏิญญานี้ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมไว้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิความเป็นอยู่ในครอบครัว เคหสถาน มีอยู่ในข้อ 12 ดังนี้

“บุคคลใดจะถูกแทรกสอดโดยผลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว ในเคหสถานหรือในการสื่อสาร หรือจะถูกกลบหลู่ในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอดหรือการกลบหลู่ดังกล่าวนี้”⁵

ผู้เขียนเห็นว่า ในส่วนนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้นในที่ร โหฐานทั้งกลางวันและกลางคืน และนอกจากนี้ ยังมีหลักการที่เป็นสากลได้แก่กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังจะได้กล่าวต่อไป

2.1.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง

ต่อมาได้มีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1966 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1976 ซึ่งมีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีความสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลายประการ และมีรายละเอียดมากยิ่งขึ้นโดยมีสาระสำคัญของมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา⁶ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิความเป็นอยู่ในครอบครัว เคหสถาน มีอยู่ในข้อ 17 ดังนี้

“1.บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร โดยผลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ และจะถูกกลบหลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้

2.บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่เช่นว่านั้น”⁷

ผู้เขียนเห็นว่า ในส่วนนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้นในที่ร โหฐานทั้งกลางวันและกลางคืน

⁵ อ้างอิงคำแปลจาก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2550). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. หน้า 22.

⁶ ศศิวิมล เสมอใจ. เล่มเดิม. หน้า 30-32.

⁷ อ้างอิงคำแปลจาก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2546). *พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย*. หน้า 160.

ดังนั้น จากแนวคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทำให้รัฐต้องกำหนดการใช้ อำนาจของตนให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่ล่วงล้ำสิทธิของประชาชนมากเกินไป และจะใช้อำนาจได้ก็ ต่อเมื่อเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น โดยเฉพาะการค้นในที่รโหฐานทั้ง กลางวันและกลางคืน ซึ่งแทรกแซงสิทธิในความความเป็นส่วนตัว สิทธิในครอบครัว เคหสถาน เป็นต้น

ในปัจจุบันแทบทุกประเทศทั่วโลกต่างเห็นตรงกันว่า การใช้อำนาจในการค้นของ เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องคำนึงถึงหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้มากที่สุด ซึ่งแต่ละประเทศจะมี บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการออกหมายค้น และหลักเกณฑ์ในการค้นที่รโหฐาน โดยเฉพาะการค้นเพื่อ หาตัวบุคคลในเวลากลางคืนแตกต่างกัน แต่ก็มีหลักการที่สอดคล้องกัน เช่น การให้ผู้มี อำนาจออก หมายค้นเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลางซึ่งก็คือศาล ซึ่งผู้เขียนได้เลือกศึกษา หลักเกณฑ์ของประเทศต่างๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน สาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งจะ ได้กล่าวถึงในบทต่อไป

2.1.2 หลักและทฤษฎีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในการดำเนินคดีอาญา จะมีขั้นตอนและวิธีการต่างๆ สำหรับนำบุคคลเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณา พิพากษา และการลงโทษตามคำพิพากษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำคนผิดมาลงโทษโดยเร็ว และเพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งในขั้นตอนต่างๆ เหล่านี้ก็มีกระบวนการที่กระทบกระเทือน ต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากที่สุด ในขั้นตอนการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ เนื่องจากในขั้นตอนการสอบสวนนั้น เจ้าพนักงานตำรวจมีความจำเป็นที่จะต้องสืบหาข้อเท็จจริงใน คดี และในบางครั้งก็อาจต้องละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เช่น ในการตรวจค้นหรือการจับกุมผู้ต้องสงสัย ซึ่งเป็นเหตุจำเป็นในการเสาะหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ดังนั้น ขั้นตอนการ สอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงนโยบายของแต่ละรัฐว่ามีกระบวนการยุติธรรมที่ เน้นไปในทิศทางใดเป็นหลัก เช่น หากรัฐใดต้องการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ก็จะมีการให้ อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจในการสืบสวนสอบสวนมาก เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยเร็ว แม้จะทำให้ประชาชนทั่วไปต้องสูญเสียสิทธิขั้นพื้นฐานบ้างก็ตาม ในทางตรงข้ามหาก นโยบายของรัฐมุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กระบวนการสอบสวนของตำรวจก็จะมี ขั้นตอนที่ยุ่ยากซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มมาตรการตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงาน

ตำรวจใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจ แต่ก็อาจส่งผลเสียในด้านประสิทธิภาพของการปราบปรามอาชญากรรมได้เช่นกัน⁸

ในการศึกษา กระบวนการยุติธรรมจึงมีการแบ่งทฤษฎีไว้เป็น 2 ทฤษฎี นั่นคือทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law)

2.1.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่เน้นหนักไปในทางการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรม โดยเชื่อว่าประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมอยู่ที่การควบคุม ระวังและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลักใหญ่ จะต้องมียุติการจับกุมผู้กระทำความผิดและมีการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดสูงเนื่องจากหากเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมหรือปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าความสงบเรียบร้อยของสังคมสูญสิ้นไปและเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตย่อมได้รับความกระทบกระเทือน⁹ การควบคุมอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพในระดับสูง ซึ่งในระบบกระบวนการทางอาญานั้นจะต้องมีการจับกุม การฟ้องร้องและการพิพากษาผู้กระทำความผิดอาญาได้เกือบทั้งหมด ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องรวมถึงการดำเนินการที่รวดเร็ว มีการดำเนินการในรูปแบบที่เป็นทางการน้อย และปราศจากอุปสรรคที่กินเวลา การทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจที่มีประสิทธิภาพสูงเช่นนี้ ทำให้มีผลการปราบปรามอาชญากรรมสูงตามไปด้วย ส่งผลให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย¹⁰

ในส่วนของการดำเนินคดีอาญาจะดำเนินไปตามขั้นตอนต่างๆ โดยมีกระบวนการคัดกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสืบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องต่อศาล การพิจารณาคดีและการลงโทษผู้กระทำความผิด หรือการปลดปล่อยจำเลย ซึ่งในกรณีที่ผู้ต้องหาบริสุทธิ์ เขาจะถูกคัดกรองออกไป เช่น มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือไม่ทราบแน่ชัดว่าได้กระทำความผิด เป็นต้น ส่วนผู้ที่กระทำความผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว ความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้ ก็คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพและต้องยอมรับว่า การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นตำรวจและอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้¹¹

2.1.2.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law)

⁸ ศศิวิมล เสมอใจ. เล่มเดิม. หน้า 15.

⁹ ประธาน วัฒนวานิช. (กันยายน – พฤศจิกายน.2520). “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม”.*คุณภาพ*, 9, 2. หน้า 150.

¹⁰ ศศิวิมล เสมอใจ. เล่มเดิม. หน้า 16.

¹¹ ประธาน วัฒนวานิช. เล่มเดิม. หน้า 151.

ทฤษฎีนี้ “กระบวนการนิติธรรม (Due Process)” หมายถึง การใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและมีเหตุผล¹² ให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่างๆ และยึดถือกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมากกว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม และไม่เชื่อว่าความคิดในการควบคุมอาชญากรรมอย่างที่กำลังมาข้างต้นนั้น จะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาคือเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าพนักงานตำรวจและอัยการหรือฝ่ายปกครอง ในบางกรณีอาจกระทำในที่รโหฐานซึ่งก็อาจใช้วิธีการล่อลวง ขู่เข็ญ หรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้¹³ ในการพิจารณาคดีอาญาหรือไต่สวนข้อกล่าวหาจึงต้องมีลักษณะเป็นทางการและเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อหน้าองค์กรคณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้ากับฝ่ายใด¹⁴

นอกจากนี้บุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรมเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำเท่านั้น แต่เขาจะมีความผิดก็ต่อเมื่อ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตามตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ให้ความคุ้มครองเขาอย่างถาวรแล้วว่าเขามีความผิด¹⁵

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีข้อดีและข้อเสีย จึงไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่จะใช้เพียงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะมีลักษณะเป็นระบบผสมของสองรูปแบบ¹⁶ ซึ่งกระบวนการทางอาญาของสหรัฐอเมริกา นั้น อาจกล่าวได้ว่ามีความใกล้เคียงกับแนวความคิดทางด้านกระบวนการนิติธรรมมากกว่าระบบของประเทศอื่น¹⁷ และมีข้อน่าสังเกตว่า ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม อาจเป็นระบบในอุดมคติ (Ideal Type) ซึ่งนักนิติศาสตร์แสวงหา¹⁸

ส่วนในประเทศไทย ปัจจุบันน่าจะมีแนวคิดโน้มเอียงไปทางทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม เห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

¹² แหล่งเดิม. หน้า 154.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 152.

¹⁴ แหล่งเดิม.

¹⁵ แหล่งเดิม.

¹⁶ ศศิวิมล เสมอใจ. เล่มเดิม. หน้า 18.

¹⁷ ประธาน วัฒนวานิช. เล่มเดิม. หน้า 154.

¹⁸ แหล่งเดิม.

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา 33 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น

มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้....

มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้.... เป็นต้น

โดยสรุป หลักทั่วไป คือ การห้ามค้นที่รโหฐาน ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมายดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

ความจำเป็นที่จะต้องค้นในเวลากลางคืน ได้แก่ “เพื่อป้องกันการหลีกเลียงหรือยกย้ายบุคคลหรือสิ่งของที่ต้องการค้น”¹⁹ ซึ่งหากกฎหมายไม่ให้อำนาจเจ้าพนักงานค้นต่อเนื่องจากเวลากลางวันไปในเวลากลางคืน พยานหลักฐานที่ต้องการอาจได้ไม่ครบ เช่น บุคคลอาจหลบหนี หรือส่งของอาจถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่น หรือเป็นกรณี “ฉุกเฉินอย่างยิ่ง” หมายถึง ถ้าไม่ค้นในเวลา

¹⁹ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 173.

กลางคืนจะเกิดภัยอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลที่ต้องการคืนให้พบตัว หรือบุคคลนั้นอาจจะหลบหนีไปหรือพยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในที่รโหฐานนั้น อาจถูกทำลายก็ได้ ทั้งคดีนั้นต้องมีลักษณะร้ายแรง ไม่ใช่คดีลหุโทษหรือคดีเล็กน้อย²⁰หรือหมายถึง หากเน้นเข้าไปย่อมจะเสียหายอย่างมากต่อการดำเนินคดีหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือของรัฐ เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในบทที่ 4

2.2 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการคืน

2.2.1 ความหมายของการคืน

1) ในประเทศไทย

การคืนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่กฎหมายได้มอบอำนาจให้กับเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ โดยได้กำหนดให้เจ้าพนักงานของรัฐ 2 ประเภท คือ เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน และพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งไม่ได้อนุญาตให้ประชาชนดำเนินการคืนไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม โดยการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะกระทำไปเพื่อหาสิ่งของอันเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิด หรือหาตัวบุคคลก็ได้²¹

คำว่า “คืน” ตามความหมายหรือคำจำกัดความของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กล่าวไว้ว่า “คืน” หมายถึง (ก) พยายามหาให้พบ โดยวิธีสืบเสาะ แสวง เป็นต้น

คำว่า “คืน” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ พิจารณาจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 มาตรา 33

“มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย...

การคืนตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ชีวิตร่างกายมีความหมายดังนี้

(1) ชีวิตร่างกาย หมายถึง สรีระหรือร่างกายของบุคคล รวมตลอดทั้ง เส้นผม เส้นขน เล็บ เป็นต้น การกระทำต่อสิ่งดังกล่าวจึงอาจเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ขณะเดียวกันการจับกุมผู้กระทำความผิด เป็นการกระทำที่ชีวิตร่างกายของบุคคลถูกจำกัดเสรีภาพการเคลื่อนไหว จึงเป็น

²⁰ คณิง ภาไชย. (2540). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 235.

²¹ สุกฤกษ์ สุกรเสพย์. (2545). การคืนในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. หน้า 14.

การกระทบต่อสิทธิร่างกาย หากจับโดยมิชอบผู้จับกุมอาจต้องรับผิดชอบทางอาญาฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น และกรณีผู้จับกุมเป็นเจ้าของงานตำรวจ อาจต้องรับผิดชอบเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอีกฐานหนึ่ง

(2) รวมถึงสิ่งที่ยอยู่นอกสรีระของบุคคลด้วย เช่น เสื้อผ้าที่กำลังสวมใส่อยู่ในเวลาเข้าพนักงานตำรวจทำการตรวจค้นร่างกาย ถ้าล้วงเข้าไปตรวจค้นในกระเป๋าเสื้อหรือกระเป๋ากางเกง เพื่อตรวจหาสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด ถือว่ากระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างกาย ดังนั้น ความหมายของชีวิตร่างกาย จึงรวมถึงสิ่งที่ยอยู่นอกร่างกาย แต่อยู่ติดกับตัวเรา การตรวจค้นดังกล่าวจึงเป็นการตรวจค้นร่างกายตามความหมายนี้

(3) รวมถึงสิ่งที่อยู่ในร่างกายด้วย เช่น การเอาเลือดไปตรวจหาเอดส์ ตรวจแอลกอฮอล์ เอาปัสสาวะไปตรวจเพื่อหาสารเสพติด หรือเอาน้ำลายไปตรวจเปรียบเทียบถือว่ากระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างกาย รวมถึงกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจจรรยาบังคับให้เป่าลมหายใจไปในเครื่องตรวจวัด เพื่อหาปริมาณแอลกอฮอล์ที่อยู่ในลมหายใจ ถือว่ากระทบต่อสิทธิในชีวิตร่างกาย²²

แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะเน้นศึกษาเฉพาะการค้นที่รื้อหาเพื่อหาตัวบุคคล ไม่รวมถึงการค้นตัวบุคคลด้วย ดังมาตรา 33

“มาตรา 33 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รื้อหา จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ฉะนั้น พอสรุปได้ว่า การค้น คือ การที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามกฎหมาย ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการครอบครองเคหสถาน หรือสิทธิเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย เพื่อเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐาน หรือช่วยเหลือบุคคล หรือจับกุมตัวบุคคล²³

2) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

²² พิพากษ์ เกียรติกรมเลศ. (2546). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจค้นและจับกุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศึกษาเฉพาะกรณี อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อนฟ้องคดี. หน้า 54 .

²³ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 15.

ศาลสูงสุดของ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้แปลความหมายของการค้นตามถ้อยคำ แต่ได้แปลความล่วงเลยไปถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายว่า การที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเรื่องการคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการค้น หรือยึดไปเพื่อทำอะไร โดยได้มีคำพิพากษากำหนดหลักดังกล่าวว่า การค้นเป็นการกระทำที่มีอาจรกระทำได้ ถ้าการนั้นไปกระทบกระเทือนต่อความคาดหวังอันสมเหตุสมผลที่ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับความเป็นส่วนตัว ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการใดของเจ้าพนักงานของรัฐที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว เมื่อกระทำโดยไม่มีเหตุอันควร หรือไม่มีหมายที่ออกโดยศาล ย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 (Fourth Amendment)²⁴

และจากคำพิพากษาในคดี United States v. Jacobson ได้กำหนดหลักของการค้นว่า การค้นจะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อ สังคมโดยรวมพิจารณาว่ามีเหตุผลเพียงพอที่จะล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวโดยเจ้าพนักงานของรัฐและต้องกระทำเพื่อหาสิ่งของผิดกฎหมาย หรือหาสิ่งของที่น่าจะเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดที่ชุกช่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าว หรือชุกช่อนอยู่ในตัวบุคคลที่จะถูกค้น นอกจากการค้นนั้น ยังให้ความหมายรวมไปถึงการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว หรือที่ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับความเป็นส่วนตัวอีกด้วย เช่น การดักฟังโทรศัพท์ เป็นต้น²⁵

ดังนั้น ความหมายโดยทั่วไปของการค้น คือ การกระทำของเจ้าพนักงานที่บุกรุกเข้าไปในที่ร โหฐาน เพื่อที่จะค้นหาทรัพย์สิน หรือบุคคล เพื่อให้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาเป็นการแปลความหมายโดยตรงนั่นเอง

ส่วนความหมายในทางเทคนิคของการค้น เป็นการกำหนดความหมายโดยพิจารณาจากสิ่งที่มีกฎหมายประสงค์จะให้ความคุ้มครอง แม้ตัวของเจ้าพนักงานจะมีได้บุกรุกเข้าไปค้นหาพยานหลักฐานในที่ร โหฐาน หรือตัวบุคคลก็ตาม แต่หากเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 เมื่อใด เช่น การดักฟังโทรศัพท์จากการพูดคุยในตู้โทรศัพท์สาธารณะ ในคดี Katz v. United State (1967)²⁶ ก็เป็นการค้นเช่นเดียวกัน

3) ในประเทศเยอรมัน

²⁴ แหล่งเดิม.

²⁵ ศุภฤกษ์ ศุภรเศพย์. (2545). การค้นในที่ร โหฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. หน้า 15. อ้างถึงใน John N.Ferdico. (1992). Criminal Procedure for the Criminal Justice Professional. p. 109.

²⁶ แหล่งเดิม. หน้า 18.

กฎหมายเยอรมัน ได้ให้ความหมายของการตรวจค้นในชั้นสืบสวนสอบสวน (Ermittlung s durchsuchung) หมายถึง การค้นหา

- (1) วัตถุที่ซุกซ่อนที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด
- (2) ผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด²⁷

การตรวจค้นจึงเป็นคนละกรณีกับการแค่เข้าไปในอาคารสถานที่ซึ่งมีไว้เพื่อที่จะทำให้มาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การจับ มีผลบังคับได้ ด้วยเหตุนี้ การแค่เข้าไปในอาคารสถานที่จึงไม่จำเป็นต้องทำตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องของการตรวจค้น แต่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของแต่ละมาตรการที่เป็นเหตุให้ต้องเข้าไปในอาคารสถานที่²⁸

เมื่อพิจารณาจากความหมายของการค้นที่ได้ศึกษามาในตอนต้น พอที่จะสรุปได้ว่า การค้นนั้นมีสาระสำคัญอยู่สามประการ คือ หนึ่ง การค้นเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่กฎหมายอนุญาต สอง เป็นการกระทำที่ล่วงละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคล และสาม เป็นการกระทำค้นหาสิ่งของ บุคคลผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหาในคดีอาญา หรือผู้ตกอยู่ในอันตราย²⁹

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการค้น

- 1) ในประเทศไทย

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ แต่พอพิจารณาจากมาตรา 69 และ 92 เพื่อทราบวัตถุประสงค์ของการค้นได้ดังนี้

- (1) เพื่อพบสิ่งของ³⁰

เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ได้ส่วนบุคคลฟ้องหรือพิจารณา³¹ หรือ มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด³²หรือสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะ

²⁷ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2549). “การค้น (Durchsuchung) ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความเยอรมัน.” *คูลพาท*, 53, 2. หน้า 194.

²⁸ แหล่งเดิม. หน้า 195.

²⁹ สุกฤษฎ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 19.

³⁰ 2 (18) “สิ่งของ” หมายความว่าถึงสิ่งหาปริมาตรใดๆ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่นๆ.

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 69 (1).

³² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 69 (2).

พบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว³³ หรือเมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็น ความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ อาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอัน ควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลาย เสียก่อน³⁴

(2) เพื่อพบบุคคล

เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย³⁵ หรือ เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามี เหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น³⁶ หรือเพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ³⁷ หรือเมื่อปรากฏความผิดซึ่ง หน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน³⁸ หรือเมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนี เข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น³⁹ หรือเมื่อที่ รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78⁴⁰

2) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

การค้น จะสามารถกระทำการได้ก็ต่อเมื่อ มีข้อมูลชัดเจนว่ามีความผิดเกิดขึ้น หรือกำลัง จะมีความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ที่ต้องการจะไปค้น หรือมีข้อมูลว่า พยานหลักฐานที่จะใช้ในการ พิสูจน์ความผิดนั้น ซุกซ่อนอยู่ในสถานที่ดังกล่าว จากหลักการดังกล่าวสามารถที่จะพอสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการค้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

(1) การค้นเพื่อหาสิ่งของ กล่าวคือ เป็นการค้นหาสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำ ความผิด เช่น ของที่ได้จากการลักขโมย หรือสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด เช่น ยาเสพติด หรือสิ่งของที่ อาจใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี เช่น เลื่อยเปื้อนเลื่อย รอยเลือด หรือรอยเท้า เป็นต้น หรือ เป็นการค้นเพื่อหาสิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด เช่น อาวุธปืนที่ใช้ยิงผู้เสียหาย เป็นต้น

³³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 69 (5).

³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 92 (4).

³⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 69 (3).

³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 92 (1).

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 69 (4).

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 92 (2).

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 92 (3).

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 92 (5).

(2) การค้นเพื่อหาตัวบุคคลที่ได้กระทำความผิดอาญา หรือช่วยบุคคลที่ตกอยู่ในอันตราย และอยู่ในสถานที่ที่ต้องการจะเข้าไปตรวจค้น เช่น เจ้าพนักงานพบเหตุการณ์เร่งด่วน (hot pursuit) ว่ามีการกระทำความผิดในที่พักอาศัย เมื่อเจ้าพนักงานได้รับรายละเอียดดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานก็สามารถที่จะเข้าไปตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวเพื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้เสียหาย⁴¹

3) ในประเทศเยอรมัน

วัตถุประสงค์ของการค้น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เยอรมันมีหลายกรณีด้วยกัน เช่น การค้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเป็นการยืนยันตัวบุคคล การค้นเพื่อเป็นการค้นหาพยานหลักฐานและร่องรอยการกระทำผิดซึ่งเรียกว่าการค้นในชั้นสืบสวนสอบสวน (Ermittlungsdurchsuchung) ซึ่งการค้นในชั้นสืบสวนสอบสวนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหา

- (1) วัตถุที่ซุกซ่อนที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด และ
- (2) ผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด⁴² ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

2.3 ความหมายของ “ที่รโหฐาน”

1) ในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล...และในกรณีดังต่อไปนี้...” ดังนั้นสถานที่ใดจะสามารถค้นได้โดยต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล หรือไม่ต้องมีหมายดังกล่าว จะต้องพิจารณาความหมายของคำว่า “ที่รโหฐาน”เสียก่อน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า รโหฐานว่า “ที่เฉพาะตัว ที่ลับ ที่สงัด”

พิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญาความว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้คำนิยาม ความหมายของคำว่า “ที่รโหฐาน” ไว้ว่า “ที่ต่างๆซึ่งมิใช่สาธารณะสถาน ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา”⁴³

⁴¹ สุกฤกษ์ สุทธเสพย์. (2545). การค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. หน้า 20. อ้างถึงใน Larry K.Gaines, Michael Kavne and Roger Leroy Miller. (2001). Criminal justice in action the core. p. 156.

⁴² สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 194.

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (13).

ส่วนในตามประมวลกฎหมายอาญา ได้ให้คำนิยามของ”สาธารณสถาน” ไว้ว่า “สถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้”⁴⁴

ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่า หากประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปในสถานที่ใดๆ ได้ สถานที่นั้นย่อมเป็นสาธารณสถานจึงไม่ใช่ที่รโหฐาน ไม่อยู่ในบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 ที่การค้นจะต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งที่รโหฐานหมายถึงที่ซึ่งประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เช่น เลหสถาน⁴⁵

ผู้เขียนขอหยิบยกแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งตัดสินว่าสถานที่ใดเป็นสาธารณสถานที่สำคัญดังนี้

(1) ห้องโถงในสถานค้าประเวณีผิดกฎหมาย เวลารับแขกที่มาเที่ยว เป็นสาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 883/2520)

(2) ร้านจำหน่ายผืนตรงที่จัดไว้ให้มาสูบผืน เป็นสาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1004/2480)

(3) โรงบิลเลียดซึ่งอยู่ในขณะที่เปิดให้เล่นมีผู้เข้าออกได้ตลอดเวลา ถือเป็นสาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 589/2483)

(4) สถานที่บนขบวนรถไฟโดยสาร เป็นสาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2024/2479)

(5) ร้านค้าเป็นที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้จึงเป็นที่สาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1362/2508)

(6) ร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลย ซึ่งมีลูกค้ากำลังนั่งรับประทานก๋วยเตี๋ยวยู่ที่ร้านของจำเลย ดังนั้นร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลยจึงหาใช่เป็นที่รโหฐานไม่ แต่เป็นที่สาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3751/2551)

กรณีไม่ใช่ที่สาธารณสถานแต่เป็นที่รโหฐาน

(1) โรงค้าไม้มีรั้วรอบขอบชิดและนอกจากใช้เป็นสถานประกอบการค้าแล้ว ยังใช้เป็นที่พักอาศัยด้วย ในยามที่โรงค้าไม้หยุดดำเนินกิจการภายในบริเวณโรงค้าไม้ ไม่ว่าจะป็นด้านหน้าหรือด้านหลังย่อมไม่ใช่สาธารณสถาน แต่กลับเป็นที่รโหฐาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2914/2537)

(2) ที่ตอนในของร้านขายอาหารซึ่งแบ่งไว้อาศัยนอน และผู้ที่เข้าไปต้องขออนุญาต ไม่ใช่สาธารณสถาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 606/2475)

⁴⁴ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 1 (3)

⁴⁵ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 330.

กรณีไม่ใช่ที่สาธารณสถานแต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ยังไม่ถึงกับเป็นที่รโหฐาน เพราะโดยสภาพ มิใช่ที่เฉพาะตัว ที่ลับ ที่สงัด จึงไม่น่าจะต้องใช้หมายค้น เช่น

(1) ที่น่า ปลอ่ยให้บุคคลอื่นเดินผ่านไปมา ไม่ใช่ที่สาธารณสถาน เพราะยังมีเจ้าของหวงห้ามอยู่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1080/2485)

(2) เจ้าของที่ดิน ยอมให้ผู้เช่าทำทำนุสำหรับลากซุงในที่ดินซึ่งอยู่ในโฉนดของตนเพียง 7 ปี ถึงในขณะนั้น จะมีผู้อื่นอาศัยขึ้นลงด้วย ก็ไม่ทำให้เป็นที่สาธารณะ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21/2474)

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาจากนิยามตามกฎหมายและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยกมาประกอบ ในความเห็นของผู้เขียนที่รโหฐาน จึงหมายถึง สถานที่ที่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง มีความประสงค์จะไม่ให้บุคคลภายนอกเข้ามารบกวนสิทธิส่วนบุคคลในบริเวณดังกล่าว โดยแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายและจะต้องมีลักษณะเป็นที่เฉพาะตัวหรือที่ลับหรือที่พักอาศัยทำนองเดียวกับเคหสถานด้วย

2) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

ศาลของสหรัฐอเมริกา วางหลักว่า สถานที่ใด เจ้าพนักงานสามารถเข้าค้น ได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น หรือจำเป็นต้องมีหมายค้น

การค้นโดยไม่มีหมายค้นนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายอนุญาตให้ทำได้ ซึ่งกรณีปกติจะต้องมีหมายค้น

ศาลของสหรัฐอเมริกา มิได้ใช้คำว่าที่รโหฐานเหมือนกฎหมายไทย แต่ได้แบ่งการพิจารณาถึงสถานที่ที่เจ้าพนักงานจะเข้าไปตรวจค้นแล้วจะต้องขอหมายค้น เป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ที่พักอาศัย และบริเวณรอบที่พักอาศัย

(1) ที่พักอาศัย (Dwelling) ศาลของสหรัฐอเมริกาให้คำนิยามรวมไปถึงทุกๆ ที่ที่ใช้เป็นที่พักอาศัย ไม่ว่าจะเป็นบ้านส่วนตัว อพาร์ทเมนต์ ห้องพักในโรงแรม รวมถึงสถานที่ประกอบธุรกิจและห้องทำงาน แม้ว่าห้องพักนั้น จะมีการพักอาศัยเป็นการชั่วคราว แต่ในขณะที่มีผู้พักอาศัยอยู่ก็ถือว่าเป็นที่พักอาศัยด้วย หากไม่มีผู้พักอาศัยแล้ว สถานที่ดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นที่พักอาศัยตามความหมายนี้⁴⁶

(2) บริเวณรอบๆ ที่พักอาศัย (Curtilage) ศาลของ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ตัดสินไว้ในคดีต่างๆ พอสรุปได้ว่า บริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่อยู่รอบๆ ที่พักอาศัย ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของที่พักอาศัย หลักการพิจารณาว่าบริเวณใดจะถือว่าเป็นบริเวณรอบๆ ที่พักอาศัยนั้น

⁴⁶ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 24.

ให้พิจารณาจากการใช้ประโยชน์ หากผู้ครอบครองที่พักอาศัยได้ใช้ประโยชน์จากบริเวณดังกล่าว และบริเวณดังกล่าวต้องอยู่ภายในรั้วรอบขอบชิดอันเดียวกันด้วย⁴⁷ หากไม่เข้าสองหลักเกณฑ์ดังกล่าว เจ้าพนักงานสามารถเข้าทำการตรวจค้นโดยไม่ต้องขออนุญาต

ศาลสหรัฐอเมริกา ได้มีคำพิพากษากำหนดว่าสถานที่ใดเป็นบริเวณรอบๆ ที่พักอาศัย เช่น ยุ้งข้าวที่แยกออกมาจากบ้านพักอาศัยห่างออกไปจากบ้าน 70 หลา บริเวณใต้ระเบียงบ้านหรือตู้ใส่ของที่อยู่บนทางเดินที่จะเดินเข้าไปในห้องพักภายในอพาร์ทเมนต์ ส่วนสถานที่ต่อไปนี้ ศาลตัดสินแล้วว่า ไม่ถือว่าเป็นบริเวณรอบๆ ที่พักอาศัย เช่น ที่ดินโล่งห่างจากบ้านพัก ประมาณ 50- 100 หลา โปรงที่ถูกขุดขึ้นมาอยู่ตรงฝั่งข้ามกับหน้าบ้าน สิ่งก่อสร้างที่มีได้มีรั้วอยู่เดียวกับที่พักอาศัย หรือบริเวณคาคปาของตึกสูง เป็นต้น⁴⁸

แม้ว่าในประเทศไทย จะไม่ใช่คำว่า ที่รโหฐาน เช่นเดียวกับไทย แต่หากนำความหมายของที่พักอาศัย และบริเวณรอบๆ ที่พักอาศัย มาพิจารณารวมกัน สรุปความหมายได้ว่า สถานที่ที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองมีเจตนาที่จะพักอาศัย และใช้ประโยชน์จากบริเวณรอบๆ สถานที่ดังกล่าว ซึ่งคล้ายคลึงกับคำว่าที่รโหฐานตามกฎหมายไทย

3) ในประเทศเยอรมัน

ในประเทศเยอรมัน การค้นในชั้นสืบสวนสอบสวน (Ermittlungsdurchsuchung) ไม่ได้ใช้คำว่า ที่รโหฐาน อย่างประเทศไทย แต่ใช้คำว่า ที่พักอาศัยและอาคารสถานที่อื่นๆ (Haussuchung)

ที่พักอาศัย หมายถึง สถานที่ที่บุคคลสามารถใช้เพื่อการพักอาศัยของตนเอง ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะห้องที่พักอาศัยในความหมายอย่างแคบ แต่รวมถึงสถานที่ข้างเคียงอื่นๆ ด้วย เช่น ห้องครัว ห้องใต้ดิน โรงรถ สนามหน้าบ้าน เท่าที่สถานที่ดังกล่าวมีลักษณะของการใช้งานที่มีความเกี่ยวข้องอยู่กับสถานที่พักอาศัย นอกจากนี้ เติ้นท์ บ้านพักตากอากาศ หรือห้องพักในโรงแรม ล้วนแต่อยู่ในนิยามของที่พักอาศัยโดยไม่จำเป็นว่าผู้ต้องสงสัยดังกล่าวจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครอง และระยะเวลาของการพักอาศัยหรือคุณภาพของสถานที่พักอาศัย ไม่ใช่สาระสำคัญ ส่วนในกรณีรถยนต์ โดยปกติแล้วรถยนต์ส่วนบุคคลเป็นทรัพย์สินและไม่ใช่ที่พักอาศัย เพราะไม่ได้มีไว้เพื่อการพักอาศัยแต่มีไว้เพื่อการเดินทาง เฉพาะสถานที่ที่ใช้ในการหลับนอนในที่โล่งแจ้งที่ไม่อยู่ในนิยามของที่พักอาศัย⁴⁹

⁴⁷ แหล่งเดิม.

⁴⁸ แหล่งเดิม.

⁴⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 195.

อาคารสถานที่อื่นๆ มีความหมายกว้าง เช่น อาคารสถานที่ราชการ อาคารพาณิชย์ อาคารสถานที่ที่มีไว้เพื่อดำเนินงานทางการค้า ทางวิชาการ หรือทางศิลปะ เช่น ห้องโถงในโรงงาน สำนักงาน⁵⁰

จะเห็นได้ว่า สถานที่ที่กฎหมายเยอรมันมุ่งให้ความคุ้มครอง (Haussuchung) มีความใกล้เคียงกับคำว่า ที่รโหฐานของไทย แต่อาจมีความหมายกว้างกว่า เพราะได้รวมถึง อาคารสถานที่อื่นๆ ด้วย ซึ่งอาคารสถานที่อื่นๆ อาจไม่ใช่ที่รโหฐานตามกฎหมายไทย แต่ตามกฎหมายเยอรมันก็มุ่งคุ้มครองด้วย

2.4 ความหมายของ “กลางคืน”

2.4.1 ความหมายของ “กลางคืน” ตามกฎหมายไทย

ประกาศนับเวลาในราชการ พ.ศ. 2460 และ พ.ศ. 2471 ซึ่งให้นับวันเป็น 24 ชั่วโมง เริ่มแต่เวลาศูนย์นาฬิกาเป็นต้นไป ประกาศนี้ใช้เหมือนกันทั่วราชอาณาจักรไทย ซึ่งความจริงส่วนต่างๆ ของประเทศไทยเวลาที่แท้จริงหาตรงกันไม่ แต่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม จึงให้ถือเวลาเหมือนกันหมดทั่วราชอาณาจักรไทย⁵¹

เวลาในราชการนี้ มีเวลากลางคืนได้ 2 เวลา คือตั้งแต่เวลา 00.00 นาฬิกาจนถึงเวลา 06.00 นาฬิกาเวลาหนึ่ง และตั้งแต่ 18.00 นาฬิกาจนถึง 24.00 นาฬิกาอีกเวลาหนึ่ง เวลากลางคืนตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 6 (24) นั้น หมายความว่าเวลาระหว่างตั้งแต่พระอาทิตย์ตกไปจนพระอาทิตย์ขึ้น แต่เวลากลางวัน ตามกฎหมายลักษณะอาญาไม่ได้บัญญัติไว้ เมื่อแปลความกลับกันคงไม่ผิด แต่ได้มีบัญญัติในกฎหมายอื่นๆ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 74 81 279 และพระราชบัญญัติจัดอาชีวศึกษาสงเคราะห์แก่บุคคลบางจำพวก พ.ศ. 2497 มาตรา 7 และ 29 เป็นต้น เวลากลางวันหมายความว่า ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ซึ่งบัญญัติกำหนดให้เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ในเวลากลางวัน โดยถือเอาดวงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตกเป็นเกณฑ์ เพราะฉะนั้น การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในท้องที่ต่างๆ ทั่วราชอาณาจักรไทย ย่อมปฏิบัติหน้าที่เวลาอาจไม่ตรงกัน⁵²

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พบว่าไม่ได้นิยามคำว่ากลางคืนไว้ แต่เมื่อพิจารณาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 “การค้นในที่รโหฐาน

⁵⁰ แหล่งเดิม.

⁵¹ จวน เกียรตินัย. (ม.ป.ป.) “เวลากลางวันและกลางคืนตามกฎหมาย” บทความจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม. หน้า 11.

⁵² แหล่งเดิม.

ต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้...(1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้” เมื่อดูประกอบกฎหมายหลายฉบับดังกล่าวข้างต้น คงแปลได้ว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก คือ เวลากลางวัน

ส่วนคำว่า กลางคืน เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ดังกล่าว ก็คือ เวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้นนั่นเอง ประกอบกับเมื่อพิจารณา ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (11) ว่า “กลางคืน หมายความว่า เวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น” จึงสรุปได้ว่า ตามกฎหมายไทย เวลากลางวัน หมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น นั่นเอง

มีคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเวลาที่สำคัญ คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545 วินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นตั้งแต่เวลา 18.02 นาฬิกาเป็นเวลากลางวัน ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว มิได้ระบุเหตุผลไว้ว่า ศาลฎีกาใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าเวลานั้นพระอาทิตย์ขึ้นหรือตกอันเป็นกลางวันหรือกลางคืนแต่อย่างใด

แต่เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาเก่า วินิจฉัยปัญหาที่ สำคัญ เช่น เวลาเกิดเหตุมีแสงอาทิตย์แล้ว แต่ดวงอาทิตย์ยังไม่ขึ้นจากขอบฟ้า ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นเวลากลางวัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 530/2487) และข้อเท็จจริงได้ความว่า ดวงอาทิตย์เพิ่งตกดิน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หมายความว่า ดวงอาทิตย์ตกดินแล้วนับว่าเป็นเวลากลางวัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 493/2496) เวลากลางวันตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 6 (14) นั้น ไม่ได้บัญญัติว่าเป็นคืนของวันไหน จึงต้องถือตามประกาศนับเวลาในราชการ พ.ศ. 2460 และ พ.ศ. 2471 ซึ่งให้นับวันเป็น 24 ชั่วโมง เริ่มแต่ศูนย์นาฬิกาเป็นต้นไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 586/2490 และ 59/2491) ส่วนกลางวัน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เวลากลางวันหมายถึงเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นแล้ว และยังไม่ตกไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 543/2486)

มีข้อนำพิจารณาว่า ในแต่ละฤดูกาล และแต่ละจังหวัดในประเทศไทย พระอาทิตย์ตกและขึ้นด้วยเวลาแตกต่างกันเล็กน้อย มิใช่ขึ้นและตกในเวลาเดียวกันทุกวัน⁵³

จากที่ได้ศึกษามา ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การพิจารณาว่าเวลาใด เป็นเวลากลางวัน หรือกลางคืน เพื่อใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ในเบื้องต้นจะต้องถือเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกเป็นหลัก และเห็นว่า ควรอ้างอิงเวลากับหน่วยงานที่มีหน้าที่เทียบเวลามาตรฐานของประเทศซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการคำนวณ โดยอ้างอิงกับเวลาของกรมอุทกศาสตร์

⁵³ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). เว็บไซต์ตรวจสอบเวลาดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ขึ้น-ตก. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.navy.mi.th/hydro/sun54.htm>

กองทัพเรือ⁵⁴ ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจและศาลควรมีข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ซึ่งคำนวณเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ ตรวจสอบเวลาดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ขึ้น-ตก <http://www.navy.mi.th> เพื่อจะได้สามารถทราบได้ว่าในแต่ละวันพระอาทิตย์ตกและขึ้นในเวลาใดเพื่อพิจารณาว่าเวลาที่เข้าคั้นนั้นเป็นกลางวันหรือกลางคืน

2.4.2 ความหมายของ “กลางคืน” ตามกฎหมายเยอรมัน

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมัน มาตรา 104 วรรคสาม ได้บัญญัติช่วงระยะเวลากลางคืนไว้ กล่าวคือ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 30 กันยายน ช่วงเวลากลางคืนคือระหว่างเวลา 21.00 – 04.00 น. ในส่วนเดือนอื่นระหว่างเวลา 21.00 – 06.00 น.

เหตุผลที่ต้องจำกัดการตรวจค้นในเวลากลางคืนไม่ได้มีไว้เพื่อที่จะคุ้มครองผู้ที่ถูกค้นจากการนอนหลับพักผ่อน แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีไว้เพื่อที่จะคุ้มครองประชาชนจากการปฏิบัติการท่ามกลางความมืดและสายหมอก (Nacht – und Nebelaktionen) ที่ทั้งการเริ่มต้นและการสิ้นสุดของปฏิบัติการดังกล่าวประชาชนไม่อยู่ในวิสัยที่จะควบคุมได้

ตามมาตรา 104 โดยหลักการแล้ว ห้ามตรวจค้นที่พักอาศัยและอาคารสถานที่อื่นๆ ในเวลากลางคืน ยกเว้นกรณีของการไล่จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า (bei Verfolgung auf frischer Tat) กรณีที่จะเป็นอันตรายหากเนิ่นช้าไป (Gefahr im Verzug) หรือกรณีที่ตามจับนักโทษที่หลบหนี (bei Wiederergreifung eines entwichenen Gefangenen) และตามมาตรา 104 วรรคสอง ไม่ห้ามการตรวจค้นในเวลากลางคืนสำหรับสถานที่ที่มีชื่อเสียงในทางไม่ดี (verrufene Raumllichkeiten) เช่น สถานที่ที่บุคคลทุกคนสามารถเข้าไปได้ในตอนกลางคืน ที่พักและที่รวมพลของพวกอาชญากร เป็นต้น⁵⁵

⁵⁴ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ปัจจุบันสังกัดกองทัพเรือ ในอดีตได้รับมอบหมายจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 4) ให้บอกเวลามาตรฐานประเทศไทยเป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันได้มีระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ส่วนราชการในกองทัพเรือ พ.ศ.2501 ให้แผนกดาราศาสตร์กองอุปกรณ์การเดินเรือ มีหน้าที่ รักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย และการแจ้งสัญญาณเทียบเวลาให้ กับประชาชน พลเรือน เพื่อให้ไขเวลาตรงกันทั่วประเทศ สืบค้นจาก กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). ประวัติการรักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555, จาก

<http://www.navy.mi.th/hydro/time/history.pdf>.

⁵⁵ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 198-199.

2.4.3 ความหมายของ “กลางคืน” ตามกฎหมายฝรั่งเศส

กฎหมายฝรั่งเศสแตกต่างกับกฎหมายไทยตรงที่ได้กำหนดเวลาของการค้นไว้ชัดเจนว่ากระทำก่อนเวลา 06.00 น. และหลังจากเวลา 21.00 นาฬิกาไม่ได้⁵⁶ ในขณะที่ของไทยนั้น การค้นจะกระทำได้ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก

จะเห็นได้ว่า การค้นตั้งแต่เวลา 21.00 ถึงเวลา 06.00 น. ในประเทศฝรั่งเศส เทียบได้กับการค้นในเวลากลางคืนนั่นเอง โดยไม่ได้พิจารณาว่าพระอาทิตย์จะขึ้นหรือตกเมื่อใด

2.4.4 ความหมายของ “กลางคืน” ตามกฎหมายอังกฤษ

ใน Police and Criminal Evidence Act ประมวลวิธีปฏิบัติ B บัญญัติว่าการเข้าไปและค้น โดยมีหมาย “ต้องกระทำในเวลาอันสมควร” เว้นแต่ความปรากฏแก่เจ้าพนักงานว่าการเข้าไปในเวลาอันควรนั้นจะขัดกับวัตถุประสงค์ของการค้น เช่นเดียวกับประมวลวิธีปฏิบัติ B ที่เป็นกฎหมายที่ออกตามกฎหมายตำรวจและพยานหลักฐานทางอาญาในเรื่องจับและค้นว่า “การค้นต้องกระทำในเวลาอันสมควร (reasonable hour) เว้นแต่ขัดวัตถุประสงค์ของการค้น”(ประมวลวิธีปฏิบัติ B คือประมวลวิธีการค้นบริเวณสถานที่ การจับบุคคลและการยึดทรัพย์โดยเจ้าพนักงานตำรวจ) แต่ทั้งนี้กฎหมายทั้งสองฉบับมิได้อธิบายว่าเวลาอันสมควรนั้นคือเมื่อใด⁵⁷

จะเห็นได้ว่า ในประเทศอังกฤษ คำว่า “เวลาอันสมควร” (reasonable hour) เทียบได้กับเวลากลางวันในประเทศไทย ดังนั้น การค้นในเวลาทีนอกเหนือจาก “เวลาอันสมควร” (reasonable hour) ก็จะเทียบได้กับ เวลากลางคืน ของประเทศไทยนั่นเอง โดยไม่ได้พิจารณาว่าพระอาทิตย์จะขึ้นหรือตกเมื่อใด

2.4.5 ความหมายของ “กลางคืน” ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

โดยทั่วไป เจ้าพนักงานจะค้นกลางคืนได้ในบางสถานการณ์ เช่นคดี Gooding v. United States 1974 แต่ละมรัฐจะมีนิยาม “กลางคืน” ต่างกันออกไป เช่น กฎหมายระดับสหรัฐอเมริกา

⁵⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส Article 59

“Except where they are requested from within a building or in the exceptional cases provided for by law, searches and house visits may not be undertaken before 6 a.m. or after 9 p.m.

The formalities mentioned under articles 56, 56-1, 57 and the present article are prescribed under penalty of nullity.”

⁵⁷ Law Reform commission. (2009). *Search Warrants and bench warrants*. pp.119-120.

(Federal Rules of Criminal Procedure) เจ้าพนักงานสามารถค้นได้ระหว่าง 06.00 น. ถึง 22.00 น. ข้อ 41 (Rule 41)⁵⁸ ในทางปฏิบัตินั้นพฤติการณ์ข้อยกเว้นมักเป็นเรื่องของยาเสพติดมากที่สุด⁵⁹

ดังนั้นตาม Federal Rules of Criminal Procedure เมื่อแปลกลับจะได้ว่าเวลาที่ไม่สามารถค้นได้ คือเวลา ตั้งแต่เวลา 22.00 น. ถึง 06.00 น. เทียบได้กับการค้นในเวลากลางคืนของไทยนั่นเอง (ส่วนกฎหมายแต่ละมรัฐจะมีความแตกต่างกันออกไป)

กล่าวโดยสรุป ในกฎหมายเยอรมัน ฝรั่งเศส ซึ่งใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และกฎหมายสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี บัญญัติช่วงเวลาของการค้นในเวลากลางคืนไว้ เป็นเวลาที่แน่นอน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่วนกฎหมายของประเทศอังกฤษ ซึ่งใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ไม่ได้บัญญัติช่วงเวลาไว้ชัดเจน เพียงบัญญัติทำนองว่า เวลาที่นอกเหนือ reasonable hour เทียบได้กับเวลากลางคืนนั่นเอง

⁵⁸ Federal Rules of Criminal Procedure Rule 41. Search and Seizure (a) (2) (B)

“Daytime” means the hours between 6:00 a.m. and 10:00 p.m. according to local time.”

⁵⁹ Legal information instute. (2010, 19 August). *Search warrant*.

บทที่ 3

การค้นที่รโฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ ตามกฎหมายของต่างประเทศ

ในบทนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงบทกฎหมายเกี่ยวกับการค้นที่รโฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ ตามกฎหมายของต่างประเทศ มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการค้นหาตัวบุคคลในที่รโฐานในเวลากลางคืน โดยได้เลือกศึกษาจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส ซึ่งใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ตามลำดับดังนี้

3.1 ประเทศอังกฤษ

3.1.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นที่รโฐาน

การตรวจค้นสถานที่ของเจ้าพนักงานตำรวจภายใต้กฎหมายอังกฤษ

3.1.1.1 การตรวจค้นโดยอาศัยอำนาจตามหมายค้น (Search Warrant)

หลักเกณฑ์ในการขอหมายค้นในประเทศอังกฤษ เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษา (Magistrate) โดยในการออกหมายค้นแต่ละครั้ง ผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาด้วยว่ามีเหตุผลอันสมควรในการออกหมายหรือไม่¹

ในมาตรา 8 ของ POLICE AND CRIMINAL EVIDENCE ได้วางหลักเกณฑ์ในการออกหมายค้นของผู้พิพากษาไว้ว่า การออกหมายค้นจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องขอเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานตำรวจเสียก่อน และดุลพินิจในการออกหมายค้นได้นั้น ผู้พิพากษาจะต้องมีเหตุผลอันเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง เช่น วางเพลิงเผาทรัพย์, ฆาตกรรม, ข่มขืน, ลักพาตัว ซึ่งสามารถจับกุมได้ทันทีที่เกิดขึ้น (serious arrestable offence) และต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงว่า

1) มีหลักฐานเชื่อว่ามีสิ่งของ (material) ในสถานที่ดังกล่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

¹ อำนาจ เนตยสุภา. (2546, มิถุนายน). “หลักเกณฑ์การจับและค้นในประเทศอังกฤษ.” วารสารนิติศาสตร์, 33, 2. หน้า 396.

2) มีแนวโน้มที่จะเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

3) มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าหากไม่มีหมายค้นแล้ว จะไม่สามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้

ในส่วนของการมีผลบังคับใช้ของหมายค้นนั้น มาตรา 15 (5) ของ POLICE AND CRIMINAL EVIDENCE ได้ระบุว่า หมายค้นแต่ละฉบับจะสามารถใช้ได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น (โดยจะต้องใช้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมาย) ดังนั้น เมื่อได้มีการเข้าไปตรวจค้นแล้วไม่พบสิ่งใดที่ต้องการ เจ้าพนักงานตำรวจก็ไม่สามารถจะใช้หมายค้นดังกล่าวในการเข้าตรวจค้นอีกครั้งหนึ่ง หากเจ้าพนักงานตำรวจประสงค์ที่จะเข้าค้นอีกครั้งก็จำเป็นต้องมีการยื่นขอหมายค้นครั้งใหม่จากศาล

3.1.1.2 การตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น

1) การเข้าไปตรวจค้นเนื่องจากมีเหตุฉุกเฉินโดยไม่มีหมายค้นโดยอาศัยอำนาจที่ให้ไว้ภายใต้กฎหมาย Common law เพื่อที่จะช่วยชีวิต (Life Saving) หรือเพื่อทำให้บุคคลอื่นรอดพ้นจากภัยอันตราย หรือเพื่อป้องกันการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Breach of the Peace)

2) การเข้าไปและตรวจค้นสถานที่เพื่อทำการจับกุมบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดอาญาซึ่งสามารถจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมาย (arrestable offence) หรือเป็นการจับกุมตามหมายจับ แต่ทั้งนี้การเข้าไปและตรวจค้นดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจจะกระทำการดังกล่าวได้นั้นจะต้องมีเหตุผลสมควร (reasonable ground) อันเชื่อได้ว่าบุคคลที่ต้องการจับกุม อยู่ในสถานที่นั้นๆ ด้วย²

3.1.1.3 การตรวจค้นโดยความยินยอม

เป็นการเข้าไปตรวจค้นโดยได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร (Written consent) จากเจ้าของสถานที่ก่อนเข้าทำการตรวจค้น แม้จะไม่มีหมายค้นหรือเหตุฉุกเฉิน เจ้าพนักงานตำรวจก็มีอำนาจชอบธรรมในการเข้าตรวจค้นได้

3.1.2 การค้นที่รโหฐานในเวลากลางคืน

กฎหมายตำรวจและพยานหลักฐานทางอาญา 1984 (Police and Criminal Evidence Act) บัญญัติว่าการเข้าไปและค้นโดยมีหมาย “ต้องกระทำในเวลาอันสมควร” มาตรา 6 (a) 6.2

² แหล่งเดิม.

Searching premises - general considerations³ เว้นแต่ความปรากฏแก่เจ้าพนักงานว่าการเข้าไปในเวลานั้นจะขัดกับวัตถุประสงค์ของการค้น เช่นเดียวกับประมวลวิธีปฏิบัติ B ที่เป็นกฎหมายที่ออกตามกฎหมายตำรวจและพยานหลักฐานทางอาญาในเรื่องจับและค้นว่า “การค้นต้องกระทำในเวลาอันสมควรเว้นแต่ขัดวัตถุประสงค์ของการค้น”⁴ แต่ทั้งนี้กฎหมายทั้งสองฉบับมิได้อธิบายว่าเวลาอันสมควรนั้นคือเมื่อใด

ในความเห็นของนักกฎหมาย คำว่า “เวลาอันสมควร” ต้องดูจากลักษณะบริเวณสถานที่ที่เข้าไปว่าเป็นที่ทำการค้าหรือที่อยู่อาศัย รวมถึงพิจารณาลักษณะของผู้ครองด้วย ขณะที่ไม่มีเหตุอันควรที่จะเข้าไปในบ้านพักอาศัยในเวลา 22.00 น. แต่อาจมีเหตุผลเข้าไปในสถานประกอบการทำการค้าในเวลาดังกล่าว โดยทั่วไปแล้วเวลาอันสมควรจะเกี่ยวข้องกับระดับการจำกัดแต่ก็ไม่เสียทั้งหมด ดังนั้นข้อเท็จจริงในคดีจึงต้องได้รับพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าบางกรณีนั้นมีเหตุอันสมควรในพฤติการณ์นั้นๆหรือไม่⁵

นอกจากนี้ ควรจะคำนึงถึงเวลาที่ผู้อยู่อาศัยหรือครอบครองเคสสถานอยู่ในเคสสถานนั้นด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจควรจะทำการค้นในขณะที่ผู้อยู่อาศัยอยู่ในเคสสถานด้วย

ตัวอย่าง กรณีที่การค้นในเวลานั้นจะขัดกับวัตถุประสงค์ของการค้น เช่น การค้นเคสสถานในเวลากลางคืน ซึ่งอาจจะมิใช่เวลาอันสมควร แต่หากเข้าไปในเวลากลางวันอาจเกิดอันตรายแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ เช่น บุคคลที่อยู่ในเคสสถานที่จะตรวจค้นมีอาวุธปืน ในกรณีอย่างนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจก็อาจค้นในเวลากลางวันได้ เพราะจะปลอดภัยกว่าค้นในเวลากลางวัน เป็นต้น⁶

3.1.3 มาตรการในการควบคุมการค้น

ก่อนที่จะเริ่มทำการค้นนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องแสดงชื่อและสถานีตำรวจที่ประจำอยู่, วัตถุประสงค์ที่ต้องการค้นหา, เหตุผลในการตรวจค้นแก่ผู้ที่จะตรวจค้น รวมทั้งสิทธิของผู้ถูกค้นในการได้รับสำเนาบันทนาการตรวจค้นซึ่งสามารถร้องขอได้ภายในเวลา 12 เดือนนับแต่วันถูกค้น และหากเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้แต่งเครื่องแบบจะต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ถูกตรวจค้นอีกด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวอยู่ในมาตรา 2 ของ POLICE AND CRIMINAL EVIDENCE

³ มาตรา 6 (a) 6.2 “Searches must be made at a reasonable hour unless this might frustrate the purpose of the search.”

⁴ ประมวลวิธีปฏิบัติ B คือประมวลวิธีการค้นบริเวณสถานที่ การจับบุคคลและการยึดทรัพย์โดยเจ้าพนักงานตำรวจ

⁵ Law Reform commission. (2009). *Search Warrants and bench warrants*. p.119.

⁶ อภิกรมย์ ทิมวงศ์. (2548). *การค้นโดยความยินยอมศึกษาเฉพาะกรณีการค้นในที่สาธารณะ*. หน้า 61.

ขณะทำการตรวจค้นนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และความเป็นส่วนตัว (privacy) ของเจ้าของสถานที่ที่ทำการตรวจค้นและต้องพยายามให้เกิดการรบกวนน้อยที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้

ภายหลังจากการตรวจค้น ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องมีการบันทึกการตรวจค้นเป็นลายลักษณ์อักษรในทันทีหรือเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อเป็นหลักฐานโดยมีรายละเอียดในส่วนของผู้บุคคลที่ถูกตรวจค้น, วัตถุประสงค์ของการค้นหา, เหตุผลในการตรวจค้น, ระยะเวลาสถานที่ที่ได้ทำการค้น, สิ่งที่ได้จากการตรวจค้น และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลหรือทรัพย์สินที่เกิดจากการค้น และต้องรายงานและส่งบันทึกดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชาอีกชั้นหนึ่งด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวอยู่ในมาตรา 3 ของ POLICE AND CRIMINAL EVIDENCE⁷

อนึ่ง หากเจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปตรวจค้นสถานที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจค้นก็จะไม่สามารถที่จะรับฟังได้ในชั้นพิจารณา⁸ แต่อย่างไรก็ตาม หลักการนี้มีข้อยกเว้นซึ่งมีข้อยกเว้นเป็นการทั่วไปว่า ถ้าศาลเห็นว่ากระทำความผิดโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น กระทำไปในลักษณะที่มีความรุนแรงกระทบกระเทือนก่อให้เกิดผลร้ายต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมมากกว่าประโยชน์ที่จะได้จากพยานหลักฐานชั้นนั้น ให้ศาลมีดุลพินิจที่จะตัดพยานเหล่านั้นได้⁹ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้นั่นเอง

3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.2.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นที่ไร้หลักฐาน

3.2.1.1 การตรวจค้นโดยอาศัยอำนาจตามหมายค้น

ในกฎหมายสหรัฐอเมริกา เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายไม่มีอำนาจในการออกหมายค้นเองได้ แต่จะเป็นอำนาจของศาล Magistrate ถ้าหากหมายค้นออกโดยบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ศาล หมายค้นก็ไม่เกิดผลทางกฎหมายและมีการค้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย

คดี Coolidge v. New Hampshire ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า “หมายค้นที่ออกเพื่อทำการยึดและผลที่ตามมาจากการยึดย่อมไม่สมบูรณ์ เนื่องจากการออกหมายมิได้กระทำอย่าง

⁷ อำนาจ เนตยสุภา. เล่มเดิม. หน้า 398.

⁸ แหล่งเดิม. หน้า 396.

⁹ จรัญ ภักดีธนากุล. (2549). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 261.

เป็นกลาง เพราะเป็นหมายค้นที่ออกโดยอัยการของรัฐ (State Attorney General) มิได้ออกโดยศาล แม้จะเป็นการออกหมายค้นตามกฎหมายและทางปฏิบัติของรัฐนิวแฮมเชียร์ก็ตาม”¹⁰

วิธีการออกหมายค้นโดยทั่วไปแล้ว เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องยื่นคำร้องเป็นหนังสือผ่านอัยการ เพื่อให้อัยการตรวจดูในเบื้องต้นก่อนว่ามีเหตุอันควรในการออกหมายค้นหรือไม่ หลังจากนั้นศาล (Magistrate) จะเป็นผู้วินิจฉัยว่ามีเหตุอันควรที่จะอนุญาตให้ออกหมายค้นหรือไม่¹¹ หมายค้นที่ออกโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องมีทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1) การออกหมายค้นจะต้องมีเหตุอันควร (Probable cause) คือ เจ้าพนักงานต้องมีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่รู้และทำให้เชื่อ โดยสุจริตว่า ข้อเท็จจริงต่างๆ เพียงพอกับการขอหมายค้น โดยเจ้าพนักงานจะต้องเชื่อว่า จะพบสิ่งของหรือบุคคลในสถานที่นั้น นอกจากนี้เจ้าพนักงานจะต้องมีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่วิญญูชนพอจะเห็นได้ว่า มีความเป็นไปได้ที่สิ่งของจะอยู่ในสถานที่นั้น เพราะถ้าเจ้าพนักงานเชื่อโดยสุจริตว่าสิ่งของนั้นอยู่ที่นั่นแต่คนอื่นไม่เชื่อก็ถือว่ายังไม่มีเหตุอันควร¹²

2) การสาบานหรือการยืนยันข้อเท็จจริง ผู้ขอออกหมายค้นจะต้องสาบานหรือยืนยันข้อเท็จจริงในคำร้องที่ยื่นขอหมายค้น

3) รายละเอียดของสถานที่ถูกค้นและบุคคลหรือสิ่งของที่จะค้น ผู้ขอหมายค้นจะต้องระบุสถานที่ที่ถูกค้นต้องระบุโดยเจาะจง กล่าวคือ หมายค้นจะต้องปราศจากความสงสัยหรือความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสถานที่ที่ต้องการจะตรวจค้น

ในส่วนของสิ่งของที่ต้องการจะค้นและยึด ควรจะระบุให้ชัดเจนเท่าที่เจ้าพนักงานจะทำได้ เช่น สิ่งของดังกล่าวสามารถอธิบายถึงจำนวน ขนาด สี น้ำหนัก สภาพของสิ่งของ ยี่ห้อ หรือลักษณะเฉพาะประการอื่นที่สามารถทำให้ทราบถึงลักษณะของสิ่งของนั้นได้¹³

ซึ่งศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยไว้ในคดี Maryland v. Garrison¹⁴ ว่าในการพิจารณาว่าหมายค้นออกโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากข้อมูลที่เจ้าพนักงานได้รับมาในขณะที่ได้รับหมายค้นด้วย หากขณะทำการค้นเจ้าพนักงานเชื่อโดยสุจริตว่าสามารถทำการค้นได้ ก็ไม่เป็นการค้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

4) ผู้มีอำนาจออกหมายค้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการ หมายค้นต้องออกโดยองค์กรที่มีความเป็นกลางและไม่เกี่ยวข้องกับฝ่ายอื่น อย่างไรก็ตามแม้ว่าหมายค้นจะออกโดยศาล

¹⁰ อภิรมย์ ทิมวงษ์. เล่มเดิม. หน้า 27.

¹¹ แหล่งเดิม. หน้า 28.

¹² แหล่งเดิม.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 29.

¹⁴ แหล่งเดิม.

(Magistrate) ก็ตาม แต่ถ้าศาลไม่มีความเป็นกลาง เช่น เข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาที่นั่นด้วย อย่างนี้ถือว่าหมายค้นนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน¹⁵

3.2.1.2 การตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น

เมื่อมีเหตุการณ์บางเหตุการณ์เกิดขึ้น กฎหมายอาญาอนุญาตให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปทำการตรวจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น ในกรณีดังต่อไปนี้

1) กรณีมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น กล่าวคือ เจ้าพนักงานสามารถเข้าทำการตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น ในกรณีสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ที่เจ้าพนักงานไม่สามารถขอหมายค้นจากศาลได้ในเวลาดังกล่าว เช่น ขณะที่เจ้าพนักงานออกตรวจตามปกติได้ยินเสียงปืนดังมาจากภายในเคหสถาน เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นในบริเวณดังกล่าวโดยไม่มีหมายค้นได้ หรือเจ้าพนักงานได้ยินเสียงกรีดร้องขอความช่วยเหลือเจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นได้ เช่นเดียวกัน¹⁶

2) กรณีการค้นเมื่อเป็นความผิดซึ่งหน้า(Plain View) คือ โดยหลักเมื่อเจ้าพนักงานออกตรวจท้องที่ หรืออยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่แล้วพบสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด หรือสิ่งของที่มีไว้ผิดกฎหมาย หรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งหลักดังกล่าวมาจากคำพิพากษาของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในคดี Coolidge V. New Hampshire โดยวางหลักในการดำเนินการดังกล่าวไว้ 4 ข้อ กล่าวคือ

(1) ถ้าสิ่งของดังกล่าวมันซุกซ่อนอยู่มองเห็นยาก แล้วต้องมีการรื้อค้นเพื่อที่หาสิ่งของดังกล่าว ไม่ถือว่าเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว

(2) เจ้าพนักงานมองเห็นสิ่งของดังกล่าวจากจุดที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น มองจากนอกบ้านเข้าไปเห็นยาเสพติดวางอยู่บนบ้าน หรือเจ้าพนักงานเข้าไปในบ้านโดยมีหมายค้น เพื่อค้นหา ยาเสพติด แต่เมื่อกันไปพบอาวุธปืนที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

(3) การพบสิ่งของที่เจ้าพนักงานต้องการยึดนั้น ต้องได้มาโดยที่เจ้าพนักงานไม่มีเจตนาที่จะได้มา แต่เป็นการได้มาโดยบังเอิญ เช่น เจ้าพนักงานเดินออกตรวจภายในหมู่บ้านพบเห็นรถยนต์ที่มีคนมาแจ้งความหายไว้จอดอยู่ในบ้านของผู้ต้องหา จึงเข้าไปค้นและยึดรถยนต์ดังกล่าว

¹⁵ แหล่งเดิม.

¹⁶ สุภฤกษ์ สุกรทรัพย์. สุภฤกษ์ สุกรทรัพย์. (2545). การค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. หน้า 30.

(4) เมื่อเจ้าพนักงานพบพยานหลักฐาน หรือสิ่งของผิดกฎหมาย เจ้าพนักงานจะต้องเชื่อในทันทีว่ามันเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการค้น โดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้ในลักษณะใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์ที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น กล่าวคือ การค้นในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกาจะให้อำนาจให้ค้นได้ในกรณีที่เป็นกรค้นด้วยความยินยอม, การค้นเพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเพื่อความปลอดภัย, การค้นเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะขอหมายค้น หรือในกรณีใดก็ตามที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงพอสรุปได้ว่า การค้นของกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดก็ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น¹⁷

3) กรณีเจ้าพนักงานกำลังติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ในขณะที่ติดตามอยู่นั้น ผู้กระทำความผิด ได้หลบหนีเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานสามารถขอเข้าไปตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เช่น เจ้าพนักงานกำลังไล่ติดตามจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุชิงทรัพย์ โดยมีอาวุธปืน ในขณะที่ติดตามคนร้ายหลบหนีเข้าไปในเคหสถาน เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปค้นในสถานที่ดังกล่าวได้ แต่การค้นต้องอยู่ขอบเขตของการหาตัวคนร้าย และอาวุธที่คนร้ายใช้ในการกระทำความผิดเท่านั้น (Welsh v. Wisconsin)

กล่าวโดยสรุปว่า การที่เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยอ้างเหตุดังกล่าว จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเพื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดที่หลบหนีเข้าไปซ่อนอยู่ในที่รโหฐาน และขอบเขตของการค้นในกรณีดังกล่าวต้องจำกัดอยู่แต่เฉพาะเพื่อพบผู้กระทำความผิด และสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือสิ่งของที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของที่อาจใช้ในการพิสูจน์ความผิดเท่านั้น¹⁸

4) กรณีเจ้าพนักงานเชื่อว่าหากดำเนินการค้นในที่รโหฐานล่าช้า อาจเป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยอาจถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลายไปเสียก่อน เช่น เจ้าพนักงานทราบที่บ้านหลังเกิดเหตุมีเฮโรอีนซุกซ่อนอยู่ 20 กิโลกรัม และกำลังถูกเคลื่อนย้ายไปเก็บยังที่อื่น เมื่อเจ้าพนักงานทราบเหตุแล้ว เจ้าพนักงานสามารถทำการค้นในบริเวณดังกล่าวโดยไม่ต้องมีหมายค้น เนื่องจากถ้าไม่ทำการตรวจค้นในบริเวณดังกล่าวในทันทีทันใดโดยเหตุเพื่อที่จะขอหมายค้นจากศาล อาจเป็นเหตุให้ยาเสพติดดังกล่าวอาจถูกทำการเคลื่อนย้ายไปซุกซ่อนยังที่อื่นได้¹⁹

¹⁷ แหล่งเดิม. หน้า 34-35.

¹⁸ แหล่งเดิม. หน้า 31.

¹⁹ แหล่งเดิม.

3.2.2 การค้นที่รโหฐานในเวลากลางคืน

การค้นตามหมายข้อมต้องกระทำในเวลากลางวันมากกว่ากลางคืน เหตุผลในเรื่องนี้ เพราะการค้นกลางคืนเป็นการรุกร้าความเป็นส่วนตัวมากกว่ากลางวัน

โดยทั่วไป เจ้าพนักงานจะค้นกลางคืนได้ในบางสถานการณ์ เช่นคดี *Gooding v. United States* 1974 แต่ละมลรัฐจะมีนิยาม “กลางคืน” ต่างกันออกไป เช่น กฎหมายระดับสหรัฐอเมริกา (Federal Rules of Criminal Procedure) เจ้าพนักงานสามารถค้นได้ระหว่าง 06.00 น. ถึง 22.00 น. ข้อ 41 (Rule 41)²⁰ ในทางปฏิบัตินั้นพฤติการณ์ข้อยกเว้นมักเป็นเรื่องของยาเสพติดมากที่สุด²¹

มีตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ในคดี *State v. Habbena* วางหลักไว้ว่า “การค้นกลางคืนเป็นกรณีขกเว้นเท่านั้นมิใช่กฎเกณฑ์ทั่วไป” ในคดี *State v. Lindner* วางหลักไว้ว่า “ในทางประวัติศาสตร์ การค้นกลางคืนเป็นการกระทำที่น่ารังเกียจมาก” , ในคดี *State v. Brock* วางหลักไว้ว่า “นโยบายพื้นฐานที่ชัดเจนที่สุดของกฎหมาย (ที่กำหนดให้ค้นกลางวันเว้นแต่ผู้พิพากษาจะอนุญาตให้ค้นกลางคืน) คือเป็นกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่า การค้นกลางวันเป็นกฎเกณฑ์หลัก ส่วนการค้นกลางคืนเป็นข้อยกเว้น” ในคดี *Lindner* , *State v. Lien* และ *State v. Schmeets* วางหลักไว้ว่า “การเข้าไปหรือค้นเคหสถานกลางคืนเป็นการรุกร้าความเป็นส่วนตัวมากกว่ากลางวัน”²²

ก่อนแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งที่ 4 (Fourth Amendment)²³ หลักการที่ว่า “การค้นกลางคืนเป็นสิ่งไม่พึงกระทำ” ก็ปรากฏอยู่ในกฎหมายคอมมอนลอว์ ของสหรัฐอเมริกาตอนต้นแล้ว เช่น คดี *United States ex rel. Boyance v. Myers* วางหลักว่า ในคอมมอนลอว์นั้น แนวคิดที่ว่า “การค้นกลางคืนเป็นการกระทำที่น่ารังเกียจมาก” มีมาก่อนที่จะตราบทบัญญัติสิทธิพื้นฐานพลเมือง (Bill of Rights) เสียอีก” โดยเป็นหลักจำกัดให้การค้นต้องกระทำในเวลากลางวัน หมายค้นทั่วไป (General Warrants)

²⁰ Federal Rules of Criminal Procedure Rule 41. Search and Seizure (a) (2) (B)

“Daytime” means the hours between 6:00 a.m. and 10:00 p.m. according to local time.”

²¹ Legal information instute. (2010, 19 August). Search warrant. Retrieved July 1, 2012, from http://www.law.cornell.edu/wex/search_warrant/#Timing_of_Searches.

²² Jeffrey R. Gittins. (2007). “Excluding the Exclusionary Rule: Extending the Rationale of Hudson v. Michigan to Evidence Seized During Unauthorized Nighttime Searches”. *BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY LAW REVIEW* pp.466-470.

²³ Ibid.

ในเวลาต่อมา Fourth Amendment²⁴ ก็ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิไว้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรทัดฐานเกี่ยวกับการค้นกลางคืนในคดี Gooding v. United States ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาได้ระบุโดยตรงว่าการค้นกลางคืนขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ซึ่งเหมือนกับที่กล่าวถึงการละเมิดหลัก knock and announce (การที่เจ้าพนักงานแจ้งให้เปิดประตูเพื่อขอตรวจค้น) ในคดี Wilson v. Arkansas และคดีต่อมา ดังนั้นจึงไม่มีแนวบรรทัดฐานว่าการค้นกลางคืนจะทำให้ถูกตัดพยานหลักฐานหรือไม่ กรณีที่ศาลกล่าวไว้ใกล้เคียงที่สุดคือ คดี Gooding v. United States ซึ่งจำเลยโต้แย้งเพียงว่า “การออกหมายค้นไม่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยหมายค้นกลางคืน” และโต้แย้งว่า “พยานหลักฐานในคดีมีอาจรับฟังได้เพราะการจับเวลากลางคืนขัดต่อกฎหมาย” แต่จำเลยมิได้โต้แย้งว่าการค้นกลางคืนขัดรัฐธรรมนูญ ดังนั้นศาลจึงพิจารณาโดยอาศัยกฎหมายทั่วไปและมีได้ระบุถึงรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะเจาะจง²⁵

3.2.2.1 หลักการค้นในเวลากลางคืนโดยมีหมายค้น

หมายค้นกลางคืน เป็นสิ่งที่จำเป็นในการค้นเวลากลางคืน ซึ่งรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 กำหนดให้ต้องมีหมายค้นในการค้นทรัพย์สินปัจเจกชน แต่หากหมายค้นมิได้กำหนดรายละเอียดที่ใช้ค้นได้เฉพาะกลางวัน หมายค้นกลางคืนจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานเข้าไปและค้นเคหสถานกลางคืน หมายค้นนั้นโดยทั่วไปมักใช้ในการค้นกลางวัน แต่ละมลรัฐจะกำหนดว่าเวลากลางวันคือเวลาเท่าใด แต่มักเป็นเวลาทำงานซึ่งส่วนมากคือ 06.00 น. – 22.00 น. หมายค้นกลางคืนจะทำให้ค้นเวลาอื่นได้ แต่หากการค้นกลางวันได้ต่อเนื่องจนถึงกลางคืน โดยตำรวจไม่ต้องมีหมายค้นกลางคืน²⁶

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 กำหนดให้รัฐต้องใช้หมายค้นเพื่อค้น (เว้นแต่กรณีขเว้น) หมายค้นต้องออกโดยผู้พิพากษาโดยมีเหตุอันควร (เหตุที่เชื่อว่าผู้ค้นจะพบพยานหลักฐาน) การค้นโดยไม่มีหมายหรือพยานหลักฐานที่ยึดได้ระหว่างค้นย่อมมีอาจรับฟังใน

²⁴ Fourth Amendment “The right of the people to be secure in their persons, houses, papers, and effects, against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no warrants shall issue, but upon probable cause, supported by oath or affirmation, and particularly describing the place to be searched, and the persons or things to be seized.”

²⁵ Jeffry R. Gittins. (2007). “Excluding the Exclusionary Rule: Extending the Rationale of Hudson v. Michigan to Evidence Seized During Unauthorized Nighttime Searches”. *BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY LAW REVIEW*. pp.466-471.

²⁶ Erika Johansen. “What Is a Night Time Search Warrant?.” (n.d.). Retrieved July 1, 2012, from http://www.ehow.com/about_6642996_night-time-search-warrant_.html

ศาลได้ โดยหมายค้นต้องชัดเจนแน่นอนโดยระบุพื้นที่แน่นอนที่เจ้าพนักงานจะค้นว่าต้องการค้นอะไรและสามารถยึดอะไรได้บ้าง ข้อกำหนดหรือการอนุญาตพิเศษในหมายเช่น การค้นกลางคืนต้องระบุในหมายอย่างชัดเจน²⁷ หลักการดังกล่าว มีระบุไว้ใน Federal Rules of Criminal Procedure Rule 41. Search and Seizure รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

กฎหมายนี้มีได้ใช้บังคับแก่กฎหมายที่เกี่ยวกับการค้นและการยึดหรือการออกและใช้หมายค้นในพฤติการณ์พิเศษ ทรัพย์สิน หมายถึง เอกสาร หนังสือ แผ่นกระดาษ วัตถุและข้อมูลใดๆ ที่มีรูปร่าง โดยคำว่ากลางวัน หมายถึง เวลาตั้งแต่ 06.00 น. – 22.00 น. ตามเวลาที่ท้องถิ่น ศาลอำนาจออกหมาย เมื่อพนักงานบังคับคดีของสหพันธ์หรือพนักงานอัยการร้องขอ ในหมายต้องมีรายละเอียดอย่างน้อยคือ พยานหลักฐานเกี่ยวกับอาชญากรรม ของผิดกฎหมาย ของที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญาหรือของใดๆ ที่ครอบครองแล้วเป็นความผิด ทรัพย์สินที่ใช้ เจตนาจะใช้ หรือได้ใช้กระทำความผิดอาญา หรือ บุคคลที่ต้องถูกจับหรือบุคคลที่ถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ส่วนในเรื่องวิธีการขอหมายค้นและการออกหมาย โดยทั่วไป หลังจากรับคำให้การเป็นหนังสือหรือข้อมูลอื่น ผู้พิพากษาศาลแขวงหรือผู้พิพากษาศาลที่บันทึกกระบวนการพิจารณาซึ่งได้รับอนุญาตตามข้อบังคับ 41 b ต้องออกหมายหากปรากฏเหตุอันสมควรในการค้นหรือยึดบุคคลหรือทรัพย์สินหรือติดตั้งเครื่องติดตาม ผู้พิพากษาศาลแขวงหรือผู้พิพากษาศาลที่บันทึกกระบวนการพิจารณาต้องออกหมายแก่เจ้าพนักงานที่มีอำนาจบังคับใช้ ต้องใช้หมายภายในเวลาไม่เกิน 14 วันจากเวลาที่กำหนด โดยปกติใช้หมายเวลากลางวัน เว้นแต่ผู้พิพากษาอนุญาตอย่างชัดแจ้งโดยมีเหตุอันควรให้ใช้เวลาคืน²⁸

นอกจากนี้ การอนุญาตให้ค้นกลางคืนควรกระทำในสถานการณ์ยกเว้นเท่านั้น , หากไม่มีพฤติการณ์เร่งด่วนเพียงแต่ความสะดวกอย่างเดียวไม่มีเหตุที่จะเข้าเคหสถานกลางคืน , ก่อนที่จะอนุญาตค้นกลางคืน เหตุผลอันควรต้องปรากฏแก่ผู้พิพากษา , ผู้พิพากษาที่ออกหมายสามารถอนุมานความจำเป็นที่ต้องค้นกลางคืนได้²⁹

เหตุที่สามารถค้นกลางคืนได้ สรุปความได้ว่า เมื่อมีความเสี่ยงว่าพยานหลักฐานจะสูญหาย หรือ เพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยซึ่งเป็นที่รู้ว่าจะปรากฏตัวในบางเวลาเท่านั้น หรือ เมื่อผู้ถูกกล่าวหา มีประวัติเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรมหรือ อาชญากรรมบางประเภทจำเป็นต้องสอบสวนอย่างเร่งด่วน แต่

²⁷ Ibid.

²⁸ Legal information institute. (2010, 19 August). *Search warrant*. Retrieved July 1, 2012, from http://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_41

²⁹ Romaniuk's Search Warrants Considered. (n.d.). <http://members.shaw.ca/tjromaniuk/wp02v01p4a.htm>

อาชญากรรมประเภทอื่นอาจไม่ต้องกระทำเช่นนั้น แต่การมีโคเคนเพื่อจำหน่ายในชุมชนขนาดย่อม นั้นนับเป็นอาชญากรรมร้ายแรง หรือ การคั่นอาวุธปืนในเวลากลางคืนย่อมกระทำได้เมื่อมีเหตุ เร่งด่วนและรูปแบบและเวลาการเข้าเคสดานนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันสวัสดิภาพของตำรวจ ผู้ ครอบครองบ้านและสาธารณชน หรือ ข้อมูลในหมายร้องขอให้คั่นกลางคืนโดยระบุถึงการมีโคเคน ในบ้านเพื่อจำหน่ายและโคเคนนั้นอาจสูญหายหรือถูกทำลาย เช่นเดียวกับ สวัสดิภาพของ สาธารณชนเนื่องจาก Mr. Doucette มีประวัติพยายามฆ่าโดยมีอาวุธและเชื่อว่าเขาครอบครองปืน 2 กระบอกในขณะนั้น หรือ ข้อมูลในหมายยังร้องขอให้เข้าไปโดยมีต้องแจ้งด้วยเหตุผลด้านสวัสดิ ภาพ หรือ แม้ว่าจะไม่เห็นใครลាក់วัตถุขนาดเท่าตู้พ่นนตองกลางคืน แต่แน่นอนว่าเราสามารถบอก เวลาที่เกิดเหตุได้ กล่าวคือตำรวจเชื่อว่าการเคลื่อนที่ของทรัพย์สินที่ถูกลักไปนั้นมีเหตุที่รับฟังไม่ได้ เสียทีเดียวซึ่งต้องเชื่อถือความชำนาญในพื้นที่นั้น หรือ การคั่นกลางคืนจะกระทำได้เมื่อผู้ถูก กล่าวหาหลุดพ้นข้อหาอาวุธซึ่งแสดงถึงความกังวลต่อสวัสดิภาพของเจ้าพนักงานแม้ว่าผู้ต้องหาจะ อยู่ในที่คุมขังและไม่อาจเยี่ยมได้ ยิ่งกว่านั้นเจ้าพนักงานเห็นว่าการคั่นโดยเร็วจะช่วยให้ผู้ถูกกล่าวหา ได้รับประกันตัว หรือ ยิ่งกว่านั้นหากเป็นที่เชื่อว่าพยานหลักฐานอยู่ในยานพาหนะก็ย่อมมีเหตุผลที่ จะคั่นยานพาหนะอย่างเร่งด่วนเพื่อป้องกันการซ่อนพยานหลักฐาน³⁰ ดังนั้นหมายคั่นกลางคืนจึง จำเป็น หรือกรณีที่เป็นการคั่นในเวลากลางวันแล้วคั่นไม่เสร็จ สามารถคั่นต่อเนื่องในเวลากลางคืน ได้³¹

3.2.2.2 หลักการคั่นในเวลากลางคืนโดยไม่มีหมายคั่น

หมายคั่นกลางคืนกรณีปกติไม่ใช่บังคับกับหมายคั่น CDSA (หมายคั่นคดียาเสพติด)³²

บางกรณีกฎหมาย อนุญาตให้คั่นแหล่งมั่วสุ่มในเวลากลางคืน เช่น “ช่องโสเภณี” หรือ “บ่อนพนัน” ช่องโสเภณีคือสถานที่ที่มีบริการทางเพศเชิงพาณิชย์ตรงข้ามกับห้องส่วนตัวที่บุคคล จ่ายเงินเพื่อใช้สถานที่เพื่อมีเพศสัมพันธ์โดยสมัครใจและไม่ผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม กรณีดังต่อไปนี้ ยังไม่เพียงพอสำหรับเหตุที่จะเข้าคั่นในเวลากลางคืน เช่น ข้อเท็จจริงที่ว่าตำรวจหลายคนรอข้างนอกบ้านเพื่อเตรียมคั่นขณะที่รอออกหมายคั่นนั้นไม่ใช่ เหตุที่จะสามารถคั่นกลางคืนได้ , ข้อเท็จจริงว่าบุคคลดูแลต้นกัญชาตอนกลางคืน ไม่ใช่เหตุที่จะคั่น กลางคืนได้³³

³⁰ Romaniuk's Search Warrants Considered. (n.d.). Retrieved July 1, 2012, from <http://members.shaw.ca/tjromaniuk/wp02v01p4a.htm>

³¹ ศุภฤกษ์ สุกรเสพ. เล่มเดิม. หน้า 38-39

³² Romaniuk's Search Warrants Considered. Loc.cit.

³³ Ibid.

3.2.3 มาตรการในการควบคุมการค้น

แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1) มาตรการควบคุมก่อนตรวจค้นในที่รโหฐานได้นั้น เจ้าพนักงานจะต้องมีเหตุแห่งการค้น กล่าวคือ เจ้าพนักงานต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าสถานที่ที่ต้องการไปตรวจค้นนั้นจะต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือกำลังจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือต้องมีสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดชุกซ่อนอยู่ เมื่อเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรสงสัยดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องนำเหตุดังกล่าวไปเขียนคำร้องขอหมายค้นต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวนี้ก็น่าเชื่อถือและมีความจำเป็นเพียงพอหรือไม่ที่ศาลจะออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานไปดำเนินการดังกล่าว ถ้าศาลพิจารณาแล้วว่า ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะค้นในสถานที่ดังกล่าว ศาลก็ไม่ออกหมายค้นให้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการออกหมายค้นนั้น เราได้ศึกษามาแล้วในตอนต้น³⁴

2) มาตรการควบคุมในขณะที่เจ้าพนักงานดำเนินการตรวจค้น

เมื่อเจ้าพนักงานได้เข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีหมายค้นหรือไม่มีหมายค้นก็ตาม เจ้าพนักงานจะต้องดำเนินการตรวจค้นตามแบบ และวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือการค้นของเจ้าพนักงานจะไม่สามารถค้นหาพยานหลักฐานที่มีได้ระบุไว้ในหมายค้นได้ กล่าวคือ การค้นของเจ้าพนักงานจะไม่สามารถค้นหาพยานหลักฐานที่มีได้ระบุไว้ในหมายค้นได้ หากเป็นการค้นหาตัวบุคคลแต่ไปเปิดลิ้นชักตู้ ตามซอกข้างตู้ แล้วปรากฏว่าไปพบพยานหลักฐานในคดีอื่น แล้วนำมาฟ้องผู้กระทำความผิด ศาลย่อมไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานที่มีได้ระบุไว้ในหมายค้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นการค้นที่เข้าตามหลัก Pain View ที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น

3) มาตรการในการควบคุมหลังจากการค้น

เมื่อการค้นของเจ้าพนักงานเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่ว่าจะหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีใดก็ตาม กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้มีการควบคุมว่าหากเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยมิชอบมิอาจรับฟังได้ในการพิจารณาในชั้นศาล โดยใช้หลัก Exclusionary Rules ในหลักดังกล่าวได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 โดยกำหนดว่า หากพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานนำมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยในการพิจารณาในชั้นศาลได้มาจากการดำเนินการที่มิชอบด้วยกฎหมาย เช่นการเข้าไปค้นในเคหสถานเพื่อหาอุปกรณ์เครื่องเล่นการพนัน เมื่อค้นไม่พบสิ่งของดังกล่าวแต่กลับไปเจอสิ่งของลามกอนาจาร แล้วนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องในข้อหาครอบครองสิ่งลามกอนาจาร เป็นต้น ดังนี้ศาลจะ

³⁴ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 38-39.

ถือว่าการค้นดังกล่าวเป็นการค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ให้นำพยานหลักฐานดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณา จึงเป็นเหตุให้ยกฟ้องผู้ต้องหาไป³⁵ นอกจากนี้ ศาลยังได้ต่อขยายบทกฎหมายนี้ออกไปเป็นหลัก “fruit of the poisonous tree doctrine” กล่าวคือ ไม่รับฟังรวมถึงพยานหลักฐานอื่นๆที่เจ้าหน้าที่ไปแสวงหาได้มาโดยอาศัยข้อมูลหรือความรู้ที่ได้มาจากพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบในชั้น Exclusionary Rules ด้วย³⁶ แต่อย่างไรก็ตาม ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้สร้างข้อยกเว้นไว้ โดยเรียกว่า good faith exception หรือ harmless คือ ถ้าเจ้าหน้าที่กระทำไปโดยพลั้งพลาด ไม่ใช่เจตนาและก่อให้เกิดผลร้ายแก่คนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ต้องหาและจำเลยในคดีนั้นไม่มากนัก จึงเป็นความพลั้งพลาด ไม่ใช่ชั่วร้าย ก็ยกเว้นให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้³⁷

หลักดังกล่าวเป็นมาตรการในการควบคุมการใช้อำนาจในการค้นของเจ้าพนักงาน หลังจากที่ดำเนินการค้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากจำเลยในคดีดังกล่าวเห็นว่าการค้นดังกล่าวเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงาน เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการครอบครองที่รโหฐาน จำเลยสามารถนำเหตุดังกล่าวมาอ้างเพื่อให้ศาลวินิจฉัยได้ ถือว่าเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับการครอบครองที่รโหฐานในลำดับสุดท้าย³⁸

3.3 ประเทศเยอรมัน

3.3.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นที่รโหฐาน

ในกฎหมายเยอรมัน การตรวจค้นที่פקอาศัยของผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด กับ การค้นที่פקอาศัยของผู้ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป ดังนี้

3.3.1.1 การค้นที่פקอาศัยของผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด (beim Verdächtigen)

โดยหลักแล้ว การค้นจะต้องมีหมายค้น ซึ่งการออกหมายค้นเป็นอำนาจของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาจะออกหมายค้นให้เฉพาะเมื่อมีคำร้องของพนักงานอัยการเท่านั้น (มาตรา 162) เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ขอหมายค้นจากศาลไม่ทัน (มาตรา 165) ซึ่งผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด หมายถึงบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในความผิดอาญาที่สามารถฟ้องร้องได้ อย่างไรก็ตาม ตามความเห็นฝ่ายข้างมาก ระดับของความน่าสงสัยว่า

³⁵ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 40 -41.

³⁶ จรัญ ภัคดิธนากุล. เล่มเดิม. หน้า 261.

³⁷ แหล่งเดิม.

³⁸ ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. เล่มเดิม. หน้า 40 -41.

บุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดหรือไม่ไม่ต้องถึงระดับที่บุคคลดังกล่าวจะถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด (Zum Beschuldigten zu machen)³⁹

ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการออกหมายค้น ในกรณีของชั้นสืบสวนสอบสวนคือ ผู้พิพากษาในศาลแขวงในท้องที่ที่ทำการตรวจค้น ส่วนในกรณีของการปกป้องรัฐ (in Staatsschutzsachen) คือผู้พิพากษาในศาลสูงสุดแห่งมลรัฐ (OLG) และผู้พิพากษาในศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์รัฐ (BGH)⁴⁰ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) ความสงสัยแบบธรรมดา ว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น (der einfache Verdacht) ซึ่งเป็นเพียงความสงสัยธรรมดา (einfach) ต่อบุคคลที่ถูกมาตรการบังคับของการตรวจค้น⁴¹ ต่างจากกรณีของการออกหมายจับ ซึ่งจะต้องเป็นกรณีของความสงสัยอย่างชัดเจน (dringender Verdacht) และต่างจากกรณีของการประทับฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะต้องเป็นกรณีของความสงสัยที่พอเพียง (hinreichend)⁴²

2) สันนิษฐานได้ว่าการตรวจค้นจะนำไปสู่การค้นพบผู้ต้องสงสัยหรือพยานหลักฐานที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือร่องรอยในการกระทำความผิด เช่น สถานที่ทำงานของผู้กระทำการแทนบริษัทซึ่งถูกต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด สถานที่ทำงานของบุคคลดังกล่าวก็สามารถถูกตรวจค้นได้ เป็นต้น⁴³ โดยข้อสันนิษฐานทั้ง 2 ประการนี้จะต้องมีพื้นฐานทางข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ด้วย⁴⁴ กล่าวคือ ต้องสามารถอธิบายโดยวางอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา (in desicherter kriminalistischer Erfahrung) มิใช่ใช้แต่เพียงความรู้สึก หรือสงสัยแต่เพียงลอยๆ และจะต้องตีความโดยแคบ

นอกจากนี้ ในการตรวจค้นจะต้องคำนึงถึงหลักในเรื่องของความได้สัดส่วนด้วย (der Grundsatz der Verhältnismaessigkeit) กล่าวคือ การเข้าทำการตรวจค้นจะต้องได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับระดับของความสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะต้องได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับระดับของความรุนแรงของการกระทำความผิดและจะต้องได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับระดับของความเป็นไปได้อย่างมากที่จะค้นพบสิ่งที่ค้นหา และนอกจากนี้ในทุกๆ ครั้งของการเข้าทำการตรวจค้นจะต้องเป็นสิ่งที่จำเป็น ข้อพิจารณาทั้งหมดดังกล่าวจะต้องนำมาชั่งน้ำหนักประโยชน์กัน โดย

³⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. หน้า 196.

⁴⁰ แหล่งเดิม. หน้า 199.

⁴¹ แหล่งเดิม. หน้า 197.

⁴² แหล่งเดิม. หน้า 196-197.

⁴³ แหล่งเดิม. หน้า 197.

⁴⁴ แหล่งเดิม.

ข้อพิจารณาข้อใดข้อหนึ่งอาจเข้ามาช่วยเสริมส่วนที่ขาดหายไปของข้อพิจารณาอีกข้อหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่เป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงนั้น ความสงสัยว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นที่มีแต่เพียงเล็กน้อย ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว หรือในทางกลับกัน ในกรณีความผิดเล็กๆ น้อยๆ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเข้าทำการตรวจค้นไม่ได้⁴⁵

3.3.1.2 การค้นที่พักอาศัยของผู้ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด (Beim Unverdaechtigen)

ผู้ที่ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดหมายถึงบุคคลทุกคนนอกเหนือจากผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดและรวมถึงบุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะไม่ให้การในฐานะพยานด้วย

หลักเกณฑ์ของการตรวจค้นที่อยู่อาศัยของบุคคลที่ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่า กล่าวคือ จะต้องมิใช่ข้อเท็จจริงที่นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าบุคคลที่ถูกค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะถูกทำการตรวจค้น และพยานหลักฐานจะต้องมีความชัดเจนกว่าในกรณีของการค้นผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด (ยกเว้นกรณีการค้นในสถานที่ที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ถูกจับหรือในสถานที่ที่ผู้ถูกกล่าวหาได้หลบหนีเข้าไปในระหว่างการจับกุม⁴⁶ เช่น ถ้าลูกชายที่ต้องสงสัยว่าทำการลักทรัพย์อาศัยอยู่กับบิดา หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจค้นใช้หลักการค้นที่พักอาศัยของผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด)

3.3.2 การค้นที่รโหฐานในเวลากลางคืน

ผู้เขียนขอหยิบยก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มากล่าวไว้ดังนี้
(THE GERMAN CODE OF CRIMINAL PROCEDURE)

มาตรา 104

(1) Private premises, business premises and enclosed property may be searched during the night only in pursuit of a person caught in the act, in exigent circumstances, or for the purpose of re-apprehending an escaped prisoner.

(2) This restriction shall not apply to premises which are accessible at night to anyone, or which are known to the police as shelters or gathering places of offenders, as depots of property obtained through criminal offences, or as hiding places for gambling, illegal trafficking in narcotics or weapons, or prostitution.

⁴⁵ แหล่งเดิม.

⁴⁶ แหล่งเดิม. หน้า 203.

(3) Night shall include, during the period from 1 April to 30 September, the hours from nine o'clock in the evening to four o'clock in the morning and during the period from 1 October to 31 March, the hours from nine o'clock in the evening to six o'clock in the morning.

การตรวจค้นในเวลากลางคืนมีข้อจำกัด ยกเว้นที่สาธารณสถานตามมาตรา 104 โดยหลักการแล้ว ห้ามตรวจค้นที่พักอาศัยและอาคารสถานที่อื่นๆ ในเวลากลางคืน ยกเว้นกรณีของการไล่จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า กรณีที่จะเป็นอันตรายหากเน้นเข้าไป หรือกรณีที่ตามจับนักโทษที่หลบหนี

ตามมาตรา 104 วรรคสอง ไม่ห้ามการตรวจค้นในเวลากลางคืนสำหรับสถานที่ที่มีชื่อเสียงในทางไม่ดี (เช่น สถานที่ที่บุคคลทุกคนสามารถเข้าไปได้ในตอนกลางคืน ที่พักและที่รวมพลของพวกอาชญากร เป็นต้น)

มาตรา 104 วรรคสาม ได้บัญญัติช่วงระยะเวลากลางคืนไว้ กล่าวคือ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 30 กันยายน ระหว่างเวลา 21.00 – 04.00 น. ในส่วนเดือนอื่นระหว่างเวลา 21.00 – 06.00 น. เหตุผลที่ต้องจำกัดการตรวจค้นในเวลากลางคืนไม่ได้มีไว้เพื่อที่จะคุ้มครองผู้ที่ถูกค้นจากการนอนหลับพักผ่อน แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีไว้เพื่อที่จะคุ้มครองประชาชนจากการปฏิบัติการท่ามกลางความมืดและสายหมอก (Nacht – und Nebelaktionen) ที่ทั้งการเริ่มต้นและการสิ้นสุดของปฏิบัติการดังกล่าวประชาชนไม่อยู่ในวิสัยที่จะควบคุมได้⁴⁷

3.3.3 มาตรการในการควบคุมการค้น

3.3.3.1 ก่อนและขณะตรวจค้น

เจ้าของสถานที่ที่ถูกตรวจค้นมีสิทธิอยู่ด้วยในขณะที่ทำการตรวจค้น หากเจ้าของสถานที่ไม่อยู่ ถ้าเป็นไปได้ก็จะต้องมีตัวแทน (ญาติ ผู้พักอาศัยอยู่ในบ้าน เพื่อนบ้าน) มาอยู่ร่วมด้วย⁴⁸

ตามมาตรา 105 (2) บัญญัติไว้ดังนี้

“...(2) Where private premises, business premises, or enclosed property are to be searched in the absence of the judge or the public prosecutor, a municipal official or two members of the community in the district of which the search is carried out shall be called in, if possible, to assist. The persons called in as members of the community may not be police officers or officials assisting the public prosecution office....”

⁴⁷ อ้างอิงคำแปลจาก สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แหล่งเดิม. หน้า 199.

⁴⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. แหล่งเดิม. หน้า 202.

การตรวจค้นที่พักอาศัยหรืออาคารพาณิชย์ที่ผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการไม่ได้อยู่ด้วยนั้น ถ้าเป็นไปได้ก็จะต้องนำเจ้าพนักงานของรัฐในชุมชนคนหนึ่งหรือสมาชิกชุมชนจำนวน 2 คน ที่อยู่ในเขตที่ทำการตรวจค้นมาเป็นพยานด้วย ตามมาตรา 105 (2) แม้กฎหมายจะใช้ถ้อยคำว่า “ถ้าเป็นไปได้” ก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่ใช่เป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบขั้นตอนปฏิบัติเท่านั้น หากแต่เป็นสาระสำคัญในทางรูปแบบที่มีผลต่อความชอบด้วยกฎหมายของการตรวจค้น บทบัญญัติดังกล่าว ตามความเห็นฝ่ายข้างมากมีไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ถูกตรวจค้นจากการกระทำที่อาจจะเกินเลยไปของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในขณะเดียวกัน บทบัญญัตินี้ก็คุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐจากข้อกล่าวหาใดๆ ที่มีชอบได้ด้วย⁴⁹

ถ้าในการเข้าตรวจค้นในที่พักอาศัยได้พบสิ่งของที่บ่งชี้ว่าเป็นสิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิดอาญาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความผิดอาญาที่เป็นเหตุให้ต้องเข้าทำการตรวจค้น (ที่เรียกว่า สิ่งของที่พบโดยบังเอิญ) ก็สามารถยึดสิ่งของดังกล่าวไว้ได้เป็นการชั่วคราว (einstweilen) โดยจะต้องแจ้งรายละเอียดดังกล่าวให้พนักงานอัยการทราบ (มาตรา 108) มาตรา 108 จึงเป็นการขยายอำนาจในอันที่จะทำการยึดสิ่งของไปยังเจ้าพนักงานทุกๆ คนที่เป็นผู้ทำการตรวจค้น แต่การขยายอำนาจดังกล่าวก็มีข้อจำกัดอยู่ที่ว่าการออกหมายค้นนั้นต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ข้อจำกัดในการตรวจค้นที่ถูกระบุไว้ได้รับการถือปฏิบัติและไม่เป็นการขัดต่อมาตรา 97 นอกจากนี้ การค้นหาโดยมิเพีว่าเพื่อที่จะค้น “สิ่งของที่พบโดยบังเอิญ” ก็เป็นสิ่งที่ไม่ทำได้ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาพยานหลักฐานที่ได้มาก็ไม่สามารถรับฟังได้ สิ่งของที่ถูกยึดจะต้องมีการทำบันทึกไว้⁵⁰ หรือถ้าในขณะที่ทำการตรวจค้นได้พบเอกสารใดๆ เจ้าพนักงานตำรวจจะอ่านข้อความในเอกสารได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของเอกสารอนุญาต แต่พนักงานอัยการสามารถอ่านข้อความในเอกสารได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าของเอกสาร วัตถุประสงค์ของ มาตรา 110 มีไว้เพื่อที่จะคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและความลับของผู้ที่ถูกตรวจค้น จึงต้องจำกัดกลุ่มคนให้น้อยที่สุดที่จะรับรู้ข้อความในเอกสาร อย่างไรก็ตาม ข้อความในเอกสารนั้นไม่จำกัดเฉพาะเรื่องส่วนตัว แต่รวมถึงเรื่องธุรกิจด้วยโดยไม่จำเป็นว่าเอกสารดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นเช่นไร (ไม่ว่าจะเป็นกระดาษ แผ่นดิสก์ เป็นต้น)⁵¹

3.3.3.2 ภายหลังจากการตรวจค้น

ภายหลังจากการตรวจค้น ถ้าผู้ที่ถูกมาตรการบังคับ (dem Betroffenen) ร้องขอจะต้องมีการออกหลักฐานเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและผลที่ได้จากการตรวจค้นให้ และ ผู้ต้องสงสัยสามารถ

⁴⁹ อ้างอิงคำแปลจาก สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 102.

⁵⁰ แหล่งเดิม.

⁵¹ แหล่งเดิม. หน้า 203.

เรียกร้องให้ระบุนฐานความผิดที่ตนเองถูกกล่าวหา ในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานในการกระทำ ความผิดจะต้องมีการออกหลักฐานว่าไม่พบพยานหลักฐานที่ใช้ในการกระทำความผิด⁵²

ส่วนการค้นผู้ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด แต่เพิ่มเติมขึ้นมาคือ เจ้าของสถานที่ที่จะถูกตรวจค้น จะต้องได้รับการแจ้งถึงจุดมุ่งหมายในการตรวจค้นก่อนที่จะเริ่มต้นทำการตรวจค้น⁵³

การตรวจค้นที่มีชอบด้วยกฎหมาย ผู้ที่ถูกตรวจค้นมีสิทธิที่จะต่อต้าน (Widerstand) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานขัดขวางต่อเจ้าหน้าที่ในการบังคับคดีตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 113⁵⁴ และการละเมิดต่อบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน จะ ทำให้พยานหลักฐานที่ได้มารับฟังไม่ได้ ในทางตรงกันข้าม จะต้องมีการชั่งน้ำหนักประโยชน์กัน ระหว่างประโยชน์ของรัฐในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษกับประโยชน์ของจำเลยที่ ได้รับการคุ้มครองจากหลักในเรื่องพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟัง (das Beweisverbot) ซึ่งในการ ชั่งน้ำหนักประโยชน์ดังกล่าวใช้หลักข้อสันนิษฐานของการได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ชอบด้วย กฎหมาย (die Hypothese rechtmässiger Beweismittelerlangung) กล่าวคือพยานหลักฐานที่ได้มา (จากการตรวจค้นโดยมีชอบด้วยกฎหมาย) ยังคงสามารถรับฟังได้ ถ้าหากว่าผลที่ได้จาก พยานหลักฐานดังกล่าว (das Beweisergebnis) สามารถได้มาได้ด้วยวิธีการอันชอบด้วยกฎหมาย เช่นกัน

ส่วนการชดเชยค่าเสียหายในกรณีที่การตรวจค้นประสบความสำเร็จนั้นให้สิทธิเฉพาะ แก่ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด (den Beschuldigten) และเฉพาะเมื่อบุคคลดังกล่าวศาล พิพากษายกฟ้องหรือยุติการดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว (มาตรา 2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดเชย ค่าเสียหายจากมาตรการการดำเนินคดีทางอาญา) (Gesetz ueber die Entschaedigung fuer Strafverfolgungsmassnahmen v. 8.3, 1971)⁵⁵

⁵² แหล่งเดิม. หน้า 202.

⁵³ แหล่งเดิม. หน้า 203.

⁵⁴ แหล่งเดิม. หน้า 206.

⁵⁵ แหล่งเดิม. หน้า 207.

3.4 ประเทศฝรั่งเศส

3.4.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นที่รโหฐาน

การค้น เป็นการใช้มาตรการบังคับ เพื่อนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐานที่ยังไม่ปรากฏ ตำรวจจะค้นหาบรรดากระดาษ เอกสาร และวัตถุทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและ นำมาซึ่งการค้นพบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด⁵⁶

บุคคลที่อยู่อาศัยในสถานที่ที่ทำการค้นไม่สามารถจะขัดขวางการดำเนินงานของตำรวจ ได้ ผู้ใดขัดขวางจะถือว่าเป็นความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการยุติธรรม และการค้นเป็น อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีไม่มีอำนาจ ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึง ประเภทของตำรวจในประเทศฝรั่งเศสพอสังเขปดังนี้

3.4.1.1 ประเภทตำรวจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ตำรวจฝ่ายปกครอง(Police administrative)⁵⁷ มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แบ่งเป็น ตำรวจฝ่ายปกครองทั่วไป⁵⁸และ ตำรวจฝ่ายปกครองพิเศษ⁵⁹

2) ตำรวจฝ่ายคดี (La Police Judiciaire)⁶⁰ แบ่งเป็นสองระดับ คือ เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี⁶¹ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี⁶²

⁵⁶ อุทัย อาทิวา. (2554). “ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส” *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. หน้า 87.

⁵⁷ แหล่งเดิม. หน้า 72

⁵⁸ แหล่งเดิม.

⁵⁹ แหล่งเดิม.

⁶⁰ แหล่งเดิม.

⁶¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส, มาตรา 16 ได้แก่ นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี, เจ้าพนักงานหรือทหารชั้นสัญญาบัตรของกองบัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ทหารฝ่ายตำรวจที่ทำหน้าที่ในกองบัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติมาแล้วตั้งแต่สามปีขึ้นไป เว้นแต่ในกรณีที่เขาได้รับแต่งตั้ง/มอบหมายโดยคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเมื่อเห็นชอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการ, ผู้ตรวจการตำรวจ (จเรตำรวจ) รองผู้อำนวยการตำรวจฝ่ายปฏิบัติ ผู้กำกับดูแล สารวัตรตำรวจ และข้าราชการตำรวจตำแหน่งผู้บังคับการหรือตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งได้รับการแต่งตั้ง/มอบหมายโดยคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเมื่อเห็นชอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการ, ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ

เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจเดินทางไปยังที่อยู่อาศัยของบุคคลที่มีข้อมูลบ่งชี้ว่า ได้ร่วมกระทำความผิด หรือแม้ปรากฏว่ายึดถือเอกสารหรือวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่มีการกล่าวหา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 56)⁶³ มีอำนาจเรียกบุคคลให้มา ปรากฏตัวต่อเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีเพื่อทำการสอบสวนได้ กรณีเป็นมาตรการบังคับในการทำการสอบสวน ถ้าบุคคลดังกล่าวขัดขืน เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีจะต้องรายงานพร้อมทั้งความเห็นให้อัยการแห่งสาธารณรัฐทราบ อัยการแห่งสาธารณรัฐสามารถเรียกใช้กองกำลังสาธารณะเพื่อนำตัวบุคคลดังกล่าวมาปรากฏตัวได้

3.4.2 การค้นที่รโหฐานในเวลากลางคืน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 59⁶⁴ กำหนดเวลาของการค้นไว้ว่ากระทำก่อนเวลา 06.00 น. และหลังจากเวลา 21.00 นาฬิกา ไม่ได้ ในขณะที่ของไทยนั้น การค้นจะกระทำได้ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การค้นในเวลากลางคืนตามกฎหมายฝรั่งเศสคือตั้งแต่ เวลา 21.00 ถึงเวลา 06.00 น. ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

ตำรวจฝ่ายคดีประจำกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหม อ้างถึงใน อุทัย อาทิเวช. (2554). “ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส”รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. หน้า 72.

⁶² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส, มาตรา 20 มีฐานะเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีในการปฏิบัติภารกิจ ได้แก่ ทหารตำรวจซึ่งไม่มีฐานะของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี, ข้าราชการซึ่งเป็นผู้บังคับหน่วยและสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งไม่มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี รวมทั้งข้าราชการฝึกงานของหน่วยงานดังกล่าว และนักเรียนนายร้อยตำรวจ, ข้าราชการในหน่วยควบคุมและบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งไม่มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี, เจ้าหน้าที่รักษาความสงบซึ่งมาจากหน่วยทหารชั้นประทวนเก่าและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ทดลองงานก่อนวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1985 ซึ่งผ่านการปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี และผ่านการทดสอบทางเทคนิค, เจ้าหน้าที่รักษาความสงบซึ่งมาจากหน่วยงานสอบสวนเก่าของตำรวจ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ทดลองงานก่อนวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1979 โดยผ่านการปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี และผ่านการทดสอบทางเทคนิค อ้างถึงใน อุทัย อาทิเวช. (2554). “ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส”รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. หน้า 72.

⁶³ อุทัย อาทิเวช. เล่มเดิม. หน้า 87.

⁶⁴ Article 59

Except where they are requested from within a building or in the exceptional cases provided for by law, searches and house visits may not be undertaken before 6 a.m. or after 9 p.m.

The formalities mentioned under articles 56, 56-1, 57 and the present article are prescribed under penalty of nullity.

หลักการคือ การค้นเคหสถานในเวลากลางคืน ไม่อาจกระทำได้ ซ้ำยกเว้นได้แก่ กรณีที่มีเสียงร้องขอความช่วยเหลือจากในสถานที่บ้านพักอาศัย หรือกรณีการค้นซึ่งได้กระทำลงในสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่พักของบรรดาผู้เสพติด หรือมีการผลิตแปรสภาพ หรือเก็บซุกซ่อนยาเสพติดไว้ในสถานที่นั้นตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-28⁶⁵ หรือในกรณีเร่งด่วน ผู้พิพากษาสืบสวนอาจอนุญาตให้เจ้าพนักงานตำรวจค้นที่อยู่อาศัยหรือเคหสถานหากมีเหตุอันควรเชื่อว่า มีความผิดอาญาร้ายแรงหรือความผิดอาญาเกิดขึ้นและเสี่ยงต่อการที่พยานหลักฐานจะสูญหาย และมีเหตุผลหรือเหตุอันควรสงสัยว่ามีบุคคลหรือหลายบุคคลจะถูกพบภายในสถานที่นั้น⁶⁶ ผู้เขียนเห็นว่า คล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 96 (2)⁶⁷

⁶⁵ Article 706-28

For the detection and establishment of the offences considered in article 706-26, the visits, searches and seizures provided for in article 59, when carried out on premises where collective use of drugs is made or where drugs are illicitly produced, altered or stocked, may take place outside the times provided for by that article, provided they do not involve an inhabited dwelling.

Under penalty of nullity, the actions provided for in the present article may have no objective other than the detection and establishment of the offences mentioned in article 706-26.

⁶⁶ Article 706-91

If the needs of an investigation into one of the offences falling within the scope of article 706-73 justify this, the investigating judge may, in accordance with the conditions provided for by article 706-92, authorise judicial police officers acting under rogatory commissions to carry out the searches, house visits and seizures of exhibits outside the times provided for by article 59 where these operations do not involve inhabited dwellings.

In urgent cases, the investigating judge may also authorise judicial police officers to carry out these procedures within inhabited dwellings:

1° in relation to a flagrant felony or misdemeanour;

2° where there is an immediate risk that evidence or clues will disappear;

3° where a reason or reasons exist to suspect that a person or persons to be found within the premises where the search is to be carried out are in the process of committing felonies or misdemeanours which fall within the scope of article 706-73

⁶⁷ มาตรา 96 “การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้...(2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้...”

มีข้อนำพิจารณาว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 96 (3)⁶⁸ ซึ่งกล่าวถึง “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ที่ให้อ่านาจอ้างหน้าว่าการกระทำความผิดในเวลากลางคืนได้ จะคล้ายคลึงกับ ผู้กระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษ⁶⁹ ของฝรั่งเศส⁷⁰ หรือไม่ แต่ไม่ว่าจะคล้ายคลึงหรือไม่ ประเทศที่มีการแบ่งประเภทความผิดอาญาไว้อย่างเป็นระบบอย่างประเทศฝรั่งเศส ก็มีได้มีบทบัญญัติในเรื่องการกระทำความผิดในเวลากลางคืน โดยสามารถอ้างเหตุผู้กระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษไว้แต่อย่างใด

3.4.3 มาตรการในการควบคุมการกระทำความผิด

ในประเทศฝรั่งเศส มีบทบัญญัติหลายประการที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดการประพฤตินิยมชอบในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แก่

⁶⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 96 “การกระทำความผิดในที่สาธารณะต้องกระทำความผิดระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้...(3) การกระทำความผิดเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำได้ในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา...”

⁶⁹ ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1993, มาตรา 131-1 ได้แก่

1) ความผิดที่ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต เช่น ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (มาตรา 211-1), ความผิดต่อมนุษยชาติ (มาตรา 212-1) เป็นต้น

2) ความผิดที่ระวางโทษจำคุกสามสิบปี เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (มาตรา 221-1), ความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตของผู้อื่น โดยการวางยาพิษ (มาตรา 221-5) เป็นต้น

3) ความผิดที่ระวางโทษจำคุกยี่สิบปี เช่น ความผิดฐานประทุษร้ายต่อผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย โดยไม่มีเจตนาฆ่าตามมาตรา 222-7 หากปรากฏว่าเป็นการกระทำต่อผู้เยาว์ซึ่งมีอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือต่อบุคคลผู้ซึ่งอ่อนแออันเนื่องมาจากอายุ โรค ความพิการ ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ ผู้มีครรภ์ ซึ่งมีสภาพปรากฏชัดเจนหรือผู้กระทำความผิดรู้ถึงสภาพดังกล่าว หรือเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นตามที่บัญญัติไว้มาตรา 222-8 เป็นต้น

4) ความผิดที่ระวางโทษจำคุกสิบห้าปี เช่น ความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นต้องตกอยู่ในการทรมานหรือการกระทำที่ป่าเถื่อน (มาตรา 222-1) เป็นต้น

5) ระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษที่ต่ำที่สุดกำหนดไว้สิบปี เช่น ความผิดฐานประทุษร้ายต่อผู้อื่นจนเป็นเหตุให้พิการหรือทุพพลภาพอย่างถาวรตามมาตรา 222-9 เป็นต้น อ้างอิงคำแปลจากสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2549). รายงานการศึกษาระดับสมบูรณโครงการวิจัยเรื่องศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดขึ้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 149-151.

⁷⁰ ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. (ม.ป.ป.). สิทธิของจำเลยกับการอำนวยการอำนวยความสงบสุขของรัฐ. (รายงานการวิจัย). หน้า 31-32

1) การห้ามคั่นในเวลากลางคืน การคั่นเคสสถานในเวลากลางคืน ไม่อาจกระทำได้ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 3.4.2

2) การคั่นจึงต้องกระทำต่อหน้าบุคคลผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หรือยึดถือเอกสารสำคัญแห่งคดี หรือมีฉะนั้นหากไม่มีบุคคลดังกล่าวจะต้องกระทำต่อหน้าพยาน บุคคลสองคน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 57) เหตุผลคือ ฝ่ายนิติบัญญัติต้องการให้การคั่นของตำรวจได้กระทำลงในสภาพที่ไม่ก่อให้เกิดความสงสัยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่⁷¹

แต่อย่างไรก็ตาม ในการนี้ไม่จำเป็นต้องจัดทำบันทึกกล่าวถึงลักษณะของการกระทำความผิดซึ่งหน้าก่อนทำการคั่น และไม่จำเป็นต้องให้มีผู้มีส่วนได้เสียลงชื่อ ในบันทึกที่จัดทำขึ้น เมื่อได้ทำการคั่น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 57 วรรคสาม) แต่บันทึกการคั่นจะต้องจัดทำและลงชื่อโดยเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีผู้ทำบันทึก⁷²

3) เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีจะต้องกระทำเพื่อรักษาความลับส่วนตัวและความลับทางวิชาชีพ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 56 วรรคสองและวรรคสาม) กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีหน้าที่ที่จะต้องใช้มาตรการทั้งหลายที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นหลักประกันการเคารพรักษาความลับทางวิชาชีพ เช่น ถ้าการคั่นได้กระทำลงในคลินิกของแพทย์ สำนักงานของทนายความ โนตารีปลับลิก หรือผู้บังคับคดี จะต้องกระทำโดยผู้พิพากษาและผู้แทนของสภาหรือองค์กรวิชาชีพดังกล่าวอยู่ด้วยในการคั่น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 56-1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติลงวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1993) ซึ่งการคั่นที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะไม่มีผลใช้บังคับได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 59 วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติม โดยรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 24 สิงหาคม ค.ศ. 1993)⁷³ และในบางกรณีที่มีผู้เชี่ยวชาญเพียงเท่านั้นที่มีสิทธิในการรับรู้ของความเห็นหาของกระดาศและเอกสารต่างๆ ที่ได้มีส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีซึ่งเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีในการคั่นนั้นไม่ได้รับอนุญาตให้อ่านกระดาศหรือเอกสารดังกล่าว

4) พยานหลักฐานที่ได้มาด้วยวิธีอื่นไม่ชอบด้วยกฎหมายจากการที่เจ้าพนักงานคั่นสถานที่โดยไม่ถูกต้อง และสิ่งของที่ยึดมาได้ย่อมเป็นพยานที่ได้มาโดยไม่ชอบ แต่คุณค่าในการพิสูจน์ความจริงของพยานก็มีได้ลดลงไป ในกฎหมายฝรั่งเศสได้ยอมให้ศาลรับฟังพยานเช่นนี้ได้

⁷¹ อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม. หน้า 88.

⁷² แหล่งเดิม.

⁷³ แหล่งเดิม. หน้า 87.

โดยถือว่าเมื่อพยานมีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้วก็สมควรจะยอมให้นำสืบให้ศาลได้รู้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมได้ดีที่สุด⁷⁴

⁷⁴ ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. เล่มเดิม. หน้า 31-32.

บทที่ 4

การคืนในที่รโหฐานในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจ ตามกฎหมายของประเทศไทย

ในบทนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงการคืนหาตัวบุคคลในที่รโหฐานในเวลากลางคืน โดยเน้นศึกษาเรื่องการคืนหาตัวบุคคล โดยลำดับการศึกษาจากเหตุที่จะคืนในที่รโหฐานในเวลากลางคืน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (1) (2) (3) มาตรการในการควบคุมการคืน และวิเคราะห์ และเปรียบเทียบหลักทั่วไปว่าด้วยการคืนในที่รโหฐาน บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบในเรื่องการคืนในที่รโหฐานในเวลากลางคืน บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบในเรื่องมาตรการในการควบคุมการคืน ไปตามลำดับ

4.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการคืนในที่รโหฐาน

การคืนในที่รโหฐาน เป็นการคืนสถานที่ที่เป็นการกระทำของเจ้าพนักงานเพื่อหาตัวบุคคล เช่น จับกุมตัวบุคคลหรือการกระทำเพื่อช่วยบุคคล หรือเพื่อหาสิ่งของ เช่น หาพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล¹

4.1.1 การคืนจะต้องมีหมายคืน

โดยหลักแล้วการคืนในที่รโหฐานต้องมีหมายคืน² การคืนโดยไม่มีหมายคืนจะต้องเข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 บัญญัติว่า

“มาตรา 92 ห้ามมิให้คืนในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายคืนหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้คืน และในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

¹ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 353.

² แหล่งเดิม. หน้า 354.

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำ ความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การ กระทำความผิดได้ซ่อนอยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการนั้นซุกกว่าจะเอา หมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78

การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึก การตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจดบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้า ค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และริบรายงานเหตุผลและผล การตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป”

4.1.2 การค้นกรณีไม่มีหมายค้น

กรณีที่อาจค้นในที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นนั้น เฉพาะกรณีตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (1) ถึง (4) เป็นกรณีที่เร่งด่วน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (2) การเข้าจับกุมบุคคลในกรณี ความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐานนั้น หมายถึง กรณีความผิดกำลังกระทำต่อหน้าเจ้า พนักงานผู้เข้าค้น ไม่ใช่ได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 481/2491)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (3) คำว่า “แน่นแฟ้นควร สงสัย” หมายถึงปราศจากสงสัยนั่นเอง การตีความตามมาตรานี้ ต้องพิจารณาไปในทางจำกัด อำนาจ³

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) สำหรับการค้นในที่ รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลนั้น เงื่อนไขทั้งสองประการตามที่กล่าวนั้นจะต้อง ประกอบกัน และความสงสัยจะต้องเล็งเห็นความสงสัยลอย ๆ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 246/2515) และเฉพาะการใช้อำนาจตามอนุมาตรานี้กฎหมายบังคับให้ต้องบันทึกรายละเอียดเพื่อความโปร่งใส ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานไว้ด้วย

³ แหล่งเดิม. หน้า 355.

ส่วนกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (5) นั้น เมื่อกรณีเป็นการกระทำเพื่อจับเข้าบ้านเช่นนี้การที่จะบังคับให้ต้องมีหมายค้นด้วยย่อมจะเป็นการเกินความจำเป็น⁴

4.1.3 เวลาในการเข้าตรวจค้น

โดยหลักแล้ว การค้นในที่รโหฐานจะต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก(เวลากลางวัน) เว้นแต่เข้าช้อยกเว้นตามมาตรา 96 (1) - (3) จึงมีอำนาจค้นระหว่างพระอาทิตย์ตกและขึ้นได้ (เวลากลางคืน) ซึ่งกรณีเป็นเรื่องของความจำเป็น⁵ ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 96 การค้นในที่รโหฐาน ต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีช้อยกเว้นดังนี้

- (1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้
- (2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้
- (3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ จะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

รายละเอียดในเรื่องการค้นในเวลากลางคืน จะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

4.1.4 วิธีปฏิบัติในการค้นในที่รโหฐาน

4.1.4.1 เจ้าพนักงานผู้ทำการค้น

ผู้มีอำนาจค้นจะต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 วรรคแรก)

แต่มีช้อยกเว้นให้ราษฎรร่วมไปกับเจ้าพนักงานในการค้น ในกรณีค้นหาสิ่งของที่หาย ถ้าพอทำได้จะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งของนั้น หรือผู้แทนของเขาไปกับเจ้าพนักงานในการค้นนั้นด้วยก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 95) ความมุ่งหมายของบทบัญญัตินี้ก็เพื่อความสะดวกในการค้น และตรวจสอบว่าสิ่งของนั้นเป็นของราษฎรที่หายไปใช่หรือไม่ การตรวจสอบของเจ้าพนักงานโดยลำพังอาจประสบความสำเร็จยากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ครอบครองสถานที่นั้นได้แย่งกรรมสิทธิ์จะได้ทำการยืนยันถึงกรรมสิทธิ์ได้อย่างแน่นอน

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 355 - 356.

⁵ แหล่งเดิม. หน้า 357.

และอีกประการหนึ่งยังเป็นการป้องกันข้อกล่าวอ้างได้ด้วยว่าสิ่งของนั้น แดก หัก บุกสลายไป เพราะการกระทำของเจ้าพนักงานหรือไม่⁶

และหากเป็นกรณีการค้น โดยมีหมายค้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 97 บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้นมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น ส่วนเจ้าพนักงานอื่นๆ อาจค้นได้ในฐานะเป็นผู้ช่วยในการค้นเท่านั้น⁷

4.1.4.2 เจ้าพนักงานต้องแสดงนามและตำแหน่งของเจ้าพนักงานให้เขาทราบก่อน หรือแจ้งข้อความในหมายให้ทราบหรือส่งหมายนั้นให้เขาตรวจดู

กรณีการค้นโดยไม่มีหมายค้น เจ้าพนักงานต้องแสดงนามและตำแหน่งของเจ้าพนักงานให้เขาทราบก่อน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคแรก)

กรณีการค้นโดยมีหมายค้น เจ้าพนักงานต้องแจ้งข้อความในหมายให้ทราบ หรือถ้ามีคำร้องขอส่งหมายนั้นให้เขาตรวจดู(ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคแรก, มาตรา 62)

4.1.4.3 สั่งให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคแรก) ถ้ามิยอมให้เข้าไปเจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปได้ ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้(ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคสอง)

กฎหมายใช้คำว่า “ในกรณีจำเป็น” แสดงว่าการใช้กำลังเข้าไปต้องเริ่มจากน้อยไปหา มาก ไม่ใช่ใช้กำลังเลยทีเดียว⁸

แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานเมื่อจะไปทำการค้นในที่รโหฐาน แต่ไม่พบผู้ใดในที่รโหฐานนั้น อาจต้องรอเพื่อทำการตรวจค้นจนกว่าจะมีพฤติการณ์แสดงว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมีเจตนาหลบหนีหรือไม่ยอมมา ณ สถานที่นั้น ซึ่งจะถือได้ว่าเข้าลักษณะของการไม่ยอมให้ตรวจค้น กรณีปรับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคสอง เจ้าพนักงานยอมเปิดหรือทำลายประตูเพื่อเข้าไปค้นได้ และยังกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้า

⁶ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหมายเรียกหมายอาญา. หน้า 171.

⁷ แหล่งเดิม. หน้า 172.

⁸ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 361.

บุคคลอื่นเป็นพยานรู้เห็นตามนัย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 102 เจ้าพนักงานย่อมไม่มีความผิดฐานบุกรุกหรือทำให้เสียทรัพย์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4791/2528)⁹

4.1.4.4 ก่อนลงมือค้ำให้เจ้าพนักงานผู้ค้ำแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 102 วรรคแรก) หมายความว่า ก่อนจะทำการตรวจค้ำนั้น เจ้าพนักงานจะต้องแสดงความบริสุทธิ์ใจให้ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัว หรือพยานอย่างน้อยสองคน) เห็นเสียก่อน โดยอาจจะค้ำตัวเองให้เขาดูว่าไม่มีสิ่งของผิดกฎหมาย หรือสิ่งอื่นใดก็ตามที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อส่วนได้เสียจากการตรวจค้ำนั้น หรือให้เขาค้ำตัวเจ้าพนักงานนั้น เป็นต้น¹⁰

แต่ถ้าเป็นการค้ำที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 102 วรรคสอง) ก็คือให้นำผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่มาด้วย และทำการค้ำต่อหน้าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น แต่ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถมาได้หรือไม่คิดใจมากำกับจะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ เช่น ตั้งทนายความหรือบุคคลที่เขาไว้วางใจมาตรวจดูการตรวจค้ำของเจ้าพนักงานก็ได้ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตามให้ค้ำต่อหน้าบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน จึงจะเป็นการตรวจค้ำของเจ้าพนักงานโดยชอบ แม้พยานนั้นจะตบอดทั้งสองข้างและหูหนวก แต่หากเจ้าพนักงานก็ไม่อาจหาบุคคลอื่นมาเป็นพยานในการตรวจค้ำได้มากไปกว่านั้น ก็เป็นการค้ำที่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 395/2519) แสดงว่าตามความเห็นของศาลฎีกา บทบัญญัติมาตรา 102 มิใช่ “บทบัญญัติที่เป็นบทบังคับ” แต่เป็น “บทบัญญัติที่เป็นข้อปฏิบัติ” (Ordnungsvorschrift) แต่อย่างไรก็ตาม เหตุผลตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกานี้ เป็นเหตุผลเฉพาะเรื่อง ต้องพิจารณาโดยรอบคอบในแต่ละกรณี หรือแม้ผู้นั้นจะไม่บรรลุนิติภาวะก็ถือว่าการค้ำชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1455/2544)

สิ่งของใดที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานดู เพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 102 วรรคสาม)

ถ้าบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ดูการตรวจค้ำและพบสิ่งของที่ยึดได้ แต่ไม่ยอมรับรองให้เจ้าพนักงานบันทึกไว้ เช่น กรณีที่เขาไม่ยอมลงลายมือชื่อในบันทึกนั้น ให้เจ้าพนักงานบันทึกหรือ

⁹ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 180.

¹⁰ แหล่งเดิม. หน้า 181.

รายงานเหตุอันไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 11 วรรคสอง) โดยเจ้าพนักงานก็ต้องบันทึกเหตุว่าเขาไม่ยอมลงลายมือชื่อและลงลายมือชื่อของเจ้าพนักงานอันไว้ ทางที่ดีก็ให้พยานอื่นที่รู้เห็นการตรวจค้นนั้น โดยอาจเป็นเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นก็ตามลงลายมือชื่อเป็นพยานกำกับไว้ด้วย¹¹

4.1.4.5 การค้นในที่รโหฐานต้องจำกัดสิ่งของและบุคคล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 98) แต่มีข้อยกเว้น คือ ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช่พยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย¹² หรือ เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับตัวบุคคลหรือสิ่งของอื่นที่ค้นนั้นได้เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า¹³

กรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช่พยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลย กล่าวคือ บางคดีพฤติการณ์แห่งรูปคดีเป็นการยากที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือพยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ เจ้าพนักงานมีความจำเป็นที่จะแสวงหาพยานหลักฐานที่มีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากได้ค้นบ้านของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้ว อาจได้สิ่งของที่เป็นพยานหลักฐานอันเป็นประโยชน์หรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ในกรณีเช่นนี้แทนที่หมายค้นจะระบุแต่เฉพาะสิ่งที่ต้องการค้นเท่านั้นก็อาจจะระบุให้ค้นสิ่งของโดย “ไม่จำกัดสิ่ง” ซึ่งจะทำให้เจ้าพนักงานอาจยึดสิ่งของใดๆ ซึ่งน่าจะใช่เป็นพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในคดีหรือยื่นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้¹⁴

กรณีเจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับตัวบุคคลหรือสิ่งของอื่นที่ค้นนั้นได้เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า เช่น ในขณะที่ทำการตรวจค้นนั้นมีการขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่ โดยทำการเผาทำลายสิ่งของใดที่อาจใช้เป็นหลักฐานได้ต่อหน้าเจ้าพนักงานนั้นหรือกดชกโครกเพื่อรืบทลายหลักฐาน เป็นต้น¹⁵

4.1.4.6 การค้นนั้นเจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 99) หมายความว่า ในการค้นนั้นเจ้าพนักงานต้องพยายามมิให้สิ่งของใดๆ ในที่ทำการค้นนั้นมีการเสียหายและ กระจัดกระจายเท่าที่จะ

¹¹ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 182.

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 98 (1).

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 98 (2).

¹⁴ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 183.

¹⁵ แหล่งเดิม. หน้า 184.

ทำได้ กล่าวคือ การคั้นนั้นเจ้าพนักงานผู้ทำการคั้นต้องกระทำด้วยความเรียบร้อยและเหมาะสมแก่พฤติการณ์ด้วย¹⁶

4.1.4.7 ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งคั้นหรือจะถูkcั้น จะขัดขวางถึงกับทำให้การคั้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้คั้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานในขณะที่ทำการคั้นเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การคั้นนั้นไร้ผล หรือ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกายเจ้าพนักงานผู้คั้นมีอำนาจกั้นตัวผู้นั้นได้ดังบัญญัติไว้ตามมาตรา 85 (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 100)

เพื่อให้การคั้นของเจ้าพนักงานบังเกิดผล กฎหมายจึงให้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะเอาตัวบุคคลที่จะเป็นอุปสรรคในการคั้นมาควบคุมได้ด้วย และหากสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานมีอำนาจกั้นตัวบุคคลนั้นได้¹⁷

ในกรณีเป็นแต่เพียง “มีเหตุอันควรสงสัย” ว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งคั้นหรือจะถูkcั้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การคั้นไร้ผลเท่านั้นยังไม่ถึงกับมีการขัดขวาง ซึ่งถ้ามีการขัดขวางเกิดขึ้นแล้ว เช่น บุคคลซึ่งอยู่ในที่รโหฐานขณะที่เจ้าพนักงานทำการตรวจคั้น โดยกดชักโครกเพื่อทำลายหลักฐานหรือเผาทำลายสิ่งของใดที่อาจใช้เป็นหลักฐานได้ต่อหน้าเจ้าพนักงานเพื่อทำการขัดขวางการคั้นของเจ้าพนักงาน เป็นต้น ดังนี้ เจ้าพนักงานมีอำนาจจับกุมผู้นั้นฐานต่อสู้หรือขัดขวางการคั้นของเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 ไปด้วยแล้วในกรณีเป็นความผิดซึ่งหน้า (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3850/2543)¹⁸ แต่การคั้นตัวบุคคลนั้นต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าบุคคลที่จะถูkcั้นนั้นเป็นหญิง เจ้าพนักงานต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้คั้นตัว¹⁹

4.1.4.8 สิ่งของซึ่งยึดได้ในการคั้นให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 101) โดยอาจให้ผู้เป็นพยานในการตรวจคั้นนั้นลงลายมือชื่อทำเป็นเครื่องหมายไว้ เพื่อป้องกันการสับเปลี่ยนสิ่งของที่ทำการตรวจคั้นได้²⁰ แต่ถ้าสิ่งของที่ยึดได้เป็นสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ ไม่สะดวกต่อการที่จะบรรจุหีบห่อและตราไว้

¹⁶ แหล่งเดิม.

¹⁷ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 362.

¹⁸ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 185.

¹⁹ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 362.

²⁰ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 186.

การที่เจ้าพนักงานบันทึกภาพสิ่งของที่ยึดได้นั้นไว้ก็ถือได้ว่าได้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญแก่สิ่งที่ยึดได้นั้นแล้วเช่นกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2892/2534)²¹

สำหรับบทบัญญัติในมาตรา 101 นั้น เป็นบทบัญญัติสำหรับเจ้าพนักงานโดยเฉพาะ และเป็นเรื่องทางปฏิบัติโดยแท้ เช่นเดียวกับ มาตรา 103²²

4.1.4.9 ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้ โดยบันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้น ให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานฟัง แล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 103)

โดยที่การค้นเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวมาแล้ว ฉะนั้น เพื่อเป็นหลักฐานกฎหมายจึงกำหนดให้มีการบันทึกการค้นและการจัดทำบัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ค้นได้ลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และศาลฎีกาในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 837/2483 มีความเห็นในเรื่องนี้ว่า

“ข้อปฏิบัติในบทมาตรา 102, 103 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นแต่กำหนดวิธีการอันหนึ่งที่เจ้าพนักงานจะต้องกระทำ ไม่ได้บังคับว่าถ้าไม่ปฏิบัติตามนั้นแล้วจะไม่ให้ฟังเสียเลยว่าได้ค้นของกลางได้ที่บ้านจำเลย”

ดังนั้น แสดงว่าตามความเห็นของศาลฎีกา บทบัญญัติแห่งมาตรา 103 นี้ก็เป็น “บทบัญญัติที่เป็นข้อปฏิบัติ” (Ordnungsvorschrift) มิใช่บทบัญญัติที่เป็นบทบังคับอันจะมีผลให้พยานหลักฐานที่ได้มานั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีชอบและห้ามรับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 226²³ หรือ 226/1

4.1.4.10 กรณีมีหมายค้นให้ส่งบันทึกพร้อมกับสิ่งของที่ยึดได้ไปยังศาลผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ในหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 64, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 104 วรรคแรก) หรือในกรณีที่ค้นโดยไม่มีหมายโดยเจ้าพนักงานอื่นซึ่งไม่ใช่พนักงานสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 104 วรรคสอง)

สำหรับบทบัญญัติในมาตรา 104 นั้น เป็นบทบัญญัติสำหรับเจ้าพนักงานโดยเฉพาะ และเป็นเรื่องทางปฏิบัติโดยแท้ เช่นเดียวกับมาตรา 101²⁴

²¹ แหล่งเดิม.

²² คณิต ฅ นคร. เล่มเดิม. หน้า 364.

²³ แหล่งเดิม.

²⁴ แหล่งเดิม.

4.2 การคืนที่รโหฐานในเวลากลางคืน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 บัญญัติว่า “การคืนในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

- (1) เมื่อลงมือคืนแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะคืนต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้
- (2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้คืนได้เป็นพิเศษจะทำการคืนในเวลากลางคืนก็ได้
- (3) การคืนเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

4.2.1 เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (1) “การคืนต่อเนื่องจากเวลากลางวัน”

จากการศึกษาจากความเห็นของนักกฎหมาย ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการคืนที่รโหฐาน ได้ความดังนี้

ความหมายของเวลากลางคืน ได้กล่าวไว้โดยละเอียดแล้วในบทที่ 2 ในหัวข้อ 2.4

1) ความเห็นของนักกฎหมาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (1) การคืนต่อเนื่องจากเวลากลางวัน เป็นเรื่องตรงไปตรงมา²⁵ แต่การคืนนั้นต้องกระทำโดยต่อเนื่องติดต่อกันไปตลอด แต่ถ้าหากการคืนเวลากลางวันไม่พบแล้วกลับออกไปจะกลับเข้าไปคืนใหม่ในเวลากลางคืนย่อมทำไม่ได้²⁶ การหยุดชะงักอาจไม่เป็นผลดีกับทั้งส่วนรัฐและส่วนเอกชน²⁷ เหตุผลของอนุมาตรานี้ เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงหรือยกย้ายบุคคลหรือสิ่งของที่ต้องการคืน²⁸ ซึ่งหากกฎหมายไม่ให้อำนาจเจ้าพนักงานคืนต่อเนื่องจากเวลากลางวันไปในเวลากลางคืน พยานหลักฐานที่ต้องการอาจได้ไม่ครบ เช่น บุคคลอาจหลบหนี หรือส่งของอาจถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่น²⁹

2) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการคืนในที่รโหฐาน (ข้อ 75)

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 4 การคืน บทที่ 1 อำนาจในการคืน ข้อ 75

²⁵ แหล่งเดิม. หน้า 357.

²⁶ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 173.

²⁷ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 357.

²⁸ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 173.

²⁹ วีรพล กุลบุตร. (2548). *กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการคืน การจับ และการควบคุม*. หน้า 23.

“ข้อ 75 การคืนในทีร์โหลฐานต้องทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและอาทิตย์ตก ซึ่งเป็นเวลากลางวัน เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ จะคืนในเวลากลางคืนก็ได้ คือ ...

(1) ให้ทำการตรวจคืนตั้งแต่เวลากลางวัน ติดต่อกันถึงเวลาพระอาทิตย์ตกยังไม่เสร็จจะตรวจคืนต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้..”

ระเบียบฯดังกล่าวไม่ได้อธิบายขยายความ มาตรา 96 (1) แต่อย่างใด ซึ่งมีปัญหาว่า เวลา กลางคืน เริ่มตั้งแต่เวลาใด จริงอยู่อาจพออนุมานจากการอ่านตัวบททั้งมาตราว่า เวลากลางคืน คือ เวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น แต่ในแต่ละวัน เวลาที่พระอาทิตย์ขึ้นและตก อาจจะไม่เท่ากัน ควรจะอ้างอิงเวลาดังกล่าวจากหน่วยงานใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มิได้ มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

ในความเห็นของผู้เขียน การพิจารณาว่าเวลาใด เป็นเวลากลางคืน หรือกลางวัน เพื่อใช้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 จะต้องถือเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตก เป็นหลัก โดยอ้างอิงกับเวลาของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ³⁰ ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจและศาลควรมีข้อมูลของ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ซึ่งคำนวณเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี ซึ่งสามารถ ตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ ตรวจสอบเวลาคงอาทิตย์และดวงจันทร์ ขึ้น-ตก <http://www.navy.mi.th> เพื่อจะได้สามารถทราบได้ว่าในแต่ละวันพระอาทิตย์ตกและขึ้นในเวลาใดเพื่อพิจารณาว่าเวลาที่ จะเข้าคืนนั้นเป็นกลางวันหรือกลางคืน

4.2.2 เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 96(2) “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” และ “กฎหมายอื่นบัญญัติให้คืนได้เป็นพิเศษ”

4.2.2.1 กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง

จากการศึกษาความเห็นของนักกฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี ได้ความดังนี้

1) ความเห็นของนักกฎหมาย

³⁰ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ปัจจุบันสังกัดกองทัพเรือ ในอดีตได้รับมอบหมายจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 4) ให้บอกเวลามาตรฐานประเทศไทยเป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันได้มี ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่สวนราชการในกองทัพเรือ พ.ศ.2501 ให้แผนกดาราศาสตร์ กองอุปการณการเดินเรือ มีหน้าที่ รักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย และการแจ้งสัญญาณเทียบเวลาให้ กับ ประชาชน พลเรือน เพื่อให้อาชีพตรงกันทั่วประเทศ สืบค้นจาก กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). ประวัติ การรักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555, จาก

“ฉุกเฉินอย่างยิ่ง” หมายถึง ถ้าไม่คั่นในเวลากลางคืนจะเกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลที่ต้องการคั่นให้พบตัว หรือบุคคลนั้นอาจจะหลบหนีไปหรือพยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในที่รโหฐานนั้น อาจถูกทำลายก็ได้ ทั้งคตินั้นต้องมีลักษณะร้ายแรง ไม่ใช่คดีลหุโทษหรือคดีเล็กๆ น้อยๆ³¹ หรือหมายถึง หากเนิ่นช้าไปย่อมจะเสียหายอย่างมากต่อการดำเนินคดีหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือของรัฐ ซึ่งต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ซึ่งศาลฎีกาพิจารณาถึงความร้ายแรงของความผิด พฤติการณ์อันเกี่ยวกับความผิด และพิจารณาในแง่พยานหลักฐาน³²

ลักษณะของเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่ง นับว่าเป็นการกำหนดให้ในสภาพที่กว้างพอสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาคั่นได้โดยไม่มีหมายค้นอย่างพอเพียงและสะดวกแก่การปฏิบัติงาน โดยอาจพิจารณาว่าหากไม่เข้าไปคั่นหรือจับในทันที ผู้ทำผิดอาจจะหลบหนีไปหรือพยานหลักฐานอาจจะไม่มีหรือสูญหายไปหมดแล้ว ถ้าขึ้นรอหมายค้นก่อนหรืออาจจะมีเรื่องราวเกิดขึ้นได้อย่างใหญ่โตและรุกรามกลายเป็นความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองได้³³

2) แนวคำพิพากษาศาลฎีกา

จากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา กรณีที่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง มีหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งมีดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ทำการคั่นในเวลากลางคืนจะเกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลที่ต้องการให้เข้าไปช่วยเหลือ

(2) บุคคลที่ต้องการคั่นตัวนั้นอาจจะหลบหนีไปเสียก็ได้

(3) พยานหลักฐานอาจจะถูกทำลายหรือสูญหาย

(4) คตินั้นจะต้องไม่ใช่คดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อย เช่น ลหุโทษ

(5) เจ้าพนักงานจะต้องมีอำนาจเข้าตรวจคั่นและมีอำนาจจับเสียก่อนด้วย จะพิจารณาเฉพาะมาตรา 96 มาตราเดียวไม่ได้³⁴ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ลักษณะการคั่นในเวลากลางคืนนี้ จะต้องผ่านขั้นตอนการคั่นและการจับในที่รโหฐานในเวลากลางวันโดยถูกต้องแล้วเสียก่อน จึงจะนำมาพิจารณาต่อไปว่าจะคั่นในเวลากลางคืนได้เพียงใด³⁵ ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

³¹ คณิง ภาไชย. (2540). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 235.

³² คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 357.

³³ รชฎ เจริญจำ. ก เล่มเดิม. หน้า 99.

³⁴ แหล่งเดิม. หน้า 96.

³⁵ รชฎ เจริญจำ ข (2540, กุมภาพันธ์). “ผู้ร้ายสำคัญ คั่นในที่รโหฐานได้.” วารสารอัยการ, 20, 228. หน้า 55.

ก. ขณะเกิดเหตุมีมีคนบนเรือนประมาณ 50 คน ทั้งที่กำลังเล่นและมีได้เล่นการพนัน ถ้าปล่อยให้เน้นเข้าไปโดยไม่จับทันที ก็อาจจับผู้กระทำความผิดไม่ได้เลย เพราะปนเปกันอยู่มาก ทั้งบรรดาพยานหลักฐานต่างๆ ก็อาจสูญหายหรือถูกทำลายไปหมด จึงเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ผู้เสียหายกับพวกจึงมีอำนาจเข้าไป (ค้น) ในบ้านที่เกิดเหตุอันเป็นที่รโหฐานในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(2) ประกอบด้วยมาตรา 92(2) และมีอำนาจจับผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องมีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80และมาตรา 81(1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 698/2516)³⁶

ข. ในขณะที่เข้าตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหาถูกละเลยการเล่นการพนันเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีหมายค้นและหมายจับ แต่เห็นว่าการเล่นการพนันเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าหากไม่เข้าตรวจค้นและจับกุมทันทีตามที่พลเมืองดีแจ้ง ผู้ต้องหาอาจหลบหนีไปได้เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง จึงตรวจค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(2) ประกอบด้วยมาตรา 96(2) การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นการตรวจค้นและจับกุมผู้เล่นการพนันโดยชอบ ด้วยกฎหมาย(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4950/2540)³⁷

ค. ความผิดซึ่งหน้าได้กระทำขึ้นในที่รโหฐาน กำนันเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจที่จับผู้กระทำความผิดตามความในมาตรา 78(1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจที่จะเข้าค้นจับในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นตามมาตรา 92 ได้ โจทก์กับพวกได้สมคบกันต้มกลั่นสุราเถื่อนในเวลากลางคืนจำเลยเป็นกำนันปกครองท้อง ที่ กับพวกได้ไปแอบดูเห็นโจทก์กับพวกกำลังต้มกลั่นสุราเถื่อนอยู่ในบ้าน จึงพากันเข้าไปจับกุม ดังนี้ นับว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามมาตรา 96(2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถึงแม้เป็นเวลาค่าคืนจำเลยก็กระทำได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1087/2492)³⁸

ง. พฤติการณ์ที่พวกของจำเลยนำชิ้นส่วนอุปกรณ์รถยนต์ที่ได้มาโดยการกระทำความผิดบรรทุกรถยนต์ออกจากโกดังที่เกิดเหตุแล้วถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุม โดยภายในโกดังที่เกิดเหตุมีการขน ชิ้นส่วนรถยนต์ที่ตัดเป็นชิ้นแล้วบรรทุกรถยนต์กระบะอีกคันหนึ่งซึ่ง สามารถจับขนย้ายออกไปได้โดยง่าย มีเหตุผลเชื่อได้ว่าหากเน้นเข้า กว่าจะเอาหมายค้นมาทำการตรวจค้นในวันรุ่งขึ้น สิ่งของดังกล่าว จะถูกโยกย้ายเสียก่อน และพยานหลักฐานสำคัญจะสูญหาย กรณีมีเหตุ ฉุกเฉินอย่าง

³⁶ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (ม.ป.ป.). สืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2554, จาก

<http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/search.jsp>

³⁷ แหล่งเดิม.

³⁸ แหล่งเดิม.

ยังพัน ตำรวจโท ป. ตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้ใหญ่ยอมทำการตรวจค้นโกดังที่เกิดเหตุในเวลากลางคืนโดยไม่มีหมายค้นได้ ของกลางจำนวนมากเป็นชิ้นส่วนรถยนต์ที่ได้จากโกดังที่เกิดเหตุได้มีการตรวจ สอบและให้จำเลยลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องไว้ในบัญชีของกลางแล้ว ย่อมใช้ยื่นจำเลยได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5455/2534)³⁹

กรณีไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง

1) อัตราโทษเล็กน้อย ถึงแม้จะเป็นความผิดซึ่งหน้าก็ไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง
2) แม้จะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ แต่ถ้าไม่ใช่เป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าแล้ว ดังนี้ไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

ก. การจับในที่รโหฐาน ในเวลากลางคืนโดยไม่มีหมายจับนั้นเมื่อพฤติการณ์ปรากฏว่าความผิดซึ่งหน้า ซึ่งจำเลยผู้ถูกจับได้กระทำแล้วหลบหนีเข้าไปเป็นเพียงความผิดฐานลหุโทษตำรวจผู้จับรู้จักจำเลยและหลักแหล่งของจำเลยมาก่อนทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยจะหลบหนี ต่อไปเช่นนี้ ก็ไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(2) จำสืบตำรวจ สืบตำรวจโท และพลตำรวจจึงไม่มีอำนาจเข้าไปจับ การเข้าไปจับโดยไม่มีอำนาจเช่นนี้จำเลยย่อมกระทำการป้องกันได้และเมื่อไม่ เกินสมควรแก่เหตุ จำเลยก็ไม่มี ความผิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 187/2507)⁴⁰

ข. โจทก์ได้กระทำผิดซึ่งหน้า แต่ความผิดที่โจทก์กระทำเป็นแต่เพียงความผิดฐานลหุโทษ ฐานฉ้อโกงในโรงภาพยนตร์เก็บค่าดูจากประชาชนโดยไม่ได้รับอนุญาต จำเลยทุกคนรู้จักหลักแหล่งของโจทก์แล้ว จึงไม่เป็นเหตุให้ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(2) การที่จำเลยทั้งหมดผู้เป็นเจ้าพนักงานไปทำการจับกุมโจทก์ในที่รโหฐานในเวลา กลางคืนโดยไม่มีหมาย จึงไม่มีอำนาจที่จะทำได้ตามกฎหมาย โจทก์มีสิทธิป้องกันการจับกุมได้ และการที่จำเลยทั้งหมดควบคุมโจทก์จากโรงภาพยนตร์ไปสถานีตำรวจ ถือได้ว่าเป็นการหน่วงเหนี่ยวโจทก์ให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกายเช่นกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 706/2516)⁴¹

ค. นายสืบและพลตำรวจสงสัยว่า จำเลยจะกินสุราเถื่อนในเวลาค่ำคืน จึงเข้าไปเพื่อจะจับกุมโดยไม่มีหมายไม่ได้ เพราะไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าและตำรวจไม่มีอำนาจตามขึ้นไปจับจำเลย

³⁹ แหล่งเดิม.

⁴⁰ แหล่งเดิม.

⁴¹ แหล่งเดิม.

บนเรือนอัน เป็นที่รโหฐานเพราะไม่ใช่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หากตำรวจขึ้นขึ้นไปจับจำเลย จำเลยทำร้ายเอา ก็ไม่เป็นการต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 719/2501)⁴²

ง. ในคดีที่ข้อเท็จจริงมีเพียงว่า มีผู้แจ้งความ (ในข้อหาชิงทรัพย์)เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2508 ต่อมาวันที่ 14 สิงหาคม 2508 สายลับแจ้งว่าจำเลยกลับมาอนบ้านเจ้าพนักงานจึงไปจับจำเลยเข้าจับเวลา 5.40 นาฬิกา ไม่ปรากฏว่ามีการขออนุญาตพิเศษจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือไม่อาจขอได้ทัน เพราะเหตุใด เช่นนี้คดีไม่พอจะฟังว่าเป็นการฉุกเฉินอย่างยิ่งจะนั้น การที่เจ้าพนักงานจับจำเลยในที่รโหฐานในเวลากลางคืนจึงไม่มีอำนาจที่จะทำได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(2) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 162/2510)⁴³

3) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน (ข้อ 75)

ข้อ 75 การค้นในที่รโหฐานต้องทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและอาทิตย์ตก ซึ่งเป็นเวลากลางวัน เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ จะค้นในเวลากลางคืนก็ได้ คือ ...

...(2)ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง คำว่าในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งนี้ หมายความว่า เป็นกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้าจัดการในเวลาปัจจุบันทันด่วน หรือชุลมุนวุ่นวาย ถ้ารอไว้เข้าไปจะไม่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ จำต้องจัดการให้ทันที มิฉะนั้นเหตุการณ์อาจจะเปลี่ยนแปลงเป็นผลร้ายหรือผลเสียในทางคดี เช่น ก่อให้เกิดผลไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดหรือของกลางหลักฐานของคดี หรือเหตุนั้นอาจให้เกิดเป็นความผิดอื่นๆ ต่อไปได้ ทั้งนี้ย่อมอาศัยพฤติการณ์และข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป เช่น ในที่รโหฐานแห่งหนึ่งลอบกระทำความผิดกฎหมายเฉพาะแต่ในเวลากลางคืน และการกระทำผิดเช่นนั้นต้องอาศัยเข้าจับกุมในขณะที่กำลังทำผิดจึงจะได้ตัวและหลักฐานฟ้องร้องให้ศาลลงโทษได้ หรือผู้ร้ายสำคัญ ซึ่งตามปกติเที่ยวซุ่มซ่อนอยู่ในที่ต่างๆ นอกที่รโหฐาน แต่ในเวลากลางคืนวันหนึ่งเจ้าพนักงานตำรวจได้ทราบมาอย่างแน่นอนว่า คนร้ายสำคัญกำลังหลบซ่อนอยู่ในที่รโหฐานแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกลจากกองบังคับการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และถ้าได้รับเข้าจับกุมในทันทีทันใดแล้วจะได้ตัวคนร้ายสำคัญนั้นอย่างละม่อม เพราะคนร้ายกำลังผลอดตัวหรือนอนหลับ หรือเมาสุราจนครองสติไม่ได้ หรือคนในที่รโหฐานนั้นเป็นกำลังช่วยเหลือให้เข้าจับกุมโดยละม่อมเหล่านี้เป็นต้น ก็ถือได้ว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ดีในเรื่องที่ไม่ร้ายแรงแม้จะเข้ากรณีฉุกเฉินที่กฎหมายอนุญาตไว้ก็ควรจะยกเว้นเสียบ้าง เช่น ไล่ติดตามผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ผู้กระทำความผิดนั้นหลบหนีเข้าไปในที่รโหฐานในเวลาค่าคืน แต่ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ไม่สำคัญและผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง น่าเชื่อว่าจะไม่หลบหนี หรือเจ้า

⁴² แหล่งเดิม.

⁴³ แหล่งเดิม.

บ้านผู้มีหลักฐานรับรองว่าจะส่งตัวให้เช่นนี้ก็ไมควรถูกเข้าตรวจค้นจับในขณะนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ร้ายแอบอ้างตัวเป็นเจ้าของงานตำรวจเข้าทำการตรวจค้นบ้านเรือน แล้วฉวยโอกาสทำการโจรกรรม แต่ถ้าเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจค้นให้ได้แล้วก็พยายามทำการตรวจค้นโดยละม่อม อย่างนุ่มนวลอย่างวิธีผู้ร้าย และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ล่วงล้ำเข้าไปในเขตบ้านเรือนที่จะค้นทุกคนต้องแต่งเครื่องแบบตำรวจให้ครบถ้วนเรียบร้อย และกระทำการโดยเปิดเผย ขอมให้โอกาสผู้ครอบครองสถานที่ที่จะเรียกเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไปรู้เห็นได้ด้วย ...”

ระเบียบฯ ดังกล่าวมีสาระสำคัญ ขยายความกฎหมาย และกำหนดวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจ กล่าวคือ

(1) ให้ความหมายของกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง

หมายความว่า เป็นกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้าจัดการในเวลาปัจจุบันทันด่วน หรือ ชุลมุนวุ่นวาย ถ้ารอไว้ช้าไปจะไม่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ จำต้องจัดการให้ทันที มิฉะนั้นเหตุการณ์อาจจะเปลี่ยนแปลงเป็นผลร้ายหรือผลเสียในทางคดี เช่น ก่อให้เกิดผลไม่ได้ตัวผู้กระทำผิดหรือของกลางหลักฐานของคดี หรือเหตุนั้นอาจให้เกิดเป็นความผิดอื่นๆต่อไปได้ ทั้งนี้ขอมอาศัยพฤติการณ์และข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป

(2) ยกตัวอย่างกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เช่น

ก. ในที่รโหฐานแห่งหนึ่งลอบกระทำความผิดกฎหมายเฉพาะแต่ในเวลากลางคืน และการกระทำผิดเช่นนั้นต้องอาศัยเข้าจับกุมในขณะที่กำลังทำผิดจึงจะได้ตัวและหลักฐานฟ้องร้องให้ศาลลงโทษได้

ข. ผู้ร้ายสำคัญ ซึ่งตามปกติเที่ยวซุ่มซ่อนอยู่ในที่ต่างๆ นอกที่รโหฐาน แต่ในเวลากลางคืนวันหนึ่งเจ้าพนักงานตำรวจได้ทราบมาอย่างแน่นอนว่า คนร้ายสำคัญกำลังหลบซ่อนอยู่ในที่รโหฐานแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ห่างไกลจากอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และถ้าได้รับเข้าจับกุมในทันทีทันใดแล้วจะได้ตัวคนร้ายสำคัญนั้นอย่างละม่อม เพราะคนร้ายกำลังผลอดหัวหรือนอนหลับ หรือเมาสุราจนครองสติไม่ได้ หรือคนในที่รโหฐานนั้นเป็นกำลังช่วยเหลือให้เข้าจับกุมโดยละม่อม เป็นต้น

(3) ยกตัวอย่างกรณีไม่ควรเข้าค้นในเวลากลางคืนแม้กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เหตุผล และวิธีปฏิบัติ เช่น

ก. เช่น ไล่ติดตามผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ผู้กระทำความผิดนั้นหลบหนีเข้าไปในที่รโหฐานในเวลาค่ำคืน แต่ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ไม่สำคัญและผู้กระทำผิดก็เป็นผู้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง น่าเชื่อว่าจะไม่หลบหนี

ข. เจ้าบ้านผู้มีหลักฐานรับรองว่าจะส่งตัวให้ เหตุผลคือ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ร้ายแอบอ้างตัวเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเข้าทำการตรวจค้นบ้านเรือนแล้วฉวยโอกาสทำการโจรกรรม

วิธีปฏิบัติถ้าเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจค้นให้ได้จะต้องดำเนินการ

ค. พยายามทำการตรวจค้นโดยละม่อม อย่างนุ่มนวลอย่างวิธีผู้ร้าย

ง. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ล่วงล้ำเข้าไปในเขตบ้านเรือนที่จะค้นทุกคนต้องแต่งเครื่องแบบตำรวจให้ครบถ้วนเรียบร้อย

จ. กระทำการโดยเปิดเผย ยอมให้โอกาสผู้ครอบครองสถานที่ที่จะเรียกเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไปรู้เห็นได้ด้วย

4.2.2.2 กฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ

ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ ให้อำนาจเจ้าพนักงานค้นในเวลากลางคืนได้ เจ้าพนักงานยอมทำได้ตามเงื่อนไขของกฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 มาตรา 12 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 49 (1) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 25 (3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 (1) พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 118 (2) และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38 (3) ฯลฯ เป็นต้น

1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

มาตรา 14 เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการและเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเนื่องจากการเนิ่นช้าว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้น จะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(2) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) จับกุมบุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (4) ยึดหรืออายัดยาเสพติด ที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้..

(5) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(6) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(7) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสารหรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุอันควรสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถาน หรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก เจ้าพนักงานผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือข้าราชการทหารตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับกองร้อยหรือเทียบเท่าขึ้นไป

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น

เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงเอกสารมอบหมายนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการและเจ้าพนักงานเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ให้เลขาธิการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรา 14 เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี โดยให้รายงานข้อเท็จจริง ปัญหาอุปสรรค ปริมาณการปฏิบัติงาน และผลสำเร็จของการปฏิบัติงานโดยละเอียด เพื่อให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานดังกล่าวพร้อมข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

มาตรา 49 ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในสถานที่ทำการของผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่เก็บยาเสพติดให้โทษ หรือสถานที่ที่ต้องได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(3) ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดให้โทษซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(5) ยึดหรืออายัดยาเสพติดให้โทษที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ใน

การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (2) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปบันทึกเหตุอันควรเชื่อตามสมควร และให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงเอกสารเพื่อแสดงตนและเอกสารที่แสดงอำนาจในการตรวจค้น รวมทั้งเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานสถานที่ค้น เว้นแต่ไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นส่งมอบสำเนาเอกสารและหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าซึ่งมียศตั้งแต่พันตำรวจโทขึ้นไป

พนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายนั้นในการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร...

มาตรา 50 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวและเอกสาร
มอบหมายตามมาตรา 49 วรยศสอง ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

3) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.
2534

มาตรา 25 เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัด
ทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ อนุกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีกร
กระทำความผิด หรือมีทรัพย์สินตามมาตรา 22 ซุกซ่อนอยู่ เพื่อทำการตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์
ในการตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก
ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีทรัพย์สินนั้นจะถูกยกย้าย ก็ให้มีอำนาจ
เข้าไปในเวลากลางคืน

ในกรณีตาม (3) ประธานกรรมการ หรือเลขานุการจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่
ปฏิบัติการแทนแล้วรายงานให้ทราบก็ได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับ
มอบหมายตามวรรคสอง ต้องแสดงเอกสาร มอบหมายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

4) พระราชบัญญัติศุลกากร(ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497

มาตรา 12 เมื่อเห็นเป็นการสมควรกำหนดเขตท้องที่ใดเป็นเขตควบคุมศุลกากร ให้
ประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมศุลกากรภายในเขตควบคุมศุลกากร
ให้บรรดาโรงเรือน หรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ตกอยู่ในอำนาจการตรวจค้นของพนักงาน
ศุลกากรตลอดไป ไม่ว่าในเวลากลางวันหรือกลางคืนโดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ในการใช้อำนาจ
ดังกล่าวแต่ละคราว พนักงานศุลกากรต้องแสดงว่าตนมีเหตุอันสมควรที่จะใช้อำนาจนั้น และต้อง
แสดงบัตรประจำตัวว่าเป็นพนักงานศุลกากรด้วย

บรรดายานพาหนะซึ่งเข้าใน หรือออกไป หรือพักอยู่ในหรือผ่านเขตนั้นตกอยู่ในอำนาจ
การตรวจค้นทำนองเดียวกัน

บรรดาบุคคลซึ่งสัญจรไปมาภายในเขตนั้นอยู่ในอำนาจการตรวจค้นทำนองเดียวกัน แต่
ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวนั้นได้กระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และบุคคลนั้น
ไม่สามารถแสดงเหตุผลของตนให้เป็นที่พอใจของพนักงานศุลกากร พนักงานศุลกากรมีอำนาจจับ
ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับแล้วนำส่งตำรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

อำนาจการตรวจค้นของพนักงานศุลกากร เกี่ยวกับโรงเรือนหรืออสังหาริมทรัพย์อย่าง
อื่นในเวลากลางคืนจะต้องเป็นพนักงานศุลกากรผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นพิเศษจากอธิบดี

5) พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

มาตรา 118 ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในโรงอุตสาหกรรมหรือคลังสินค้าทัณฑ์บนหรือสถานบริการในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ค้นสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีสินค้าที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีชุกซ่อนอยู่ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เว้นแต่การค้นในเวลาดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไปก็ได้ หรือในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายแล้วจะค้นในเวลาใดก็ได้...

6) และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

มาตรา 38 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการมีอำนาจดังต่อไปนี้...

...(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการชุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเน้นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวจะถูกลักขโมย ชุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งแสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา...

4.2.3 เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (3) “ผู้ร้าย” “ผู้ร้ายสำคัญ”

การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา⁴⁴

⁴⁴ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 เรื่องการร้องขอและการออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน

ข้อ 35 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือเจ้าพนักงานอื่นอาจร้องขอให้ศาลอนุญาตพิเศษให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนก็ได้

จากการศึกษา ความเห็นของนักกฎหมาย ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 คู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ประวัติศาสตร์กฎหมาย รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2477 ได้ความดังนี้

1) ความเห็นของนักกฎหมาย

คำว่าผู้ร้าย หรือ ผู้ร้ายสำคัญ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวทาง เช่น

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญไว้ว่า “คำว่า ‘ผู้ร้าย’ หมายถึงผู้ที่มีใจเหี้ยมโหด ซึ่งอาจทำอันตรายแก่บุคคลอื่นได้ ซึ่งอาจเป็นผู้กระทำความผิดมาแล้วซึ่งแสดงให้เห็นความชั่วร้าย หรืออาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ได้ สำหรับบุคคลซึ่งไม่ใช่ผู้กระทำความผิดนั้น อาจเป็นคนธรรมดาก็ได้ หรืออาจเป็นผู้มีจิตบกพร่อง โรครจิต หรือจิตฟั่นเฟือนก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่จะค้นเพื่อจับมาใช้บังคับเพื่อวิธีการปลอดภัย (สำหรับ บุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48) ส่วนคำว่า ‘ผู้ร้ายสำคัญ’ นั้น เป็นคำสามัญหมายความถึงผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดร้ายแรงที่รู้จักกันทั่วไป ตัวอย่างเช่น ก.เป็นผู้ที่ชาวบ้านรู้จักกันทั่วไปเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตายหรือเป็นนักปล้นสะดมจนเรียกกันว่า ‘อ้ายเสือ’ เป็นต้น”⁴⁵

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร ได้ให้ความหมายของผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญไว้ว่า เนื่องจากการค้นเป็นมาตรการในการดำเนินคดีอาญา “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” จึงต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และเมื่อผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับแปดขึ้นไป ในกรณีที่เป็นการค้น ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นพันตำรวจเอกขึ้นไป

ข้อ 36 ในการร้องขอให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน นอกจากพยานหลักฐานตามข้อ 15 แล้ว ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า

(1) ผู้นั้นเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้ร้ายสำคัญ

(2) มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง

ข้อ 37 คำสั่งของศาลในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้องต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนเป็นองค์คณะและจะเป็นผู้พิพากษาประจำศาลได้ไม่เกินหนึ่งคน และให้บันทึกการอนุญาตพิเศษไว้ในหมายค้น

ข้อ 38 เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้น ในกรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ในกรณีที่เป็นการค้นผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจเอกขึ้นไป

⁴⁵ สำนักคณะกรรมการออกคำสั่งหรือหมายอาญา สำนักงานประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม. (2549). คู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา. หน้า 37.

ความผิดแล้ว ความหมายของคำว่า “ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ” ก็คือ ผู้กระทำความผิดที่โดยลักษณะของคดีหรือลักษณะของการกระทำเป็นที่สันนิษฐานถึงความสงบสุขของประชาชนเป็นอย่างมากนั่นเอง⁴⁶ โดยไม่เห็นด้วยกับผู้แบ่งแยกออกเป็น “ผู้ร้าย” อย่างหนึ่ง และ “ผู้ร้ายสำคัญ”⁴⁷

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช ได้ให้ความหมายของผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญไว้ว่า

“ผู้ร้าย” คือ ผู้ที่มีจิตใจโหดเหี้ยม ทารุณโหดร้าย ผู้เป็นโรคจิตที่ร้ายแรง มีพฤติกรรมชั่วร้าย (คนที่มีจิตไม่ปกติ) หรือเคยก่อคดีทำร้ายผู้อื่นมาก่อนแล้ว เป็นต้น เช่นมีพฤติกรรมอันควรสงสัยว่าผู้ร้ายนั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นได้ ซึ่งผู้ร้ายนั้นอาจจะยังไม่เป็นผู้กระทำผิดก็ได้⁴⁸

“ผู้ร้ายสำคัญ” คือ ผู้ที่มีประวัติโชกโชกในทางประกอบอาชญากรรมในคดีที่มีลักษณะร้ายแรง เช่น ในคดีฆ่าคนโดยเจตนา หรือปล้นทรัพย์ เป็นต้น⁴⁹

2) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548

เนื่องจากการค้นในเวลากลางคืนตามมาตรา 96 (3) บัญญัติว่า ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา จึงน่าจะเชื่อว่าการออกคำสั่งของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.2548⁵⁰ น่าจะมีคำอธิบายความหมายโดยชัดเจน หรือ กำหนดนิยาม “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ”

⁴⁶ คณิต ฌ นคร. เล่มเดิม. หน้า 359.

⁴⁷ แหล่งเดิม.

⁴⁸ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 177.

⁴⁹ แหล่งเดิม.

⁵⁰ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548

การร้องขอและการออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน

ข้อ 35 พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นอาจร้องขอให้ศาลอนุญาตพิเศษให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนก็ได้ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับแปดขึ้นไป ในกรณีที่เป็นการตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นพันตำรวจเอกขึ้นไป

ข้อ 36 ในการร้องขอให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนนอกจากพยานหลักฐานตามข้อ 15 แล้ว ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า

ผู้นั้นเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้ร้ายสำคัญ

ไว้ เพราะผู้พิพากษาหรือศาลจะต้องใช้ดุลพินิจว่า เข้าหลักเกณฑ์ที่จะออกหมายค้นให้ค้นในเวลา กลางคืนตามอนุมาตรานี้หรือไม่

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษา ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548⁵¹ ก็ไม่มีคำนิยาม“ผู้ร้าย”หรือ “ผู้ร้าย สำคัญ” การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาจึงอาจคล้อย ไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน มีเพียงแต่คู่มือ การออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 ซึ่งจะ ได้กล่าวต่อไป

3) คู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549

(1) มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่าง ร้ายแรง

ข้อ 37 คำสั่งของศาลในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้องต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนเป็น องค์คณะและจะเป็นผู้พิพากษาประจำศาลได้ไม่เกินหนึ่งคน และให้บันทึกการอนุญาตพิเศษไว้ในหมายค้น

ข้อ 38 เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้น ในกรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือ เจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อย ตำรวจเอกขึ้นไป

⁵¹ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548

การร้องขอและการออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน

ข้อ 35 พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นอาจร้องขอให้ศาลอนุญาตพิเศษให้ออก หมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนก็ได้ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้า พนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับแปดขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นพันตำรวจ เอกขึ้นไป

ข้อ 36 ในการร้องขอให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนนอกจาก พยานหลักฐานตามข้อ 15 แล้ว ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า

ผู้นั้นเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้ร้ายสำคัญ

(1) มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตราย อย่างร้ายแรง

ข้อ 37 คำสั่งของศาลในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้องต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนเป็น องค์คณะและจะเป็นผู้พิพากษาประจำศาลได้ไม่เกินหนึ่งคน และให้บันทึกการอนุญาตพิเศษไว้ในหมายค้น

ข้อ 38 เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้น ในกรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือ เจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อย ตำรวจเอกขึ้นไป.

ในคู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 ได้อธิบายคำว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ไว้รายละเอียดดังนี้

“ข้อ ง. รายละเอียดแห่งคำร้องและเอกสารประกอบ ข้อ 5 การร้องขอให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนนอกจากต้องมีรายละเอียดตาม (1) – (3) แล้ว ผู้ร้องต้องระบุว่า ผู้นั้นเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้ร้ายสำคัญและมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง

บุคคลลักษณะใดจึงจะเรียกว่าเป็นผู้ร้ายนั้น ให้ถือลักษณะของบุคคลตามหลักความคิดเห็นของบุคคลธรรมดาว่า หากไม่มีการเข้าจับกุมแล้ว จะก่อให้เกิดอันตราย เช่น คนเป็นโรคจิตอาละวาดซึ่งน่าเกรงกลัวอันตรายเกิดขึ้นแก่ประชาชนคนอื่นๆ เป็นต้น

ส่วนผู้ร้ายสำคัญนั้นให้ถือตามลักษณะของคดีว่ากระทำผิดในคดีซึ่งทางการถือว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูง หรือไม่เป็นคดีอุกฉกรรจ์แต่เป็นผู้ร้ายที่มีอาชีพในทางโจรกรรม จนเป็นที่กล่าวขานหรือการกระทำของผู้ร้ายเป็นที่เกรงขามแก่ประชาชน ซึ่งในเชิงอรรถได้อ้างอิงความเห็นของ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความหมายของผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญไว้ว่า “คำว่า ‘ผู้ร้าย’ หมายถึงผู้ที่มีใจเหี้ยมโหด ซึ่งอาจทำอันตรายแก่บุคคลอื่นได้ ซึ่งอาจเป็นผู้กระทำความผิดมาแล้วซึ่งแสดงให้เห็นความร้าย หรืออาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ได้ สำหรับบุคคลซึ่งไม่ใช่ผู้กระทำความผิดนั้น อาจเป็นคนธรรมดาก็ได้ หรืออาจเป็นผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือนก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่จะจับมาใช้บังคับเพื่อวิธีการปลอดภัย (สำหรับ บุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48) ส่วนคำว่า ‘ผู้ร้ายสำคัญ’ นั้น เป็นคำสามัญหมายความถึงผู้ต้องหว่ากระทำความผิดร้ายแรงที่รู้จักกันทั่วไป ตัวอย่างเช่น ก.เป็นผู้ที่ชาวบ้านรู้จักกันทั่วไปเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตายหรือเป็นนักปล้นสะดมจนเรียกกันว่า ‘อ้ายเสือ’ เป็นต้น”

4) แนวคำพิพากษาศาลฎีกา

ผู้เขียนได้พยายามศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม พบว่าไม่มีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา วินิจฉัยในประเด็น “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” แต่อย่างใด

5) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

(1) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการค้นในทึร โหลฐาน ลักษณะ 4 การค้น บทที่ 1 อำนาจในการค้น ข้อ 75 มีดังนี้

“ข้อ 75 การค้นในทึร โหลฐานต้องทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและอาทิตย์ตก ซึ่งเป็นเวลากลางวัน เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้ จะค้นในเวลากลางคืนก็ได้ คือ ...

...(4) การยื่นเพื่อจับตัวผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องมีอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อการยื่นในจังหวัดนั้น ส่วนหัวหน้าในการยื่นนั้น ต้องเป็นนายอำเภอหรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

บุคคลชนิดใดจึงจะเรียกว่า เป็นผู้ร้าย นั้นให้ถือหลักตามความคิดเห็นของบุคคลธรรมดา เช่น คนเป็นโรคจิตอาละวาด ซึ่งน่าเกรงกลัวอันตรายเกิดขึ้นแก่ประชาชนอื่นๆ เป็นต้น

ส่วนผู้ร้ายสำคัญนั้นให้ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดในคดีซึ่งทางการถือว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์มหันตโทษ แต่เป็นผู้ร้ายที่มีอาชีพในทางโจรกรรม จนมีชื่อเสียงหรือการกระทำของผู้ร้ายเป็นที่เกรงขามแก่ประชาชนก็ให้ถือเป็นเหตุขออนุญาตพิเศษได้ตามความในวรรคก่อน”

จะเห็นได้ว่า ระเบียบฯในส่วนผู้มีอำนาจอนุญาตได้แก่ อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อการยื่นในจังหวัดนั้น คงจะใช้ไม่ได้แล้ว เพราะขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (3) ในปัจจุบัน ซึ่งต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ส่วนหัวหน้าในการยื่นนั้น ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 38 กำหนดว่า “เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายค้น ในกรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับห้าขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจเอกขึ้นไป”

ดังนั้น ปัจจุบัน นายอำเภอ ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองที่ดำรงตำแหน่งระดับแปด หรือเก้า มีอำนาจเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นได้ ส่วนนายร้อยตำรวจตรีไม่มีอำนาจเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นแล้ว⁵²

(2) ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยเหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและเหตุที่ต้องรายงานด่วน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2541 ลักษณะ 18 กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 1 เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่ต้องรายงานด่วน

“ข้อ 1 เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่ต้องรายงานด่วน ได้แก่

ก. เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คือ ฆ่าผู้อื่น ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วางเพลิง ลักพาคนไปเรียกค่าไถ่

⁵² ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548, ข้อ 38.

ข. เหตุที่ต้องรายงานด่วน ได้แก่ เหตุที่เกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญาเว้นคดีลหุโทษ เป็นผู้เสียหายซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชน หรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ

ค. เหตุที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการการเมือง วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญาเว้นคดีลหุโทษ หรือ เป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ

ง. เหตุที่เกี่ยวกับบุคคลในคณะทูต กงสุล องค์การระหว่างประเทศ องค์การราชการต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นคดีลหุโทษ เป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ

จ. เหตุที่เกี่ยวกับศาลหรือผู้พิพากษา การทำให้เสื่อมเสียหรือกระทบกระเทือนต่ออำนาจศาล ผู้พิพากษาต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นความผิดลหุโทษ ผู้พิพากษาเป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือ สื่อมวลชนหรือทางราชการ

ฉ. เหตุที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในทางราชการ ทางสังคม ทางการค้าหรือสื่อมวลชน มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสืบทราบได้ว่าเป็นนายทุน เป็นผู้หนุนหลังสนับสนุนหรือใช้จ้างวานให้ผู้อื่นกระทำความผิด เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การค้ายาเสพติด การลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศ การลักลอบนำสินค้าเข้าออกในหรือนอกประเทศหรือการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศ หรือ ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นคดีลหุโทษ หรือ เป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ

ช. เหตุที่เกี่ยวกับเจ้าพนักงาน คดีวิสามัญฆาตกรรม หรือ กรณีเจ้าพนักงานเสียชีวิตเนื่องในการต่อสู้กับคนร้ายหรือเจ้าพนักงานถูกจับหรือถูกทำร้าย เพราะการปฏิบัติการตามหน้าที่ หรือ กรณีมีเจ้าพนักงานหลายฝ่าย หรือมีราษฎรร่วมกันทำการจับกุมผู้กระทำความผิด กฎหมาย ซึ่งเป็นคดีกรีกโครม อยู่ในความสนใจของประชาชน สื่อมวลชนหรือทางราชการ หรือ กรณีเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ต่างฝ่ายจนอาจทำให้เสีย ปรักติความเป็นธรรม ความสามัคคีหรือการปกครอง หรือ กรณีทหารกับตำรวจหรือทหารกับราษฎรหรือตำรวจกับราษฎรทะเลาะวิวาท กันอย่างรุนแรง

ซ. เหตุที่เกี่ยวกับสถานที่ราชการ ทรัพย์สินสมบัติของรัฐหรือสาธารณูปโภค ได้แก่ การสูญเสียทรัพย์สิน ทำลายทรัพย์สินซึ่งเป็นสมบัติของรัฐ ปุชนิยสถานหรือศิลป วัตถุโบราณ ซึ่งมีราคาตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป หรือ การเสียหายต่อสาธารณูปโภคของประชาชน เช่น ทำลายรางรถไฟ ทำลายโทรเลข โทรศัพท์หรือประปา เป็นต้น ถ้าการกระทำนั้นรุนแรงเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความ

สะดวกหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน หรือ การกระทำผิดที่เกิดจากการค้าหรือมีของต้องห้ามที่ผิดกฎหมายในเขตบริเวณ สถานที่ราชการ

ฉ. เหตุที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ เช่น การก่อวินาศกรรมหรือจลาจลทุกรูปแบบ หรือ การก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบ หรือ เหตุร้ายที่กระทบกระเทือนหรืออาจกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่าง ประเทศ หรือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว อันอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ กระทบกระเทือนต่อการเศรษฐกิจ สังคมการเมืองหรือการทหาร เช่น การชุมนุมประท้วงเรียกร้องต่างๆ หรือ กรณีผู้ร้ายต่างแดนกระทำผิดตามเขตชายแดนในรูปอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีมูลค่าเสียหายเป็นจำนวนมากหรือเป็นความผิดที่มีแผนประทุษกรรมใหม่ๆ ซึ่งสมควรจะรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

ญ. เหตุที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น กรณีบุคคลรวมกลุ่มในลักษณะเป็นแก๊ง ประกอบมีงานอาชีพในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มมือปืนรับจ้าง กลุ่มค้ายาเสพติด กลุ่มขโมยรถจักรยานยนต์ รถจักรยานยนต์ กลุ่มโจรกรรมพระพุทธรูป หรือวัตถุทางศาสนา กลุ่มโจรกรรมทรัพย์สินในอาคารสถานที่ กลุ่มโจรกรรมโคกระบือ ช้าง ม้าและเครื่องมือทางการเกษตรหรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบการอันเป็นภัยต่อสังคม เช่นกลุ่มรับจ้างจัดหางานโดยหลอกลวงคนทำงาน หรือหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศตลอดจนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ประพฤตินิสัยไม่สมควร เป็นต้น หรือ เหตุซึ่งกระทบกระเทือนต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง เช่น การค้าหญิงและเด็กหญิง การกักขังใช้แรงงาน การใช้เด็กประกอบการโจรกรรมหรือขมขาน เป็นต้น หรือ เหตุร้ายซึ่งยังไม่มีตัวบทกฎหมายใดควบคุมไปถึง แต่เหตุนั้นกระทบ กระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก หรือ เหตุพิเศษอื่นๆ หรือ กรณีเหตุแปลกประหลาด ครึกโครมหรืออุกอาจ หวาดเสียวกระทบ กระเทือนต่อความรู้สึกของประชาชนอย่างร้ายแรง เช่น คดีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งผิดปกติและมีแนวประทุษกรรมแปลกประหลาดหรือคดีที่กระทำผิดต่อทรัพย์สิน อันมีแผนประทุษกรรมลึกลับซับซ้อนหรือมีพฤติกรรมแปลกใหม่ ซึ่งดำเนินการระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศ เช่น การฉ้อโกงในการค้า การฉ้อโกงประชาชนจำนวนมาก การใช้หรือจำหน่ายธนบัตรปลอม เป็นต้น หรือ กรณีลึกลับซับซ้อน ยากแก่การสืบสวนสอบสวน และอยู่ในความสนใจ ของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ หรือ กรณีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเอกชน ซึ่งมีมูลค่าเสียหายตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป หรือ กรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์แต่สมควรรายงานด่วนให้ผู้บังคับบัญชาทราบ...” ทั้งนี้ รายละเอียดตามภาคผนวก

ในความเห็นของผู้เขียน จากการศึกษาระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยเหตุฉุกเฉินและสะเทือนขวัญและเหตุที่ต้องรายงานด่วน พออนุมานได้ว่า ระเบียบดังกล่าวเห็นว่า “ผู้ร้ายสำคัญ”

หมายถึง ผู้ก่อคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและก่อคดีที่ต้องรายงานด่วน ส่วน “ผู้ร้าย” ในระเบียบดังกล่าว ยังไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจน

6) ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ในสมัยสุโขทัย ไม่มีเอกสารยืนยันเรื่องอำนาจการตรวจค้น แต่สามารถสันนิษฐานได้ว่า ทหารของกษัตริย์ที่ครอบครองอาณาจักรต่างๆในสมัยนั้น น่าจะมีอำนาจเต็มทีในการตรวจค้นหรือเข้าไปในเคหสถานของราษฎร เพราะถือว่าราษฎรเป็นผู้อยู่ใต้การปกครอง⁵³

ส่วนสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย ลักษณะกฎหมายในสมัยนั้นจะเป็นกฎหมายอาญาเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่ามีการบัญญัติเรื่องการค้น หรือการออกหมายค้นในช่วงสมัยดังกล่าว⁵⁴

จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ปรับปรุงกฎหมายตราสามดวง และตรากฎหมายสำคัญขึ้นอีกหลายฉบับ แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลานี้ก็ยังไม่มีปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการค้นหรือออกหมายค้นเช่นเดียวกัน⁵⁵

ต่อมาในรัชสมัย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนประเทศไทย จะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีการร่างกฎหมายวิธีสบัญญัติขึ้นใช้บังคับไปพลางก่อนได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115⁵⁶ แต่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการค้นที่โหลวมแต่อย่างใด⁵⁷

7) รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2477

⁵³ โกสินทร์ หินขาว, พล.ต.ต. (2551). ผู้มีอำนาจออกหมายค้นกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร. หน้า 11.

⁵⁴ แหล่งเดิม.

⁵⁵ แหล่งเดิม. หน้า 11-12.

⁵⁶ จารุณี ฐานรตากรณ์. (ม.ป.ป.). “การปฏิรูปกฎหมาย, การศาลไทยในยุคแห่งการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก.” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์. หน้า 71.

⁵⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 มี 40 มาตรา ประกอบด้วย 6 หมวด คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยลักษณะไต่สวนก่อนเวลาพิจารณา มาตรา 1-6

หมวดที่ 2 ว่าด้วยการชำระเป็นความแผ่นดิน มาตรา 7-8.

หมวดที่ 3 ว่าด้วยลักษณะพิจารณา มาตรา 9-19

หมวดที่ 4 ลักษณะพิพากษาคัดสิน มาตรา 20-23

หมวดที่ 5 ลักษณะอุทธรณ์ มาตรา 24-35

หมวดที่ 6 ลักษณะทำโทษตามคำพิพากษาคัดสิน มาตรา 36-40.

ก่อนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับ พ.ศ. 2477 ใช้บังคับ ได้มีการร่างและมีการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทราบเจตนาของผู้ร่างกฎหมายคำว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” จึงได้ศึกษารายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2477 สรุปประเด็นในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ร่างเดิมคือ “การค้นเพื่อจับ จะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องมีอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจ หรือข้าหลวงประจำจังหวัดเพื่อการค้นในจังหวัดนั้น” ซึ่งในครั้งนี ้กรรมการร่างแก้ไขเป็น “ การค้นเพื่อจับผู้ร้ายจะทำในเวลากลางคืนก็ได้...” จึงเกิดประเด็นว่า “ผู้ร้าย” หมายความว่าอย่างไร

(2) หลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถามว่า “ผู้ร้าย” จะหมายถึง “ผู้ร้ายสำคัญ” หรือหมายถึง “ผู้ร้าย” หรือควรจะแก้ไขเป็น “ผู้ร้าย”(เฉยๆ) ซึ่งกรรมการร่างฯแต่ละท่านอธิบายคำว่า “ผู้ร้าย” ก่อนข้างแตกต่างกัน ดังนี้

นายพิท ฒ สงขลา กรรมการ กล่าวว่ “ผู้ร้าย” เป็นแต่เพียงการเขียนให้ถูกต้องชัดเจนขึ้นเท่านั้น ความหมายอย่างเดิม

พระยาอิศรภักดิ์ธรรมวิเทศ ประธานกรรมการ กล่าวว่ “ผู้ร้าย” หมายความว่า “ผู้ร้ายสำคัญ”

พระยารัตนกรมมณูคดี กรรมการ กล่าวว่ “ผู้ร้าย” หมายความว่า “ผู้ร้าย” (มิใช่ผู้ร้ายสำคัญ) อันเป็นความประสงค์ของมาตรานี้ ที่จะต้องให้ขออนุญาตเพราะ “ผู้ร้ายสำคัญ” อาจเป็นผู้ไม่ร้ายก็ได้ ส่วน “ผู้ร้าย” (เฉยๆ) ที่จะจับในเวลากลางคืนนั้น มีอยู่แล้วในมาตรา 2 (ผู้เขียนเข้าใจว่าหมายถึงอนุมาตรา 2) คือ ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง

(3) เดิมทีเดียนายทองอินทร์ ุริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ขอให้ตัดคำว่า “ผู้ร้าย” ออก ด้วยเหตุผลคือ หากเดิมคำว่า “ผู้ร้าย” จะทำให้การปราบปรามของฝ่ายปกครองเสียไป เพราะผู้ร้ายคืออุกฉกรรจ์เป็นผู้ร้ายสามัญ อาจไม่ใช่ “ผู้ร้าย” เสมอไป

ต่อมา นายทองอินทร์ฯขอให้เปลี่ยนคำว่า “ผู้ร้าย” เป็น “ผู้ร้ายสำคัญ” ซึ่ง นายพิทฯ ได้ทักท้วงว่า ถ้าเขียนว่า “ผู้ร้ายสำคัญ” จะเกิดปัญหาทางปฏิบัติในเวลากลางคืน หากจะจับผู้ร้ายที่ไม่ใช่ผู้ร้ายสำคัญอันไม่อาจจับในเวลากลางวันได้

ต่อมา นายทองอินทร์ฯ จึงเสนอให้ใช้ทั้งคำว่า “ผู้ร้าย” และ “ผู้ร้ายสำคัญ” ซึ่งกรรมการร่างฯยอมตาม จึงแก้ไขเป็น “การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้...”

(4) ผู้เขียนเห็นว่า แม้แต่กรรมการเอง ก็ยังไม่มีข้อสรุปอันชัดเจนว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” หมายความว่าอย่างไร เป็นแต่เพียงการประนีประนอมกันในการพิจารณาร่างกฎหมาย

เพื่อให้กฎหมายในมาตรานี้ผ่านไปได้เท่านั้น จึงทำให้ความหมายของ “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ตามอนุมาตรานี้ จึงขาดความชัดเจนจนปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่า ข้อถกเถียงในสภาพดังกล่าว พออนุมานได้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนและกรรมการร่างฯ ในสมัยนั้น เห็นว่า สภาพบ้านเมืองในสมัยดังกล่าว ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเกรงว่าหากใช้คำใดคำหนึ่งระหว่าง ผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ จะทำให้ประสิทธิภาพของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมด้อยลงไป จนต้องใช้ทั้งสองคำดังกล่าว

เหตุผลสนับสนุนกล่าวคือ ประมาณปี พ.ศ. 2474 - 2479 เป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับในยุคที่มี “อ้ายเสือ” หรือโจรผู้ร้ายชุกชุม ดังจะเห็นได้จากประวัติบางส่วนของ ขุนพันธุรักษ์ราชเดช ว่า สมัยดังกล่าวมี “อ้ายเสือ” หรือ โจรผู้ร้ายชุกชุมเพียงใด

“... หลังจากจบการศึกษาแล้ว ทางราชการได้แต่งตั้งให้ไปรับราชการในตำแหน่งนักเรียนทำการนายร้อย ที่กองบังคับการตำรวจภูธรมณฑลนครศรีธรรมราช ประจำจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2473 เป็นนักเรียนทำการอยู่ 6 เดือน ได้เลื่อนยศเป็นที่ร้อยตรี

ในปี พ.ศ. 2474 ได้ย้ายมาเป็นผู้บังคับหมวดที่กองเมืองจังหวัดพัทลุง ที่พัทลุงนี้เองท่านได้สร้างเกียรติประวัติในตำแหน่งหน้าที่ จนเป็นที่รู้จักและยอมรับในวงราชการและคนทั่วไป โดยการปราบปรามผู้ร้ายสำคัญของจังหวัดพัทลุง คือ เสือสัง หรือเสือพุ่ม ซึ่งเป็นเสือร้ายที่แหกคุกมาจากเมืองตรัง ขุนพันธุรักษ์ราชเดช เล่าว่า เสือสังนี้มีร่างกายใหญ่โต คุร้าย และมีอิทธิพลมาก มาอยู่ในความปกครองของกำนันตำบลป่าพยอม อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง นอกจากนั้นแล้วยังมีคนใหญ่คนโตหลายคนให้ความอุมชูเสือสัง จึงทำให้เป็นการยากที่จะปราบได้ แต่ท่านก็สามารถปราบเสือสังได้ในปีที่ย้ายมารับราชการ โดยท่านไปปราบร่วมกับ พลตำรวจเผือก ดั่งชู มี นายจี้ครั้ง เหยียจ่า เป็นคนนำทาง การปราบปรามเสือสังครั้งนี้ทำให้ชื่อเสียงของท่านโด่งดังมาก ตอนนั้นพระเจ้าศรีสุรเสนา ไปตรวจราชการตำรวจที่พัทลุงพอดี ผู้ปราบเสือสังจึงได้รับความดีความชอบ คือว่าที่ร้อยตำรวจตรีบุตร พันธุรักษ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นร้อยตำรวจตรี พลตำรวจเผือก ชูด้วง เป็นสิบตรี และนายจี้ครั้ง ได้รับรางวัล 400 บาท

หลังจากนั้นมาอีก 1 ปี (พ.ศ. 2475) ท่านก็ได้ปราบผู้ร้ายสำคัญอื่นๆ 16 คน เช่น เสือเมือง เสือทอง เสือย้อย เป็นต้น ด้วยความดีความชอบ จึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น "ขุนพันธุรักษ์ราชเดช" และในปี พ.ศ. 2478 ได้รับเลื่อนยศเป็นนายร้อยตำรวจโท และในปีนี้ได้อุปสมบทที่วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีท่านเจ้าคุณธรรตัญญู (แบน) เป็นพระอุปัชฌาย์ บวชอยู่ได้ 1 พรรษา จึงลาสิกขา ในปี พ.ศ. 2479 ท่านได้ย้ายไปเป็นหัวหน้ากอง

ตรวจ ประจํากองบังคับการตำรวจภูธรมณฑลนครศรีธรรมราช ประจําจังหวัดสงขลา ได้ปราบโจรผู้ร้ายหลายคน...”⁵⁸

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษา ความเห็นของนักกฎหมาย ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 คู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ประวัติศาสตร์กฎหมาย รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2477 ผู้เขียนมีความเห็นพ้องกับ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ว่า ความหมายของคำว่า “ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ” ไม่อาจแยกจากกันได้ และไม่เห็นด้วยกับคำอธิบายที่แยกอธิบาย “ผู้ร้าย” ว่าอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ได้ เนื่องจากการค้นเป็นมาตรการในการดำเนินคดีอาญา จึงจะต้องมีการกระทำความผิดอาญาเสียก่อนจึงจะใช้มาตรการในการดำเนินคดีอาญาได้ ดังนั้น “ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ” จึงหมายถึง ผู้กระทำความผิดอาญาที่มีโทษอุกฉกรรจ์ร้ายแรง ลักษณะการกระทำความผิดกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนโดยส่วนรวมหรือความมั่นคงของรัฐ หรือกระเทือนผู้เสียหายจำนวนมากหรือได้รับความเสียหายสูง”

ประเด็นว่า ความหมายของ “ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ” น่าจะเป็นผู้กระทำความผิดในประเภทคดี อัตรโทษเท่าใด ผู้เขียนเห็นว่า “ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ” เทียบเคียงได้กับผู้กระทำความผิดที่มี “อัตรโทษร้ายแรง” จึงต้องพิจารณาต่อไปว่า “อัตรโทษร้ายแรง” เป็นอย่างไร

“อัตรโทษร้ายแรง” ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าจะกำหนดอย่างไร จึงต้องพิจารณาทั้งระบบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวถึงไว้ในมาตราใดบ้างที่จะสามารถยึดโยงกับเรื่องนี้ได้ พบว่ามีในเรื่องของการตั้งทนายความกับการสืบพยานประกอบการพิจารณาของศาล เนื่องจากการสืบประกอบเป็นการแสดงถึงความร้ายแรงอยู่ในตัว ดังที่มาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตรจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” ดังนั้น การนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 มาปรับใช้ น่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ⁵⁹ สอดคล้องกับความเห็นของ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่ว่า

⁵⁸ วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2554, 16 ตุลาคม). “ขุนพันธรักษ์ราชเดช”. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2554, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>

⁵⁹ สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2550). *การออกหมายค้น หมายจับ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540* (รายงานการวิจัย). หน้า 160.

ความผิดร้ายแรงชอบที่จะอยู่ที่ความผิดที่ต้องระวางโทษห้าปีหรือโทษที่หนักกว่านั้น เพราะระวางโทษดังกล่าวแม้จะเลยจะให้การรับสารภาพ แต่กฎหมายก็บังคับให้ศาลต้องฟังพยานประกอบ เพราะกฎหมายถือว่าความผิดระดับโทษดังกล่าวนี้ เป็นความผิดร้ายแรง⁶⁰ ซึ่งผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับความเห็นดังกล่าวนี้

อย่างไรก็ตาม แม้จะเข้าเหตุเหตุว่าเป็น“ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ” แต่เหตุดังกล่าวก็ยังไม่เพียงพอที่จะให้ศาลเพื่อจับในเวลากลางคืนได้ เพราะผู้ร้องขอหมายยังต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า “มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง”อีกประการหนึ่งด้วย⁶¹ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ในส่วนนี้เทียบเคียงได้กับแนวคำพิพากษาศาลฎีกา “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (2) กล่าวคือ 1) ถ้าไม่ทำการค้นในเวลากลางคืนจะเกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลที่ต้องการให้เข้าไปช่วยเหลือ 2) บุคคลที่ต้องการค้นตัวนั้นอาจจะหลบหนีไปเสียก็ได้ 3) พยานหลักฐานอาจจะถูกทำลายหรือสูญหาย

4.2.4 มาตรการในการควบคุมการค้น

สามารถแบ่งมาตรการการควบคุมออกเป็น 3 กรณี

1) มาตรการในการควบคุมก่อนการค้นภายในที่รโหฐาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 33 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 “ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้ ...” จะเห็นได้ว่า การออกหมายค้น เป็นการควบคุมมิให้เจ้าพนักงานดำเนินการค้นตามอำเภอใจ โดยมีศาลเป็นผู้พิจารณาก่อนการออกหมายค้นให้กับเจ้าพนักงานหรือไม่ โดยพิจารณาจาก “เหตุอันควร” หรือ “พยานหลักฐานตามสมควร” โดยหากศาลเชื่อว่ามีเหตุผลอันสมควรก็จะออกหมายค้นให้ หรือยกคำร้องกรณีไม่เชื่อตามคำร้องขอหมาย จึงถือ

⁶⁰ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 289.

⁶¹ ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548, ข้อ 36 ในการร้องขอให้ออกหมายค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืนนอกจากพยานหลักฐานตามข้อ 15 แล้ว ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า (1) ผู้นั้นเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้ร้ายสำคัญ (2) มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำในเวลากลางคืน มิฉะนั้นผู้นั้นจะหลบหนีหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง.

ได้ว่า การออกหมายค้น คือ มาตรการในการควบคุมก่อนการค้น หรือกรณีการค้นโดยไม่มีหมายค้น ก็ต้องเป็นไปตามข้อยกเว้นในบทบัญญัติ มาตรา 92 บทบัญญัติข้อยกเว้นดังกล่าว ก็เป็นมาตรการในการควบคุมก่อนการค้นอีกอย่างหนึ่งนั่นเอง

2) มาตรการในการควบคุมขณะที่ทำการตรวจค้นภายในที่รโหฐาน

การค้นในที่รโหฐานของเจ้าพนักงาน จะกระทำได้ภายในกรอบของการค้น เพื่อหาตัวบุคคล หรือสิ่งของที่ระบุไว้ในหมายค้นว่าต้องการหาอะไรเท่านั้น⁶² แต่ในบางกรณีกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นให้สามารถค้นหาสิ่งของไม่จำกัดสิ่งได้ กล่าวคือ ได้รับอนุญาตจากศาล สามารถที่จะค้นหาสิ่งของใดๆ ก็ได้ โดยสิ่งของเหล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อประโยชน์ หรือพิสูจน์ความผิดของจำเลย หรือผู้ต้องหาได้⁶³ หรือ เจ้าพนักงานซึ่งทำการค้นมีอำนาจจับตัวบุคคลหรือสิ่งของอื่นที่ค้นนั้นได้เมื่อมีหมายอีกต่างหาก หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า⁶⁴

3) มาตรการในการควบคุมหลังจากการค้น

(1) การใช้อำนาจตามมาตรา 92 (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจดบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรวบรวมรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป⁶⁵

(2) สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้ หรือทำหีบห่อติดตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ⁶⁶

(3) ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้ บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้⁶⁷

(4) เจ้าพนักงานที่ค้นโดยมีหมาย ต้องรับส่งบันทึกและบัญชีดังกล่าวในมาตราก่อนพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดมา ถ้าพอจะส่งได้ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กำหนดไว้ใน

⁶² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 98 วรรคแรก.

⁶³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 98 (1).

⁶⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 98 (2).

⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 92 วรรคท้าย.

⁶⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 101.

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 103.

หมาย ในกรณีที่ค้ำโดยไม่มีหมายโดยเจ้าพนักงานอื่น ซึ่งไม่ใช่พนักงานสอบสวน ให้ส่งบันทึก บัญชีและสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ใด ซึ่งต้องการสิ่งเหล่านั้น⁶⁸

(5) พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้ำที่มีชอบด้วยกฎหมาย แยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. พยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ ศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ได้ ตามหลักเกณฑ์ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 เช่น กรณีใช้อำนาจในการค้ำโดยมิชอบ แต่ผลการ ตรวจสอบพบเมทแอมเฟตามีนของกลาง จะเห็นได้ว่าเมทแอมเฟตามีนนั้น เป็นพยานหลักฐานที่ เกิดขึ้นโดยชอบ เพียงแต่เจ้าพนักงานได้มาเนื่องจากการตรวจค้ำที่ไม่ชอบเท่านั้น⁶⁹

ข. พยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือ ได้มาโดยมิชอบ ศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ได้ ตามหลักเกณฑ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 เช่น ทรมานผู้ต้องหาจนอมสารภาพผิด และรับว่าจะนำเงินที่ได้มาจากการปล้นไปฝังดินไว้และพาชุดเงินที่ได้มาจากการปล้นดังกล่าว จะ เห็นว่า เงินที่ได้มาจากการปล้นของกลางนั้นเกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการรับสารภาพอัน เกิดขึ้นโดยมิชอบ เท่านั้น⁷⁰

ค. พยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นโดยมิชอบ ย่อมต้องด้วยกรณีประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 226 ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเลย⁷¹ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ นำยาบ้าโยนเข้าไปในบ้านของผู้ต้องหา ต่อมาเมื่อค้นบ้านดังกล่าวโดยปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วย การค้ำโดยชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานดังกล่าวก็ห้ามรับฟังอยู่ดีแม้การค้ำจะชอบด้วย กฎหมายก็ตาม

โดยสรุป หากพยานหลักฐานที่ได้จากการค้ำนั้น เกิดขึ้นโดยชอบแล้ว ก็เป็นดุลพินิจ ศาลที่จะชั่งน้ำหนักประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมทางอาญากับความเสียหายอันเกิดจาก ผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน เป็นการให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานอย่างยืดหยุ่น

⁶⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 104.

⁶⁹ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2554). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. หน้า 305 - 306.

⁷⁰ แหล่งเดิม. หน้า 306.

⁷¹ แหล่งเดิม. หน้า 304.

4.3 บทวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ

จากการศึกษาบทบัญญัติในเรื่องการค้นที่รื้อถอนในเวลากลางคืน ของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส มีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับประเทศไทย มีลักษณะโดยรวมคล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

4.3.1 หลักทั่วไปว่าด้วยการค้นที่รื้อถอน

1) กฎหมายในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส โดยหลักแล้วให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิในเคสดานของบุคคล หลักทั่วไปคือการค้นในที่อยู่อาศัยจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล หรือเข้าช้อยกเว้นที่จะสามารถค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งคล้ายคลึงกับในประเทศไทย ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ค้นในที่รื้อถอนโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้...”

2) กฎหมายประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส และไทย ศาลหรือผู้พากษาซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ จะเป็นองค์กรกลางในการใช้ดุลพินิจที่จะออกหมายค้นให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ขอหมายค้น ซึ่งในประเทศอังกฤษและไทยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาล ส่วนสหรัฐอเมริกาเจ้าพนักงานต้องยื่นคำร้องเป็นหนังสือผ่านพนักงานอัยการ และประเทศเยอรมันพนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาล

3) กฎหมายประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส และไทยการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจออกหมายค้นนั้น จะต้องมิเหตุผลอันสมควรประกอบ

ในประเทศอังกฤษ จะต้องมิเหตุผลเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง และประกอบด้วยข้อเท็จจริงว่า มีหลักฐานเชื่อว่ามีสิ่งของ (material) ในสถานที่ดังกล่าวที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนและมีแนวโน้มที่จะเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องประกอบกับมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าหากไม่มีหมายค้นแล้ว จะไม่สามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะต้องเหตุอันควร Probable cause คือ จะต้องมิข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่วิญญูชนพอจะเห็นได้ว่า มีความเป็นไปได้ที่สิ่งของจะอยู่ในสถานที่นั้น อีกทั้งเจ้าพนักงานต้องสาบานหรือการยืนยันข้อเท็จจริง ประกอบกับต้องระบุรายละเอียดของสถานที่ถูกค้นและบุคคลหรือสิ่งของที่จะค้นโดยเจาะจง ส่วนสิ่งของควรระบุให้ชัดเจนเท่าที่เจ้าพนักงานจะทำได้ นอกจากนี้ยังมีหลักการที่พิเศษอีกประการหนึ่งคือ ผู้มีอำนาจออกหมายค้นหรือศาลต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการที่มีความเป็นกลางและไม่เกี่ยวข้องกับฝ่ายอื่น เช่นจะศาลผู้ออกหมายค้นจะต้องไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นสถานที่นั้นด้วย

ในประเทศเยอรมัน จะต้องมีคำสั่งแบบธรรมดาว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น (der einfache Verdacht) ประกอบกับ ต้องสันนิษฐานได้ว่าการตรวจค้นจะนำไปสู่การค้นพบผู้ต้องสงสัยหรือพยานหลักฐานที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือร่องรอยในการกระทำความผิด เช่น สถานที่ทำงานของผู้กระทำการแทนบริษัทซึ่งถูกต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด สถานที่ทำงานของบุคคลดังกล่าวก็สามารถตรวจค้นได้ เป็นต้น โดยข้อสันนิษฐานทั้ง 2 ประการนี้จะต้องมีพื้นฐานทางข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ด้วย กล่าวคือ ต้องสามารถอธิบายโดยวางอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา (in desicherter kriminalistischer Erfahrung) มิใช่ใช้แต่เพียงความรู้สึก และได้แยกหลักเกณฑ์การค้นที่พ้องอาศัยของผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด กับ การค้นที่พ้องอาศัยของผู้ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดออกจากกัน โดยกรณีหลังมีหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่า นอกจากนี้ ยังมีหลักการพิเศษอีกประการหนึ่งคือ ต้องคำนึงถึงหลักในเรื่องของความได้สัดส่วนด้วย (der Grundsatz der Verhältnismaessigkeit) เช่นกรณีที่เป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงนั้น ความสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นที่มีแต่เพียงเล็กน้อย ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว เป็นต้น

ในประเทศไทย ไม่แยกหลักเกณฑ์การค้นที่พ้องอาศัยของผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด กับ การค้นที่พ้องอาศัยของผู้ไม่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดออกจากกัน เหตุผลสมควรในการออกหมายค้นนั้น จะต้องประกอบด้วยพยานหลักฐานตามสมควร ที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายค้นอันได้แก่ เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้องหรือพิจารณา มิใช่เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด หรือตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว หรือ เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลซึ่งมีหมายให้จับ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59/1⁷² ประกอบมาตรา 69⁷³

⁷² “มาตรา 59/1 ก่อนออกหมาย จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายตาม มาตรา 66 มาตรา 69 หรือ มาตรา 71

คำสั่งศาลให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลของคำสั่งนั้นด้วย
หลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอการพิจารณา รวมทั้งการออกคำสั่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

⁷³ “มาตรา 69 เหตุที่จะออกหมายค้น ได้มีดังต่อไปนี้

(1) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการ สอบสวน ใต้วงมูลฟ้องหรือพิจารณา

4) การค้นโดยไม่มีหมายค้น กฎหมายประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส มีหลักการคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นกรณีเร่งด่วน ซึ่งโดยสภาพไม่อาจจะขออนุญาตค้นได้ทัน เช่น การเข้าไปตรวจค้นเนื่องจากมีเหตุฉุกเฉินโดยไม่มีหมายค้นโดยอาศัยอำนาจที่ไว้ไว้ภายใต้กฎหมาย Common law เพื่อที่จะช่วยชีวิต (Life Saving) หรือเพื่อทำให้บุคคลอื่นรอดพ้นจากภัยอันตราย หรือเพื่อป้องกันการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Breach of the Peace) ของประเทศอังกฤษ หรือกรณีได้ยื่นเสียงปิ่นดั่ง หรือได้ยื่นเสียงกรีดร้องขอความช่วยเหลือจากภายในเคหสถานของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (1)⁷⁴ หรือกรณีเป็นความผิดซึ่งหน้า (Plain View) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (2)⁷⁵ หรือกรณีไล่ติดตามผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าของประเทศเยอรมันและสหรัฐอเมริกา ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (3)⁷⁶ หรือกรณีเจ้าพนักงานเชื่อว่าหากดำเนินการค้นในที่รโหฐานล่าช้า อาจเป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยอาจถูกเคลื่อนย้าย หรือทำลายไปเสียก่อนของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92(4)⁷⁷

(2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิด กฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(3) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง โดยมีชอบด้วยกฎหมาย

(4) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(5) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว”

⁷⁴ “มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้...(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น...”

⁷⁵ “มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้...(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน...”

⁷⁶ “มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้...(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น...”

⁷⁷ “มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้...(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มิไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็น

หรือกรณีเข้าไปและตรวจค้นสถานที่เพื่อทำการจับกุมบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดอาญาซึ่งสามารถจับกุมตามหมายจับ โดยมีเหตุผลสมควร (reasonable ground) อันเชื่อได้ว่าบุคคลที่ต้องการจับกุมอยู่ในสถานที่นั้น ของประเทศอังกฤษ ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (5)⁷⁸

4.3.2 บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบในเรื่องการค้นที่รโหฐานในเวลากลางคืน

1) ในเรื่องเวลาในการค้น “เวลากลางคืน” ในกฎหมายไทย คือ เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น

กฎหมายเยอรมัน คือ ในช่วง 1 เมษายน – 30 กันยายน คือ ระหว่างเวลา 21.00 – 04.00 น. ส่วนเดือนอื่นคือระหว่างเวลา 21.00 – 06.00 น.

กฎหมายฝรั่งเศส คือ ตั้งแต่เวลา 21.00 ถึงเวลา 06.00 น

กฎหมายสหรัฐอเมริกาในระดับสหรัฐ คือ ตั้งแต่เวลา 22.00 น. ถึง 06.00 น.

กฎหมายอังกฤษ บัญญัติด้วยคำว่า “เวลาอันสมควร” (reasonable hour) ซึ่งเทียบได้กับเวลากลางวันในประเทศไทย ดังนั้น การค้นในเวลาทีนอกเหนือจาก “เวลาอันสมควร” (reasonable hour) ก็จะเทียบได้กับ เวลากลางคืน ของประเทศไทยนั่นเอง

2) ในเรื่อง “เหตุหรือข้อยกเว้นที่ทำให้เจ้าพนักงานสามารถค้นที่รโหฐานหรือเคหสถานในเวลากลางคืนได้”

ในภาพรวม ทั้งกฎหมายในกฎหมายอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส และไทย นั้น ให้ค้นในเวลากลางวันเป็นหลัก ส่วนการค้นในเวลากลางคืนเป็นข้อยกเว้น ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวแต่ละกฎหมายมีความใกล้เคียงกันเป็นกรณีเร่งด่วนโดยสภาพไม่อาจรอให้ค้นในเวลากลางวันได้ หรือเป็นการค้นต่อเนื่องจากกลางวัน เช่น

(1) กรณีค้นต่อเนื่องไปในเวลากลางคืน กฎหมายสหรัฐอเมริกา กรณีที่เป็นการค้นในเวลากลางวันแล้วค้นไม่เสร็จสามารถค้นต่อเนื่องในเวลากลางคืนได้ คล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(1)⁷⁹

พยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนอยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน...”

⁷⁸ “มาตรา 92 ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้...(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78...”

⁷⁹ มาตรา 96 “การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำการระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้...(1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้...”

เหตุผลของแต่ละประเทศน่าจะคล้ายคลึงกัน คือ เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงหรือยกย้ายบุคคลหรือสิ่งของที่ต้องการค้น⁸⁰ ซึ่งหากกฎหมายไม่ให้อำนาจเจ้าพนักงานค้นต่อเนื่องจากเวลากลางวันไปในเวลากลางคืน พยานหลักฐานที่ต้องการอาจได้ไม่ครบ เช่น บุคคลอาจหลบหนี หรือส่งของอาจถูกเคลื่อนย้ายไปที่อื่น

(2) กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น

กฎหมายเยอรมัน กรณี การไล่จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีที่จะเป็นอันตรายหากเน้นเข้าไป หรือ กรณีที่ตามจับนักโทษที่หลบหนี

กฎหมายฝรั่งเศส กรณีที่มีเสียงร้องขอความช่วยเหลือจากในสถานที่บ้านพักอาศัย หรือกรณีการค้นซึ่งได้กระทำลงในสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่ซ่อนตัวของบรรดาผู้เสพติด หรือมีการผลิตแปรสภาพ หรือเก็บซุกซ่อนยาเสพติดไว้ในสถานที่นั้นตาม หรือในกรณีเร่งด่วน ผู้พิพากษาสืบสวนอาจอนุญาตให้เจ้าพนักงานตำรวจค้นที่อยู่อาศัยหรือเคหสถานหากมีเหตุอันควรเชื่อว่า มีความผิดอาญาร้ายแรงหรือความผิดอาญาเกิดขึ้นและเสี่ยงต่อการที่พยานหลักฐานจะสูญหาย และมีเหตุผลหรือเหตุอันควรสงสัยว่ามีบุคคลหรือหลายบุคคลจะถูกพบภายในสถานที่นั้น

กฎหมายสหรัฐอเมริกา กรณีเมื่อมีความเสี่ยงว่าพยานหลักฐานจะสูญหาย หรือ เพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยซึ่งเป็นที่รู้ว่าจะปรากฏตัวในบางเวลาเท่านั้น หรือ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาไม่ประพฤติเกี่ยวกับความผิดอาชญา หรือ อาชญากรรมบางประเภทจำเป็นต้องสอบสวนอย่างเร่งด่วน แต่อาชญากรรมประเภทอื่นอาจไม่ต้องกระทำเช่นนั้น หรือ การค้นอาชญากรในเวลากลางคืนย่อมกระทำได้เมื่อมีเหตุเร่งด่วนและรูปแบบและเวลาการเข้าเคหสถานนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันสวัสดิภาพของตำรวจ ผู้ครอบครองบ้านและสาธารณชน หรือ ข้อมูลในหมายร้องขอให้ค้นกลางคืนโดยระบุถึงการมีโคเคนในบ้านเพื่อจำหน่ายและโคเคนนั้นอาจสูญหายหรือถูกทำลาย นอกจากนี้ กรณีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการค้น โดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้เป็นพิเศษ ซึ่งคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (2)⁸¹

กฎหมายอังกฤษ กรณี การค้นในเวลานั้นจะขัดกับวัตถุประสงค์ของการค้น เช่น การค้นเคหสถานในเวลากลางคืน ซึ่งอาจจะมิใช่เวลาอันสมควร แต่หากเข้าไปในเวลากลางวันอาจเกิด

⁸⁰ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. เล่มเดิม. หน้า 173.

⁸¹ มาตรา 96 “การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้...(2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้...”

อันตรายแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ เช่น บุคคลที่อยู่ในเคหสถานที่จะตรวจค้นมีอาวุธปืน ในกรณีอย่างนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็อาจค้นในเวลากลางคืนได้ เพราะจะปลอดภัยกว่าค้นในเวลากลางวัน

กฎหมายไทยมีบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (2)⁸² กรณี เช่น จะเกิดภัยอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของบุคคลที่ต้องการค้นให้พบตัว หรือบุคคลนั้นอาจจะหลบหนีไปหรือพยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในที่ โทฐานนั้นอาจถูกทำลายก็ได้ ทั้งคดีนั้นต้องมีลักษณะร้ายแรง ผู้ทำผิดอาจจะหลบหนีไปหรือพยานหลักฐานอาจจะไม่มีหรือสูญหายไปหมดแล้ว ถ้าขึ้นรอหมายค้นก่อนหรืออาจจะมีเรื่องราวเกิดเพิ่มขึ้นได้อย่างใหญ่โตและรุกรามกลายเป็นความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง เหตุนั้นอาจให้เกิดเป็นความผิดอื่นๆต่อไปได้

เหตุผลของแต่ละประเทศมีความคล้ายคลึงกัน คือ พิจารณาความปลอดภัยของสังคม และป้องกันการพยานหลักฐานสูญหายเป็นหลัก เช่น เมื่อมีความเสี่ยงว่าพยานหลักฐานจะสูญหาย หรือคุ้มครองความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่และสาธารณะชน หรือ เพื่อป้องกันมิให้การกระทำความผิดก่อความเสียหายต่อสังคมเพิ่มขึ้นไปอีก ทั้งนี้ จะต้องเป็นคดีที่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมสูง เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับมีความเร่งด่วนที่ไม่อาจจะรอหมายค้นได้

3) อย่างไรก็ตาม กฎหมายในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส ไม่ปรากฏว่า มีบทบัญญัติทำนองเดียวกับการค้นเพื่อจับ ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ ในเวลากลางคืนทำนองประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (3)⁸³ แต่อย่างใด ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลหลายด้าน ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายไทยในอนุมาตรานี้ อาจเป็นกฎหมายที่ร่างตามบริบทของสังคมในสมัยนั้นที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม จนต้องออกกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจหรือฝ่ายปกครองมากในสมัยนั้น(ปัจจุบันเป็นอำนาจศาล) เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากลับไปที่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (2) การค้นเพื่อจับ ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ ในเวลากลางคืนนี้ อาจถือเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง อยู่ในตัวอยู่แล้ว เพียงแต่บัญญัติให้ชัดเจนขึ้นจากมาตรา 96 (3) เท่านั้น

⁸³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา “มาตรา 96 การค้นในที่ โทฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้...(3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา...”

4.3.3 บทวิเคราะห์และเปรียบเทียบในเรื่องมาตรการในการควบคุมการค้น

1) มาตรการในการควบคุมการค้นของแต่ละประเทศที่ทำการศึกษามีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มาตรการก่อนการตรวจค้นคือมีองค์กรตุลาการหรือศาล เป็นผู้ตรวจสอบ เหตุอันสมควร⁸⁴ และในขณะที่และหลังการค้น ได้แก่ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เช่นการแสดงความบริสุทธิ์ของเจ้าพนักงาน การแสดงชื่อตำแหน่ง การค้นหาต้องจำกัดสิ่งของ⁸⁵ การบันทึกรายละเอียดการค้นไว้เป็นหลักฐาน⁸⁶ การค้นต่อหน้าผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น⁸⁷

2) ผลของการค้นที่ปฏิบัติโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานที่ได้มาด้วยวิธีอันไม่ชอบด้วยกฎหมายจากการที่เจ้าพนักงานค้นสถานที่โดยไม่ถูกต้อง สิ่งของที่ยึดมาได้ย่อมเป็นพยานที่ได้มาโดยไม่ชอบ แต่คุณค่าในการพิสูจน์ความจริงของพยานก็มีได้ลดลงไป กฎหมายในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส ได้ยอมให้ศาลรับฟังพยานเช่นนี้ได้โดยถือว่าเมื่อพยานมีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้วก็สมควรจะยอมให้นำสืบให้ศาลได้รู้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมได้ดีที่สุด รวมทั้งกฎหมายไทยที่ศาลต้องชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน⁸⁸

⁸⁴ อย่างไรก็ดีตาม มีข้อน่าพิจารณาว่า องค์กรตุลาการหรือศาล จะสามารถตรวจสอบเหตุอันสมควรได้มากน้อยเพียงไร เพราะในบางความเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย ตำรวจ อัยการ ศาล ทนายความ มีความสัมพันธ์ส่วนตัวสนิทสนมใกล้ชิดกัน . ข้อมูลจาก นาย ชัยศักดิ์ บุญรักษ์. (2553, 26 มกราคม). *เมื่อผมคิดจะเป็นทนายความ ไกล่ชิดผู้พิพากษา เป็นผลกับคดี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/331066>

⁸⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 98 วรรคแรก.

⁸⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 103.

⁸⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 102.

⁸⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 226/1.

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา การค้นคว้าในทฤษฎี โทฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน โดยเน้นการศึกษาในเรื่องการค้นหาค้นหาตัวบุคคล โดยศึกษาการตีความกฎหมายจากตัวบทกฎหมาย ความเห็นของนักกฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ระเบียบการเจ้าพนักงานตำรวจเกี่ยวกับคดีเจตนาธรรมในการร่างกฎหมายจากประวัติศาสตร์กฎหมาย รายงานการประชุมรัฐสภา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในอดีตของไทย ประกอบกับศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส ทำให้ทราบถึงการใช้อำนาจค้นคว้าในเวลากลางคืนของเจ้าพนักงานตำรวจมากยิ่งขึ้น จึงขอสรุปและเสนอแนะแนวคิดเพื่อประกอบการพิจารณาว่า สมควรมีการปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

5.1 บทสรุป

จากแนวคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทำให้รัฐแต่ละรัฐต้องกำหนดการใช้อำนาจของตนให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่ล่วงล้ำสิทธิของประชาชนมากเกินไป และจะใช้อำนาจได้ก็ต่อเมื่อเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น กล่าวคือในการดำเนินคดีอาญา จะมีขั้นตอนและวิธีการต่างๆ สำหรับนำบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาพิพากษา และการลงโทษตามคำพิพากษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำคนผิดมาลงโทษโดยเร็ว และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ในทางตรงข้ามก็ต้องมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย

ในการศึกษา กระบวนการยุติธรรม 2 ทฤษฎี นั่นคือทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process of Law) พบว่าทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีข้อดีและข้อเสีย จึงไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่จะใช้เพียงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะมีลักษณะเป็นระบบผสมของสองรูปแบบ รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นระบบผสมด้วยเช่นกัน

มาตรการบังคับทางอาญา เช่น การค้นที่รโหฐาน ก็จะมีขั้นตอนที่ยุ่ยากซับซ้อนมากขึ้น เพื่อผสมทั้งสองทฤษฎีให้ได้อย่างลงตัว ซึ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1966 มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเป็นมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน เช่น สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมคุมขัง คั่นยึด หายานหลักฐานโดยปราศจากเหตุอันควรซึ่งมีเหตุผลและที่มาคือสิทธิในความเป็นสันโดษและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย ซึ่งกฎหมายไทยได้มีบทบัญญัติรับรองมาตรฐานสากลดังกล่าวอยู่ในรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหลักการคือห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำ เช่นการค้นฯ เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2

แต่อย่างไรก็ตาม แม้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย จะได้บัญญัติรับรองตามหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามมาตรฐานสากลดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายบางส่วนไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือหลักสิทธิมนุษยชนในการคุ้มครอง หรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานยังอิงกับอำนาจนิยมทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีลักษณะที่รุนแรงและละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น งานสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจยังมีการยึดหลัก Crime Control Model เป็นการมุ่งประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เน้นประสิทธิภาพของการตรวจค้นจับกุม ประกอบกับเจ้าพนักงานตำรวจบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรที่มีไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอ และการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายนอกที่คอยถ่วงดุลและตรวจสอบขั้นตอนและวิธีการต่างๆของเจ้าพนักงานตำรวจยังไม่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน¹ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะปัญหาในตัวบทกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ยังไม่ชัดเจน ดังนี้

5.1.1 ปัญหา “การค้นต่อไปในเวลากลางคืน” ตามมาตรา 96 (1)

การค้นในเวลากลางวันแล้วค้นไม่เสร็จสามารถค้นต่อเนื่องในเวลากลางคืนได้ เป็นข้อยกเว้นซึ่งแต่ละประเทศที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบในวิทยานิพนธ์นี้ บัญญัติไว้ใกล้เคียงกันเพราะเป็นกรณีเร่งด่วนโดยสภาพไม่อาจรอให้ค้นในเวลากลางวันได้

แต่คำว่า “เวลากลางคืน” ในประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกาในกฎหมายระดับสหรัฐฯ ได้กำหนดเวลาไว้ชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการปฏิบัติงาน

¹ คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจกระทรวงยุติธรรม. (2550). ข้อเสนอเบื้องต้นในการพัฒนาระบบงานตำรวจ. หน้า 18.

ของเจ้าพนักงาน แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มิได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้แนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยก็ไม่มีเหตุผลที่ชัดเจนเพราะมิได้ระบุเหตุผลไว้ว่า ศาลฎีกาใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าเวลานั้นพระอาทิตย์ขึ้นหรือตกอันเป็นกลางวันหรือกลางคืน แต่อย่างไร จะถือเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกตามเวลาของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ได้ออกการคำนวณทางวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่ว่าตรงกับเวลาราชการเท่าใด จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะได้อีกต่อไปในข้อเสนอแนะ

5.1.2 ปัญหา “กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง” ตามมาตรา 96 (2)

การค้นในเวลากลางคืนได้ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เป็นข้อยกเว้นซึ่งแต่ละประเทศที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบในวิทยานิพนธ์นี้ บัญญัติไว้ใกล้เคียงกันเพราะเป็นกรณีฉุกเฉินที่จำเป็นต้องกระทำในขณะนั้นจริงๆ ซึ่งในกฎหมายไทยและต่างประเทศ การค้นในเวลากลางคืนในกรณีนี้ เห็นว่าเป็นการค้นโดยไม่มีหมายค้นโดยสภาพทุกกรณี เพราะหากสามารถจะขอหมายค้นได้ทันแล้ว กรณีจะไม่ใช่เหตุฉุกเฉินอย่างยิ่ง ทั้งยังไม่ต้องถูกตรวจสอบดุลพินิจโดยองค์กรตุลาการ เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน โดยแท้ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม จะวางใจได้อย่างไรว่า เจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าใจเป็นอย่างดีเหมือนกันหรือไม่ว่า ต้องพิจารณาบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวันหรือการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในที่สาธารณะประกอบด้วยเสมอ จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะได้อีกต่อไปในข้อเสนอแนะ

5.1.3 ปัญหา “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ตามมาตรา 96 (3)

ในการค้นในเวลากลางคืน ตามมาตรา 96 (3) ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ไม่มีการกำหนดนิยาม “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและแม้แต่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายลำดับรองในเรื่องดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดหรือขยายความไว้ชัดเจนว่า คดีประเภทใด ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ มีแต่เพียงคู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา 2549 อธิบายคำว่า “ผู้ร้าย” หรือ “ผู้ร้ายสำคัญ” ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้พิพากษา แต่ไม่ใช่กฎหมาย

นอกจากนี้ กฎหมายในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ฝรั่งเศส ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติที่ตนเองเกี่ยวกับการค้นเพื่อจับ ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า น่าจะเป็นกฎหมายที่มีได้ร่างโดยสอดคล้องกับหลักสากล ด้วยเหตุผลพิเศษตามบริบทของสังคมในสมัยนั้นที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม จนออกกฎหมายเพื่อต้องการประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมาก จึงมีข้อพิจารณาว่า ควรแก้ไขกฎหมายหรือนิยามว่า “ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ” จะต้องกระทำ

ความคิดในข้อหาที่มีอัตราโทษเท่าใด เพื่อให้แนวทางในการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษาเป็นไปในแนวทางเดียวกันอันจะทำให้สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

ผู้เขียนเห็นพ้องกับ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ว่า“ผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ”น่าจะมี ความหมายเดียวกัน ไม่อาจแยกจากกันได้ เพราะจะต้องเป็นผู้กระทำความผิดอาญาเท่านั้นจึงจะใช้ การค้นหรือจับอันเป็นมาตรการบังคับทางอาญาแก่บุคคลนั้น โดยได้เทียบเคียงได้กับผู้กระทำความผิดที่มี “อัตราโทษร้ายแรง” แต่ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่มีหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาว่าจะกำหนดอย่างไร จึงต้องพิจารณาทั้งระบบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวถึงไว้ในมาตราใดบ้างที่จะสามารถยึดโยงกับเรื่องนี้ได้ พบว่ามีในเรื่องของการตั้ง ทนายความกับการสืบพยานประกอบการพิจารณาของศาล เนื่องจากการสืบประกอบเป็นการแสดง ถึงความร้ายแรงอยู่ในตัว ดังที่มาตรา 176 วรรคหนึ่ง² ดังนั้น การนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 176 มาปรับใช้ น่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ³ จึงควรแก้ไขประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะได้อีกต่อไปในข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้มุ่งศึกษาเน้นเฉพาะปัญหาในต้วบทกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญามาตรา 96 และหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้เกิดผลในที่สุดนั่นคือสามารถคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้อย่างเต็มที่และขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของ สังคมไปพร้อมๆกัน แต่ถึงกระนั้น ก็อาจมีสาเหตุอื่นอีกที่ทำให้หลักประกันความมีสิทธิเสรีภาพ ตามที่ได้รับรองรับรองตามมาตรฐานสากลต้องถูกสั่นคลอนไป เช่น วัฒนธรรมองค์กรใน กระบวนการยุติธรรมที่อาจจะมีส่วนน้อยที่ ศาล อัยการ ตำรวจ ทนายความ มีความสัมพันธ์ส่วนตัว สนับสนุนให้ลี้ภัยกันจนน่าวิตกกังวลถึงการตรวจสอบดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่าย⁴

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 176 วรรคหนึ่ง “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับ สารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่มีสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับ สารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้อง พึงพยานใจทักจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง..”

³ สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 160.

⁴ นาย ชายศักดิ์ บุญรักษ์. (2553, 26 มกราคม). เมื่อผมคิดจะเป็นทนายความ ใกล้ชิดผู้พิพากษา เป็นผล กับคดี. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/331066>

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ว่าด้วยการค้นในทึร์โทฐานของเจ้าพนักงานตำรวจในเวลากลางคืน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ผู้เขียนขอเสนอแนะให้แก้ไข ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 ดังนี้

5.2.1 ตามมาตรา 96 (1) ควรกำหนดนิยาม คำว่า เวลากลางคืน โดยอาจกำหนดช่วงเวลาไว้ให้ชัดเจน ว่าเวลาระหว่างที่นาฬิกาเป็นเวลากลางคืนโดยอ้างอิงเวลากับหน่วยงานที่มีหน้าที่เทียบเวลามาตรฐานของประเทศซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการคำนวณ⁵ ได้แก่ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ หรือ หากจะใช้เกณฑ์พระอาทิตย์ตกหรือขึ้น ควรกำหนดให้แต่ละจังหวัด อ้างอิงเวลาพระอาทิตย์ตกหรือขึ้นกับกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือด้วยเช่นกัน ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจและศาลควรมีข้อมูลของกรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ซึ่งคำนวณเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและตกไว้ล่วงหน้าเป็นรายปี ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ เพื่อให้การใช้ดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจเป็นไปโดยถูกต้อง เหมาะสม สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

5.2.2 ควรเพิ่มเติม มาตรา 96 (2) ให้ชัดเจนว่า กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในเวลากลางวันหรือการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือการจับในทึร์โทฐานประกอบด้วยเสมอ เพราะการใช้อำนาจตามอนุมาตรานี้ เจ้าพนักงานตำรวจไม่ต้องถูกตรวจสอบดุลพินิจโดยองค์กรตุลาการ เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานโดยแท้ในขณะนั้น จึงควรบัญญัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5.2.3 ตามมาตรา 96 (3) ควรกำหนดนิยาม คำว่า ผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ โดยกำหนดฐานความผิด หรืออัตราโทษว่า ผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญ หมายถึงกรณี ต้องหาหรือถูกฟ้องในข้อหาที่มีอัตราจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือ โทษสถานหนักกว่านั้น ดังที่มาตรา 176 วรรคหนึ่ง⁶ บัญญัติไว้ ซึ่งน่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ⁷

⁵ กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ปัจจุบันสังกัดกองทัพเรือ ในอดีตได้รับมอบหมายจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 4) ให้บอกเวลามาตรฐานประเทศไทยเป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันได้มีระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่สวนราชการในกองทัพเรือ พ.ศ.2501 ให้แผนกดาราศาสตร์กองอุปกรณ์การเดินเรือ มีหน้าที่ รักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย และการแจ้งสัญญาณเทียบเวลาให้ กับประชาชน พลเรือน เพื่อให้ใช้เวลาตรงกันทั่วประเทศ สืบค้นจาก กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). ประวัติการรักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 จาก

<http://www.navy.mi.th/hydro/time/history.pdf>

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 176 วรรคหนึ่ง “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราจำคุกขั้นต่ำไว้ ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือ โทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง..”

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะดังกล่าวของผู้เขียน เป็นการเสนอแนะแนวทางแก้ไขในตัวบทกฎหมายเท่านั้น แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติแล้ว การที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเต็มที่และขณะเดียวกันสามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไปพร้อมๆ กันได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทุกๆ ฝ่ายอย่างต่อเนื่อง และโดยเฉพาะสำคัญอย่างยิ่ง คือวัฒนธรรมองค์กรในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาทั้งในด้านการคัดสรร พัฒนาปรับปรุงบุคลากร การงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้นไป

⁷ สถาบันวิจัยและพัฒนาสคดี สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 160.

DRU

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจกระทรวงยุติธรรม. (2550). *ข้อเสนอเบื้องต้นในการพัฒนาระบบงานตำรวจ*. นนทบุรี: คณะกรรมการพัฒนาระบบงานตำรวจ กระทรวงยุติธรรม.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2550). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2546). *พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย*. กรุงเทพฯ: การศาสนา กรมการศาสนา.
- คณิต ฒ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิง ภาไชย. (2540). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์.
- จรัญ ภัคดีชนากุล. (2549). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหมายเรียกหมายอาญา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2554). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: พลสยามปรินต์ประเทศไทย.
- วีรพล กุลบุตร. (2548). *กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการค้น การจับ และการควบคุม*. กรุงเทพฯ: ธนรุ่งชัย.
- อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. (2548). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อุทัย อาทิวะช. (2554). *ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.ปรินต์วิญญูชน.

บทความ

- จวน เจียรณีย์. “เวลากลางวันและกลางคืนตามกฎหมาย.” *เวลากลางวันและกลางคืนตามกฎหมาย*, (ม.ป.ป.). หน้า 11.
- จารุณี ฐานรตาภรณ์. “เยือนอดีต การปฏิรูปกฎหมาย, การศาลไทยในยุคแห่งการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก.” *วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์*, (ม.ป.ป.). หน้า 71.
- ประธาน วัฒนวานิช. (2520, กันยายน – พฤศจิกายน). “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม.” *คูลพาห มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 9, 2. หน้า 150.
- รชฎ เจริญน้ำ. (2540, กุมภาพันธ์). “ผู้ร้ายสำคัญ ค้นในทีร์โทฐานได้.” *วารสารอัยการ*, 20, 228. หน้า 55.
- รชฎ เจริญน้ำ. (2541, เมษายน). “ค้นกลางคืนถูกเงินอย่างยิ่งได้ ไม่ต้องมีหมาย.” *วารสารอัยการ*, 21, 242. หน้า 99.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2549, พฤษภาคม - สิงหาคม). “การค้น(Durchsuchung) ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความเยอรมัน.” *คูลพาห มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 53, 2. หน้า 194.
- อำนาจ เนตยสุภา. (2546, มิถุนายน). “หลักเกณฑ์การจับและค้นในประเทศอังกฤษ.” *วารสารนิติศาสตร์*, 33, 2. หน้า 396.

วิทยานิพนธ์

- พิพากษ์ เกียรติกมลเสศ. (2546). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการตรวจค้นและจับกุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศึกษาเฉพาะกรณี อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อนฟ้องคดี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิวิมล เสมอใจ. (2552). *การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการออกหมายจับโดยศาล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภฤกษ์ สุกรเสพย์. (2545). *การค้นในทีร์โทฐานของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อภิรมย์ ทิมวงศ์. (2548). *การค้นโดยความยินยอมศึกษาเฉพาะกรณีการค้นในทีร์โทฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

โกสินทร์ หินเชาว์. (2551). ผู้มีอำนาจออกหมายค้นกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร. งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง(บ.ย.ส.). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรมสำนักงานศาลยุติธรรม.

สำนักคณะกรรมการออกคำสั่งหรือหมายอาญา สำนักงานประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม. (2549). คู่มือการออกคำสั่งหรือหมายอาญา. กรุงเทพฯ: หจก.อรุณการพิมพ์.

ไพโรจน์ พลเพชร. (2547). ชุดโครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. (ม.ป.ป.). “สิทธิของจำเลยกับการอำนวยความสะดวกของรัฐ.” สิทธิของจำเลยกับการอำนวยความสะดวกของรัฐ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันวิจัยและพัฒนาสคดี สำนักงานศาลยุติธรรม. (2550). เรื่องการออกหมายค้น หมายจับ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2549). เรื่องศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สภาผู้แทนราษฎร. (2477). รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2477 ครั้งที่ 66 สมัยที่ 2. กรุงเทพฯ: สภาผู้แทนราษฎร.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). ประวัติ การรักษาเวลามาตรฐานประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.navy.mi.th/hydro/time/history.pdf>

กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ. (ม.ป.ป.). เว็บไซต์ตรวจสอบเวลาดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ขึ้น-ตก. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.navy.mi.th/hydro/sun54.htm>

ชายศักดิ์ บุญรักษ์. (2553, 26 มกราคม). เมื่อผมคิดจะเป็นทนายความ ใกล้ชิดผู้พิพากษา เป็นผลกับคดี. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2555, จาก

<http://www.gotoknow.org/blogs/posts/331066>

ปาริชาติ พรหมโชติ. (2555, 11 กรกฎาคม). ภูมิอากาศของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2555, จาก

http://course.ku.ac.th/lms/files/resources_files/69644/164929/110712_climate_of_thailand.pdf

ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (ม.ป.ป.). สืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2554, จาก

<http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/search.jsp>

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2554, 23 ธันวาคม). “ขงยุทธ ดิยะไพรัช”. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2554, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2554, 16 ตุลาคม). “ขุนพันธรักษ์ราชเดช”. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2554, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>

กฎหมาย

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 4 การค้น บทที่ 1 อำนาจในการค้น ข้อ 75.

ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยเหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและเหตุที่ต้องรายงานด่วน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2541.

ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 13 แผ่นที่ 5 วันที่ 3 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก 115 หน้า 55 – 66.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Law Reform Commission. (2009). *Search Warrants and bench warrants*. Dublin: Law Reform Commission.

Jeffrey R. Gittins. (2007). "Excluding the Exclusionary Rule: Extending the Rationale of *Hudson v. Michigan* to Evidence Seized During Unauthorized Nighttime Searches."

BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY LAW REVIEW

LAWS

THE GERMAN CODE OF CRIMINAL PROCEDURE

CODE OF CRIMINAL PROCEDURE (FRANCE)

POLICE AND CRIMINAL EVIDENCE ACT 1984 CODE B (ENGLAND)

THE FEDERAL RULES OF CRIMINAL PROCEDURE (U.S.A.)

ELECTRONIC SOURCES

Erika Johansen. "What Is a Night Time Search Warrant?." (n.d.). Retrieved July 1, 2012, from

http://www.ehow.com/about_6642996_night-time-search-warrant_.html

Legal information institute. (2010, 19 August). Search warrant. Retrieved July 1, 2012, from

http://www.law.cornell.edu/wex/search_warrant/#Timing_of_Searches

Legal information institute. (2010, 19 August). Search warrant. Retrieved July 1, 2012, from

http://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_41

Romaniuk's Search Warrants Considered. (n.d.). Retrieved July 1, 2012, from

<http://members.shaw.ca/tjromaniuk/wp02v01p4a.htm>

กรม
การ
การ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

Federal Rules of Criminal Procedure

Rule 41. Search and Seizure

Federal Rules of Criminal Procedure Rule 41. Search and Seizure**(a) Scope and Definitions.**

(1) *Scope.* This rule does not modify any statute regulating search or seizure, or the issuance and execution of a search warrant in special circumstances.

(2) *Definitions.* The following definitions apply under this rule:

(A) “Property” includes documents, books, papers, any other tangible objects, and information.

(B) “Daytime” means the hours between 6:00 a.m. and 10:00 p.m. according to local time.

(C) “Federal law enforcement officer” means a government agent (other than an attorney for the government) who is engaged in enforcing the criminal laws and is within any category of officers authorized by the Attorney General to request a search warrant.

(D) “Domestic terrorism” and “international terrorism” have the meanings set out in 18 U.S.C. §2331.

(E) “Tracking device” has the meaning set out in 18 U.S.C. §3117 (b).

(b) Authority to Issue a Warrant. At the request of a federal law enforcement officer or an attorney for the government:

(1) a magistrate judge with authority in the district or if none is reasonably available, a judge of a state court of record in the district has authority to issue a warrant to search for and seize a person or property located within the district;

(2) a magistrate judge with authority in the district has authority to issue a warrant for a person or property outside the district if the person or property is located within the district when the warrant is issued but might move or be moved outside the district before the warrant is executed;

(3) a magistrate judge in an investigation of domestic terrorism or international terrorism with authority in any district in which activities related to the terrorism may have occurred has authority to issue a warrant for a person or property within or outside that district;

(4) a magistrate judge with authority in the district has authority to issue a warrant to install within the district a tracking device; the warrant may authorize use of the device

to track the movement of a person or property located within the district, outside the district, or both; and

(5) a magistrate judge having authority in any district where activities related to the crime may have occurred, or in the District of Columbia, may issue a warrant for property that is located outside the jurisdiction of any state or district, but within any of the following:

(A) a United States territory, possession, or commonwealth;

(B) the premises no matter who owns them of a United States diplomatic or consular mission in a foreign state, including any appurtenant building, part of a building, or land used for the mission's purposes; or

(C) a residence and any appurtenant land owned or leased by the United States and used by United States personnel assigned to a United States diplomatic or consular mission in a foreign state.

(c) Persons or Property Subject to Search or Seizure. A warrant may be issued for any of the following:

(1) evidence of a crime;

(2) contraband, fruits of crime, or other items illegally possessed;

(3) property designed for use, intended for use, or used in committing a crime; or

(4) a person to be arrested or a person who is unlawfully restrained.

(d) Obtaining a Warrant.

(1) *In General.* After receiving an affidavit or other information, a magistrate judge or if authorized by Rule 41(b), a judge of a state court of record must issue the warrant if there is probable cause to search for and seize a person or property or to install and use a tracking device.

(2) *Requesting a Warrant in the Presence of a Judge.*

(A) *Warrant on an Affidavit.* When a federal law enforcement officer or an attorney for the government presents an affidavit in support of a warrant, the judge may require the affiant to appear personally and may examine under oath the affiant and any witness the affiant produces.

(B) *Warrant on Sworn Testimony.* The judge may wholly or partially dispense with a written affidavit and base a warrant on sworn testimony if doing so is reasonable under the circumstances.

(C) *Recording Testimony.* Testimony taken in support of a warrant must be recorded by a court reporter or by a suitable recording device, and the judge must file the transcript or recording with the clerk, along with any affidavit.

3) *Requesting a Warrant by Telephonic or Other Reliable Electronic Means.* In accordance with Rule 4.1, a magistrate judge may issue a warrant based on information communicated by telephone or other reliable electronic means.

(e) Issuing the Warrant.

(1) *In General.* The magistrate judge or a judge of a state court of record must issue the warrant to an officer authorized to execute it.

(2) *Contents of the Warrant.*

(A) *Warrant to Search for and Seize a Person or Property.* Except for a tracking-device warrant, the warrant must identify the person or property to be searched, identify any person or property to be seized, and designate the magistrate judge to whom it must be returned. The warrant must command the officer to:

(i) execute the warrant within a specified time no longer than 14 days;

(ii) execute the warrant during the daytime, unless the judge for good cause expressly authorizes execution at another time; and

(iii) return the warrant to the magistrate judge designated in the warrant.

(B) *Warrant Seeking Electronically Stored Information.* A warrant under Rule 41(e)(2)(A) may authorize the seizure of electronic storage media or the seizure or copying of electronically stored information. Unless otherwise specified, the warrant authorizes a later review of the media or information consistent with the warrant. The time for executing the warrant in Rule 41(e)(2)(A) and (f)(1)(A) refers to the seizure or on-site copying of the media or information, and not to any later off-site copying or review.

(C) *Warrant for a Tracking Device.* A tracking-device warrant must identify the person or property to be tracked, designate the magistrate judge to whom it must be returned, and specify a reasonable length of time that the device may be used. The time must not exceed 45 days from the date the warrant was issued. The court may, for good cause, grant one or more extensions for a reasonable period not to exceed 45 days each. The warrant must command the officer to:

(i) complete any installation authorized by the warrant within a specified time no longer than 10 days;

(ii) perform any installation authorized by the warrant during the daytime, unless the judge for good cause expressly authorizes installation at another time; and

(iii) return the warrant to the judge designated in the warrant.

(f) Executing and Returning the Warrant.

(1) *Warrant to Search for and Seize a Person or Property.*

(A) *Noting the Time.* The officer executing the warrant must enter on it the exact date and time it was executed.

(B) *Inventory.* An officer present during the execution of the warrant must prepare and verify an inventory of any property seized. The officer must do so in the presence of another officer and the person from whom, or from whose premises, the property was taken. If either one is not present, the officer must prepare and verify the inventory in the presence of at least one other credible person. In a case involving the seizure of electronic storage media or the seizure or copying of electronically stored information, the inventory may be limited to describing the physical storage media that were seized or copied. The officer may retain a copy of the electronically stored information that was seized or copied.

(C) *Receipt.* The officer executing the warrant must give a copy of the warrant and a receipt for the property taken to the person from whom, or from whose premises, the property was taken or leave a copy of the warrant and receipt at the place where the officer took the property.

(D) *Return.* The officer executing the warrant must promptly return it together with a copy of the inventory to the magistrate judge designated on the warrant. The officer may do so by reliable electronic means. The judge must, on request, give a copy of the

inventory to the person from whom, or from whose premises, the property was taken and to the applicant for the warrant.

(2) *Warrant for a Tracking Device.*

(A) *Noting the Time.* The officer executing a tracking-device warrant must enter on it the exact date and time the device was installed and the period during which it was used.

(B) *Return.* Within 10 days after the use of the tracking device has ended, the officer executing the warrant must return it to the judge designated in the warrant. The officer may do so by reliable electronic means.

(C) *Service.* Within 10 days after the use of the tracking device has ended, the officer executing a tracking-device warrant must serve a copy of the warrant on the person who was tracked or whose property was tracked. Service may be accomplished by delivering a copy to the person who, or whose property, was tracked; or by leaving a copy at the person's residence or usual place of abode with an individual of suitable age and discretion who resides at that location and by mailing a copy to the person's last known address. Upon request of the government, the judge may delay notice as provided in Rule 41(f)(3).

(3) *Delayed Notice.* Upon the government's request, a magistrate judge or if authorized by Rule 41(b), a judge of a state court of record may delay any notice required by this rule if the delay is authorized by statute.

(g) Motion to Return Property. A person aggrieved by an unlawful search and seizure of property or by the deprivation of property may move for the property's return. The motion must be filed in the district where the property was seized. The court must receive evidence on any factual issue necessary to decide the motion. If it grants the motion, the court must return the property to the movant, but may impose reasonable conditions to protect access to the property and its use in later proceedings.

(h) Motion to Suppress. A defendant may move to suppress evidence in the court where the trial will occur, as Rule 12 provides.

(i) Forwarding Papers to the Clerk. The magistrate judge to whom the warrant is returned must attach to the warrant a copy of the return, of the inventory, and

of all other related papers and must deliver them to the clerk in the district where the property was seized.¹

D
P
U

ภาคผนวก ข

รายงานการประชุมพิจารณา ร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ.2477 (ครั้งที่ 66) สมัยที่ 2.
(เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการค้ำที่รโหฐานในเวลากลางคืน)

รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2477 (ครั้งที่ 66) สมัยที่ 2.
(เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการค้นที่รโหฐานในเวลากลางคืน)

“ ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า มาตรา 93

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่า มาตรา 93 อนุมาตรา 3 ความมุ่งหมายของมาตรานี้หาได้มุ่งหมายในการที่จะให้ค้นในที่ระโหฐาน ในเวลา กลางคืน เฉพาะผู้ร้ายเท่านั้นมิได้ คงมุ่งหมายสำหรับบุคคลอื่นทั่วไป เช่นสมมติว่าเราตามผู้ร้าย ไป ผู้ร้ายไปในที่ระโหฐาน แต่ผู้ร้ายนั้นไม่ใช่ผู้ร้าย จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะเข้าค้นที่ระโหฐานนั้น เพื่อจับกุมบุคคลเช่นนั้น ถ้าในกรณีเช่นนั้นการที่กรรมการไปเคาะประตูผู้ร้ายลงไปในนั้น ทำให้การ ปรามปรามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเสียไป เพราะว่ามีบางกรณีที่จะต้องค้นที่ระโหฐาน โดยการค้นนั้นเพื่อจับกุมบุคคลซึ่งเราตามไปในนั้น บุคคลนั้นอาจจะไม่ใช่เป็นบุคคลผู้ร้าย แต่เป็น ผู้ร้ายสามัญ อย่าลืมว่าผู้ร้ายสามัญกับผู้ร้ายนั้นต่างกัน ผู้ร้ายสามัญอาจจะไม่ใช่ผู้ร้าย แต่เขาทำ ความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ เป็นคนระกรณีนั่น ที่กรรมการเคาะประตู “ผู้ร้าย” นั้นจะทำให้เสียผลใน การปรามปรามผู้ร้าย ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ขอให้ตัดออก และเชื่อว่ารัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยคง จะสนับสนุนอย่างเต็มที่

นายพิท ฒ สงขลา กรรมการ กล่าวว่า กรรมการไม่ได้แก้ไขและเคาะประตูลงไป เลย เป็นแต่เพียงการเขียนให้ถูกต้องชัดเจนขึ้นเท่านั้น ขอให้ท่านดูตอนแรกที่เขาเขียนไว้ว่า “การ ค้นเพื่อจับจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องมีอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจหรือข้าหลวง ประจำจังหวัดเพื่อการค้นในจังหวัดนั้น” กรรมการก็เห็นว่า “การค้นเพื่อจับผู้ร้ายจะทำในเวลา กลางคืนก็ได้” ความหมายอย่างเดิม ไม่ได้แก้ไขอะไร

หลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าวว่า คืออยาก ถามกรรมการ ซึ่งเป็นผู้กร่างขึ้นเดิมว่า จะหมายความว่าผู้ร้ายสำคัญอย่างไร หรือผู้ร้าย หรือถ้าจะแก้เป็นผู้ร้ายเฉยๆ จะมีความหมายอย่างไร อยากจะถามกรรมการ พระยาอิศรภักดิ์ธรรมวิเทศ ประธานกรรมการ กล่าวว่า ตามที่ท่านรัฐมนตรีมหาดไทยได้ถาม นั้น ข้าพเจ้าว่าหมายความว่าผู้ร้ายสำคัญ

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ถ้าอย่างนั้นขอให้แก้ ผู้ร้าย เป็นผู้ร้ายสำคัญ

พระยาอรรถกรมณุตติ กรรมการ กล่าวว่า ตามที่ข้าพเจ้าเข้าใจหมายความว่าผู้ร้าย คือผู้ร้ายสำคัญบางทีอาจจะเป็นผู้ที่ไม่ร้ายก็ได้ ที่มีความประสงค์ที่จะต้องให้ขออนุญาตพิเศษตาม ความในมาตรานี้ นั่น คือแปลว่าอาจจะมีการต่อสู้กัน เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการให้ผู้ร้ายได้รู้ได้

เห็นด้วย ส่วนที่จะเขียนจับผู้ร้ายในเวลากลางคืนนั้น มาตรา 2 มีอยู่แล้ว คือในกรณีฉุกเฉินอย่าง
ยิ่ง

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กล่าวว่า ผู้ร้ายเขาไม่ได้ทำ
ผิดอะไรก็จับเขาไม่ได้ ข้าพเจ้าคิดว่าใช้ผู้ร้ายสำคัญดีกว่า

นายฟัก ณ สงขลา กรรมการธิการ กล่าวว่า ถ้าเขียนว่าผู้ร้ายสำคัญแล้ว ในกรณีที่ไม่ใช่ผู้ร้าย
สำคัญ แต่เขามีพฤติการณ์เป็นผู้ร้าย ไม่อาจจะจับในเวลากลางวันได้ ต้องขออนุญาตจับกลางคืน
นี้จะทำอย่างไร

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ถ้าเอาทั้งสองอย่าง
บางที่จะตกลง คือผู้ร้ายและผู้ร้ายสำคัญ กรรมการธิการอาจจะยอม บางกรณีอาจจะเป็นผู้ร้ายซึ่ง
จำเป็นจะต้องจับในเวลากลางคืน เอาทั้งสองอย่างบางที่กรรมการธิการจะยอม

พระยาอิศรภักดีธรรมวิเทศ ประธานกรรมการธิการ กล่าวว่า กรรมการธิการยอมทำการแทน
ประธานสภาฯ กล่าวว่า กรรมการธิการจะโปรดให้เติมว่าอย่างไร

พระยาอิศรภักดีธรรมวิเทศ ประธานกรรมการธิการ กล่าวว่า คืออ่านว่า การค้นเพื่อจับผู้
ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ตอนก่อน
อนุมาตรา 3 เห็นจะต้องฆ่าเหมือนกัน

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ถูกแล้ว”²

ภาคผนวก ค

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545

โจทก์ทั้งสามฟ้องและแก้ไขคำฟ้อง.....เหตุเกิดที่แขวงคันทวยาว แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิและแขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เกี่ยวเนื่องกัน เมื่อระหว่างวันที่ 31 มีนาคม 2542 ถึงวันที่ 1 เมษายน 2542 เวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกัน.....ขอให้ลงโทษจำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172, 173, 174 วรรคสอง, 157, 175, 310, 83, 84 และ 91 และลงโทษจำเลยที่ 2 ถึงที่ 12 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 310, 83 และ 91 ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง

โจทก์ทั้งสามอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ทั้งสามฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "... คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ทั้งสามว่าคดีโจทก์ทั้งสามมีมูลที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ ในข้อหาความผิดว่าจำเลยที่ 1 แจ้งข้อความอันเป็นเท็จและฟ้องเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญานั้น ข้อเท็จจริงตามทางได้สวนได้ความว่าจำเลยที่ 1 ได้ผ่อนชำระราคาที่ดินให้แก่โจทก์ที่ 1 แล้วเสร็จตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม 2537 โดยโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นภริยาและบุตรของโจทก์ที่ 1 ตามลำดับเป็นผู้รับชำระเงินแทนโจทก์ที่ 1 แต่จนกระทั่งวันที่ 19 ธันวาคม 2540 ซึ่งจำเลยที่ 1 ไปแจ้งความร้องทุกข์ว่าโจทก์ทั้งสามล่อโก่งอันเป็นเวลาภายหลังจากจำเลยที่ 1 ชำระราคาที่ดินเสร็จสิ้นแล้วกว่า 3 ปี โจทก์ที่ 1 ก็ยังไม่ได้ออนกรรมสิทธิ์ที่ดินตามสัญญาจะซื้อจะขายให้แก่จำเลยที่ 1 เพราะมีเหตุขัดข้องที่ดินยังคงการงานอยู่แก่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ตามสัญญาจำนองฉบับลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2533 ทั้งที่ดินดังกล่าวไม่มีชื่อโจทก์ที่ 1 เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์แต่อย่างใด โดยขณะทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินมีชื่อนางสาววรารกร เนตรน้อย เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์อยู่ ต่อมาวันที่ 24 กรกฎาคม 2533นางสาววรารกรจึงได้จดทะเบียนโอนขายให้แก่ว่าที่ร้อยตรีณัฐพงศ์ นายวัญญูและโจทก์ที่ 3 เป็นผู้ซื้อถือกรรมสิทธิ์รวมตลอดมาจนถึงวันที่จำเลยที่ 1 แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ดังนี้ พฤติการณ์ของโจทก์ทั้งสามย่อมมีเหตุทำให้จำเลยที่ 1 เข้าใจว่าโจทก์ทั้งสามร่วมกันหลอกลวงจำเลยที่ 1 ทั้งข้อความที่จำเลยที่ 1 แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนก็เห็นได้ว่าเป็นการแจ้งข้อความไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏการกระทำของจำเลยที่ 1 จึงไม่มีมูลความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญา และการที่จำเลยที่ 1 เข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในคดีอาญาหมายเลขคำที่ 1387/2542 ของศาลจังหวัดมิ้นบุรี ซึ่งพนักงานอัยการฟ้องโจทก์ทั้งสามเป็นจำเลยในข้อหาพร้อมกันล่อโก่งทรัพย์ของจำเลยที่ 1 ก็ย่อมไม่มี

มุคความผิดฐานฟ้องเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาเช่นกัน สำหรับข้อหาความผิดว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบโดยจำเลยที่ 3 ในฐานะพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ของจำเลยที่ 1 ขอลงหมายจับและทำความเห็นสมควรสั่งฟ้องโจทก์ทั้งสามกับจำเลยที่ 2 ออกหมายจับโจทก์ทั้งสามโดยไม่มีเหตุอันสมควรนั้น เห็นว่า เมื่อจำเลยที่ 1 แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่โจทก์ทั้งสามในข้อหาฉ้อโกง และตามคำแจ้งความร้องทุกข์ของจำเลยที่ 1 มีพฤติการณ์ต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ว่าโจทก์ทั้งสามร่วมกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ของจำเลยที่ 1 ดังได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น การที่จำเลยที่ 3 ในฐานะพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้ดำเนินการและเมื่อสอบสวนแล้วได้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง จึงเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของจำเลยที่ 3 ในฐานะพนักงานสอบสวนที่จะกระทำได้โดยชอบ ส่วนการออกหมายจับโจทก์ทั้งสามนั้น ได้ความว่า หลังจากรับคำร้องทุกข์แล้ว จำเลยที่ 3 ในฐานะพนักงานสอบสวนได้ออกหมายเรียกให้โจทก์ทั้งสามไปพบพนักงานสอบสวนเนื่องในการสอบสวนหลายครั้ง แต่โจทก์ทั้งสามไม่ยอมไปพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกและมีหนังสือขอเลื่อนการไปให้ถ้อยคำตลอดมา กรณีจึงมีเหตุที่จะออกหมายจับโจทก์ทั้งสามได้ การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่มีมูลความผิดฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบสำหรับข้อหาความผิดว่าจำเลยที่ 4 ถึงที่ 12 ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนำหมายจับที่ออกโดยมิชอบไปขอให้ศาลออกหมายค้น แล้วเข้าตรวจค้นจับโจทก์ที่ 1 ที่บ้านโจทก์ที่ 1 ในเวลากลางคืนโดยใช้วิธีรุนแรงพังทำลายประตูบ้าน ทั้งต่อมาได้สั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโจทก์ทั้งสามล่าช้าขึ้น เห็นว่าการจับโจทก์ที่ 1 ที่บ้านโจทก์ที่ 1 ได้กระทำโดยมีทั้งหมายจับที่จำเลยที่ 2 ออกโดยชอบดังวินิจฉัยมาแล้วข้างต้น และหมายค้นของศาลจังหวัดมีนบุรี ทั้งพฤติการณ์ในการตรวจค้นจับกุมก็ปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจไปตรวจค้นจับกุมที่บ้านโจทก์ที่ 1 เวลา 18.02 นาฬิกา เมื่อแสดงตัวว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจและแสดงหมายค้นโจทก์ที่ 1 ซึ่งยื่นอยู่บริเวณด้านในรั้วบ้านได้ปิดล็อกกุญแจรั้วหน้าบ้าน แล้ววิ่งหนีเข้าบ้านไปปิดล็อกกุญแจบ้านด้านในอีกชั้นหนึ่งและไม่ยอมเปิดประตูโดยอ้างว่าจะไปมอบตัวในวันหลัง แสดงว่าโจทก์ที่ 1 ไม่ยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับกุม การที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปใช้ไม้กระแทกประตูบ้านที่ปิดล็อกกุญแจด้านในไว้จนเปิดออกแล้วเข้าไปจับโจทก์ที่ 1 จึงเป็นกรณีจำเป็นซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้จัดการตามหมายค้นมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 94 วรรคสอง ส่วนที่โจทก์ที่ 1 อ้างว่า การเข้าตรวจค้นจับกุมกระทำในเวลากลางคืนนั้น ได้ความตามที่โจทก์ที่ 1 เบิกความต่อนายโจทก์ทั้งสามในตอนแรกว่าเจ้าพนักงานตำรวจไปถึงบ้านโจทก์ที่ 1 เวลา 18 นาฬิกาเศษ แล้วเบิกความใหม่ว่าเวลา 19 นาฬิกาเศษ ขณะนั้นพระอาทิตย์ตกดินแล้ว คำเบิกความในตอนแรกจึงเชื่อมกับสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีดังกล่าวข้างต้น เชื่อได้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจไปถึงบ้านโจทก์ที่ 1 และลงมือตรวจค้นตั้งแต่เวลา 18.02 นาฬิกาซึ่งยัง

เป็นเวลากลางวัน เมื่อยังไม่เสร็จ จึงมีอำนาจตรวจค้นจับกุมต่อไปในเวลากลางคืนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96(1) ส่วนที่โจทก์ทั้งสามอ้างว่าการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวกระทำอย่างล่าช้าเกินสมควร เป็นการใช้ดุลพินิจไม่ชอบนั้น เห็นว่า โจทก์ที่ 1 ถูกจับกุมไปที่สถานีตำรวจนครบาลร่มเกล้าเมื่อเวลา 23 นาฬิกา เมื่อไปถึงพนักงานสอบสวนซึ่งรับตัวโจทก์ที่ 1 ย่อมจะต้องทำการสอบสวนและทำประวัติโจทก์ที่ 1 กับโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งถูกจับกุมในเวลาต่อมา อีกทั้งในการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของโจทก์ทั้งสามยังจะต้องพิจารณาข้อกล่าวหา พยานหลักฐาน พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีและความน่าเชื่อถือของหลักประกันด้วย ซึ่งจะต้องใช้เวลาตามสมควร การที่เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวโดยใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง จึงสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโจทก์ทั้งสามเช่นนี้เป็นการใช้เวลาตามสมควรแล้ว การกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่มีมูลความผิดฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเช่นกัน คดีของโจทก์ทั้งสามจึงไม่มีมูลที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณา อนึ่ง ที่โจทก์ทั้งสามฎีกาด้วยว่า โจทก์ทั้งสามนำตัวโจทก์ที่ 1 เข้าเบิกความยังไม่จบปาก ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จัดการไต่สวนมูลฟ้อง เป็นการไม่ชอบและเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้น ปัญหาดังกล่าวศาลอุทธรณ์ไม่ได้วินิจฉัยให้ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปโดยไม่ยื่นสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัย เห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ประกอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจเต็มที่ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบมานั้นเป็นอันเพียงพอให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น เมื่อปรากฏว่าจากคำเบิกความของโจทก์ที่ 1 ซึ่งแม้จะเบิกความยังไม่จบคำถามค้านของทนายจำเลยประกอบพยานเอกสารที่คู่ความทั้งสองฝ่ายอ้างส่งศาล ข้อเท็จจริงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้วคดีจึงไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องอีกต่อไป ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จัดการไต่สวนมูลฟ้อง และศาลล่างทั้งสองพิพากษายกฟ้องมานั้นชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์ทั้งสามทุกข้อฟังไม่ขึ้น"

พิพากษาขึ้น...(ประชา ประสงค์จรรยา - องอาจ โรจนสุพจน์ - ภคพงศ์ วงศ์ศรีภูมิเทศ)³

ภาคผนวก ง

ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยเหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและ
เหตุที่ต้องรายงานด่วน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2541
ลักษณะ 18 กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 1 เหตุ
อุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่ต้องรายงานด่วน

ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยเหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและเหตุที่ต้องรายงานด่วน (ฉบับที่ 7)
พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2541 ลักษณะ 18 กรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 1
เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่ต้องรายงานด่วน

ข้อ 1 เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่ต้องรายงานด่วน ได้แก่

ก. เหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คือ

- (ก) ฆ่าผู้อื่น
- (ข) ปล้นทรัพย์
- (ค) ชิงทรัพย์
- (ง) วางเพลิง
- (จ) ลักพาคนไปเรียกค่าไถ่

ข. เหตุที่ต้องรายงานด่วน ได้แก่

- (ก) เหตุที่เกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป
- (ข) ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นคดีลหุโทษ
- (ค) เป็นผู้เสียหายซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชน หรือสื่อมวลชนหรือทาง

ราชการ

ค. เหตุที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการการเมือง วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาท้องถิ่น

- (ก) ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นคดีลหุโทษ
- (ข) เป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทาง

ราชการ

ง. เหตุที่เกี่ยวกับบุคคลในคณะทูต กงสุล องค์การระหว่างประเทศ องค์การราชการต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินงานในประเทศไทย

- (ก) ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นคดีลหุโทษ
- (ข) เป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทาง

ราชการ

จ. เหตุที่เกี่ยวกับศาลหรือผู้พิพากษา

- (ก) การทำให้เสื่อมเสียหรือกระทบกระเทือนต่ออำนาจศาล
- (ข) ผู้พิพากษาต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นความผิดลหุโทษ

(ค) ผู้พิพากษาเป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือ สื่อมวลชน หรือทางราชการ

ฉ. เหตุที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในทางราชการ ทางสังคม ทางการค้าหรือสื่อมวลชน

(ก) มีพฤติการณ์เป็นภัยต่อเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสืบทราบได้ว่าเป็นนายทุน เป็นผู้หนุนหลัง สนับสนุนหรือใช้จ้างวานให้ผู้อื่นกระทำความผิด เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การค้ายาเสพติด การลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศ การลักลอบนำสินค้าเข้าออกในหรือนอกประเทศหรือการลักลอบนำเงินตราออกนอกประเทศ

(ข) ต้องหาหรือถูกจับในคดีอาญา เว้นคดีหุโทษ

(ค) เป็นผู้เสียหาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ

ช. เหตุที่เกี่ยวกับเจ้าพนักงาน

(ก) คดีวิสามัญฆาตกรรม

(ข) กรณีเจ้าพนักงานเสียชีวิตเนื่องในการต่อสู้กับคนร้ายหรือเจ้าพนักงานถูกจับหรือถูกทำร้าย เพราะการปฏิบัติกรตามหน้าที่

(ค) กรณีมีเจ้าพนักงานหลายฝ่าย หรือมีราษฎรร่วมกันทำการจับกุมผู้กระทำความผิด หมาย ซึ่งเป็นคดีกริกโครม อยู่ในความสนใจของประชาชน สื่อมวลชนหรือทางราชการ

(ง) กรณีเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ต่างฝ่ายจนอาจทำให้เสียรูปคดีความเป็นธรรม ความสามัคคีหรือการปกครอง

(จ) กรณีทหารกับตำรวจหรือทหารกับราษฎรหรือตำรวจกับราษฎรทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรง

ซ. เหตุที่เกี่ยวกับสถานที่ราชการ ทรัพย์สินสมบัติของรัฐหรือสาธารณูปโภค

(ก) การสูญเสียวัตถุ ทรัพย์สิน ทำลายทรัพย์สินซึ่งเป็นสมบัติของรัฐ ปุชนิยสถานหรือศิลปวัตถุโบราณ ซึ่งมีราคาตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป

(ข) การเสียหายต่อสาธารณูปโภคของประชาชน เช่น ทำลายรางรถไฟ ทำลายโทรเลข โทรศัพท์หรือประปา เป็นต้น ถ้าการกระทำนั้นรุนแรงเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความสะดวกหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน

(ค) การกระทำความผิดที่เกิดจากการค้าหรือมีของต้องห้ามที่ผิดกฎหมายในเขตบริเวณสถานที่ราชการ

ณ. เหตุที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

(ก) การก่อวินาศกรรมหรือจารกรรมทุกรูปแบบ

(ข) การก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบ

(ค) เหตุร้ายที่กระทบกระเทือนหรืออาจกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

(ง) เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว อันอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือกระทบกระเทือนต่อการเศรษฐกิจ สังคม การเมืองหรือการทหาร เช่น การชุมนุมประท้วงเรียกร้องต่างๆ

(ฉ) กรณีผู้ร้ายต่างแดนกระทำผิดตามเขตชายแดนในรูปอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีมูลค่าเสียหายเป็นจำนวนมากหรือเป็นความผิดที่มีแผนประทุษกรรมใหม่ๆ ซึ่งสมควรจะรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

ญ. เหตุที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(ก) กรณีบุคคลรวมกลุ่มในลักษณะเป็นแก๊ง ประกอบมิชชันนารีในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มมือปืนรับจ้าง กลุ่มค้ายาเสพติด กลุ่มขู่ม็อบเรียกร้องค่าคุ้มครองกลุ่มค้าอาวุธผิดกฎหมาย กลุ่มค้ายาเสพติดให้โทษ กลุ่มโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ กลุ่มโจรกรรมพระพุทธรูป หรือวัตถุทางศาสนา กลุ่มโจรกรรมทรัพย์สินในอาคารสถานที่ กลุ่มโจรกรรมโคกระบือ ช้าง ม้าและเครื่องมือทางการเกษตรหรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบการอันเป็นภัยต่อสังคม เช่นกลุ่มรับจ้างจัดหางานโดยหลอกลวงคนทำงาน หรือหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศตลอดจนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ประพฤติตนไม่สมควร เป็นต้น

(ข) เหตุซึ่งกระทบกระเทือนต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง เช่น การค้าหญิงและเด็กหญิง การกักขังใช้แรงงาน การใช้เด็กประกอบการโจรกรรมหรือขมขาน เป็นต้น

(ค) เหตุร้ายซึ่งยังไม่มีตัวบทกฎหมายใดควบคุมไปถึง แต่เหตุนั้นกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก...

(ง) เหตุพิเศษอื่นๆ

(จ) กรณีเหตุแปลกประหลาด ครึกโครมหรืออุกอาจ หวาดเสียวกระทบ กระเทือนต่อความรู้สึกของประชาชนอย่างร้ายแรง เช่น คดีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งผิดปกติและมีแนวประทุษกรรมแปลกประหลาดหรือคดีที่กระทำผิดต่อทรัพย์สิน อันมีแผนประทุษกรรมลึกลับซับซ้อนหรือมีพฤติกรรมแปลกใหม่ ซึ่งดำเนินการระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศ เช่น การฉ้อโกงในการค้า การฉ้อโกงประชาชนจำนวนมาก การใช้หรือจำหน่ายธนบัตรปลอม เป็นต้น

(ฉ) กรณีลึกลับซับซ้อน ยากแก่การสืบสวนสอบสวน และอยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชนหรือทางราชการ

(ช) กรณีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเอกชน ซึ่งมีมูลค่าเสียหายตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป

(ซ) กรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์แต่สมควรรายงานด่วนให้ผู้บังคับบัญชาทราบ...”⁴

¹ Legal information institute. (2010, 19 August). *Search warrant*. Retrieved July 1, 2012, from http://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_41

² รายงานการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2477 (ครั้งที่ 66) สมัยที่ 2. (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการคืนที่รโหฐานในเวลากลางคืน) หน้า 4701-4704

³ ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (ม.ป.ป.). สืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2554, จาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/search.jsp>

⁴ กลุ่มงานระเบียบการตำรวจ กองกฎหมาย สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	ร้อยตำรวจเอก พงษ์เทพ ทรัพย์ศรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2549	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ปร.บ.(ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (นรต.รุ่นที่ 59)
พ.ศ. 2549	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2553	เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 63 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	
	พนักงานสอบสวน กองกำกับการ 4 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง